

శ్రీమద్భగవద్గీత : 15 వ అధ్యాయం

పురుషోత్తమప్రాప్తి యోగం

: వ్యాఖ్యత :

“అభినవ వ్యాస” , “జ్ఞానప్రపూర్ణ”

శ్రీ దేవిశెట్టి చలపతిరావు B.Sc[Ag]

వ్యవస్థాపకులు

ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానపీఠం : చిలకలూరిపేట.

Website : WWW.SRICALAPATHIRAO.COM

Email : care@srichalapathirao.com

Contact : +91 80085 39770 / +91 98862 65225

పూజ్య గురుదేవులు

జ్ఞానప్రపూర్ణ
శ్రీ దేవీశెట్టి చలపతిరావు గారు B.Sc., (Ag)
వ్యవస్థాపకులు : ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానపీఠం, చిలకలూరిపేట

Contact : (Mobile) 80085 39770 / (Land Line) 08647 254716

Email : care@srichalathirao.com

Visit www.srichalathirao.com to listen Pravachanas

గురుదేవుల పరిచయము

శ్రీ దేవిశెట్టి చలపతిరావుగారు 1946 సెప్టెంబర్ 12వ తేదీన గుంటూరు జిల్లా తుర్లపాడు గ్రామంలో జన్మించారు. తండ్రి వీరరాఘవయ్య, తల్లి పుల్లమ్మ. వీరి నివాసం చిలకలూరిపేట. ప్రాథమికవిద్య తుర్లపాడు గ్రామంలోను, ఉన్నత విద్య చిలకలూరిపేటలోను అభ్యసించి, బాపట్ల వ్యవసాయకళాశాల నుండి B.Sc. (Ag.) ప్రథమశ్రేణిలో ఉత్తీర్ణులయ్యారు.

పూవు పుట్టగానే పరిమళస్తుందనే నానుడి ప్రకారం 4 సంవత్సరాల వయస్సు నుండి 8 సంవత్సరాల వయస్సు వరకు వీరి నోటి నుండి ఏ వాక్కు వస్తే అలాగే జరిగేది. పూర్వజన్మ సంస్కారం వల్ల వీరు 12 సంవత్సరాల వయస్సు నుండే రామాయణ, భారత, భాగవత గ్రంథాలను, పురాణాలు - ప్రబంధాలను అధ్యయనం చేయటం ప్రారంభించారు. ప్రత్యేకంగా మహాభారతంపై విశేషమైన ఆసక్తి కలిగి, 20 సంవత్సరాలకుపైగా ఆంధ్రమహాభారతం, సంస్కృతమహాభారత గ్రంథాలపై తీవ్ర పరిశోధనలు గావించి, చిలకలూరిపేటలో 1988 నుండి 1992 వరకు ధారావాహిక ప్రవచనములు చేసి, శ్రోతల ప్రశ్నలకు అప్పటికప్పుడే జవాబులిస్తూ వారికి సందేహనివృత్తి గావించారు.

1990 నుండి చిలకలూరిపేట చిన్నయమిషన్ కార్యదర్శిగా అనేక ఆధ్యాత్మిక కార్యక్రమాలను, హోమాలను, పూజలను, గీతాజ్ఞానయజ్ఞాలను, సత్సంగాన్ని నిర్వహించారు. 1994 లో 'ఆధ్యాత్మిక జ్ఞాన పీఠాన్ని' స్థాపించి, ప్రసన్న బండ్లమాంబ శ్రీ రాజమాతాదేవి వారిచే ప్రారంభింపజేశారు. అప్పటి

నుండి ప్రతిరోజూ సత్సంగము, ప్రతినెల గీతాపారాయణలతోబాటు శ్రీకృష్ణ జన్మాష్టమి, గీతాజయంతి, శంకరాచార్యజయంతి, రమణమహర్షిజయంతి, ఆషాఢ - కార్తీక - మాఘ - వైశాఖ పౌర్ణమిల యందు ఆధ్యాత్మిక సదస్సులు, జన్మదినోత్సవం, విజ్ఞానయాత్రలు, వనసమారాధనలు, ధ్యానతరగతులు, వార్షికోత్సవం మొదలగు అనేక కార్యక్రమాలను జరుపుకొనుటలోను, నిరంతర జప, ధ్యాన, ఆత్మవిచారణ, సాక్షీభావన, బ్రహ్మానిష్ఠ మొ||న సాధనలతో, పూర్తి ఆధ్యాత్మిక జీవితాలను గడుపుటలోను, మాకు సదా మార్గదర్శకులుగా ఉండి మా వెన్నుతట్టి, చేయిపట్టి ముందుకు నడిపిస్తున్న కర్మయోగులు, జ్ఞాన ప్రపూర్ణులు మా గురుదేవులు.

భగవంతుడు నిర్దేశించినబాటలో పయనిస్తూ, తనలో నిక్షిప్తమైయున్న ఆధ్యాత్మికజ్ఞానాన్ని పదిమందికీ పంచాలనే సంకల్పంతో 1996 నుండి వివిధ పట్టణాలలో ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానయజ్ఞముల ద్వారా భగవద్గీత, ప్రకరణ గ్రంథాలైన శంకరాచార్యులవారి భజగోవిందం, తత్వబోధ, ఆత్మబోధ, వివేకచూడామణి, అద్వైతసారం, శ్రీ దక్షిణామూర్తిస్తోత్రం, అపరోక్షానుభూతి, శ్రీ సదాశివబ్రహ్మాండ్ర స్వాముల వారి ఆత్మవిద్యావిలాసం, శంభునటనం, భగవాన్ శ్రీ రమణమహర్షుల వారి ఉపదేశసారం, నారదభక్తిసూత్రములు, బ్రహ్మసూత్రములు, ఇంకా రామాయణ, భారత, భాగవతములు, అలాగే ఈశ, కేన, కఠ, ముండక, మాండూక్య, కైవల్య, తైత్తిరీయ, సూర్య, మొదలగు 108 ఉపనిషత్తులపైనను ప్రవచనములుచేస్తూ జ్ఞాన సుగంధాలను నలువైపుల ప్రసరింపజేస్తున్నారు. ఇప్పటివరకు చిలకలూరిపేట, విజయవాడ ధర్మల్

పవర్ స్టేషన్, రాయలసీమ ధర్మల్ పవర్ ప్రాజెక్ట్, వినుకొండ, శ్రీశైలం, కాశీ, తిరువణ్ణామలై, నెల్లూరు, బాపట్ల మొదలగుచోట్ల 179 ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానయజ్ఞములను చేశారు. 1998 లో వి.టి.పి.యస్. ఎ.కాలనీ యందు 108 హోమకుండాలతో వాసుదేవ మహాయజ్ఞాన్ని నిర్వహించారు.

1993లో భగవద్గీత ముగింపు సందర్భంగాను, 2001లో వివేకచూడామణి ప్రవచనముల ముగింపు సందర్భంగా చిలకలూరిపేటలోను; 1999లో భగవద్గీత ప్రవచనముల ముగింపుసందర్భంగాను, 2002లో వివేకచూడామణి ప్రవచనముల ముగింపుసందర్భంగా వి.టి.పి.యస్.లోను శిష్యులందరూ గురుదేవులను ఘనంగా సన్మానించారు. 2006లో 100 జ్ఞానయజ్ఞాలు పూర్తిగావించిన సందర్భంగా శిష్యులందరూ కలసి 'జ్ఞానప్రపూర్ణ' బిరుదుతోను, 2011లో మహాభారత పరిశోధనలో గురుదేవుల కృషికి 'అభినవ వ్యాస' బిరుదుతోను గురుదేవులను సత్కరించటం జరిగింది.

1994లో సామాన్యులకు కూడా వేదాంత విషయాలు సులభంగా అర్థమయ్యేరీతిలో గురుదేవులు 'కర్తసిద్ధాంతం' అనే చిన్న గ్రంథాన్ని రచించి ప్రచురింపజేశారు. తిరిగి 2002లోను, 2008లోను, 2009లోను పునర్ముద్రణ జరిగింది. 1998లో శుక్లయజుర్వేదమునందలి 'ఈశావాస్యోపనిషత్తు' పై అందరికీ అర్థమయ్యే విధంగా సరళమైన, వాడుకభాషలో విపులమైన వ్యాఖ్యను వ్రాసి ప్రచురింపజేశారు. 1999లో శంకరాచార్యుల వారి 'భజగోవిందం' పై అందరికీ అతి సులభంగా

అర్థమయ్యే విధంగా, ఎంతో వివరంగా, వ్యాఖ్యను వ్రాసి ప్రచురింపజేశారు. తిరిగి 2009లో ద్వితీయ ముద్రణ జరిగింది.

‘భగవద్గీత’ అనగానే "అమ్మో! అది మనలాంటి సామాన్యులకు కాదు" అనుకొనేవారు "భగవద్గీతను ఇంత తేలికగా అర్థం చేసుకోగలమా?" అనుకొనేటట్లు ప్రవచనములు చేస్తున్న గురుదేవులు 2011లో 1, 2 అధ్యాయములను ప్రచురింపచేశారు. 2012లో భగవాన్ రమణమహర్షుల "ఉపదేశసారము" నకు, సామవేదం నుండి గ్రహించబడిన 'కేనోపనిషత్తు'కు విపులమైన వ్యాఖ్యను వ్రాసి ప్రచురింపచేశారు. ఇవిగాక 'శ్రీ నారదభక్తిసూత్రాలు', శంకరాచార్యుల వారి 'ఆత్మబోధ', 'శ్రీ దక్షిణామూర్తిస్తోత్రం' పై ఎంతో వివరణాత్మకంగా, సోదాహరణంగా, విపులమైన వ్యాఖ్యను వ్రాసి ప్రచురింపచేశారు. 2013 లో శ్రీ సదాశివబ్రహ్మాండ్రసరస్వతి స్వామివారి 'ఆత్మవిద్యావిలాసం', భగవద్గీత 3,4,5 అధ్యాయములను ప్రచురింపచేశారు. 2015 లో ప్రస్తుతం ముండకోపనిషత్తు, కరోపనిషత్తు, భగవద్గీత 13, 14, 15, 16 అధ్యాయములు ప్రచురణకు సిద్ధం చేయబడుతున్నాయి.

ఇవిగాక విజయవాడ నుండి వెలువడే ధ్యానమాలిక మాసపత్రికలో 2008 నుండి భగవద్గీతను, 2009 నుండి మహాభారతమును ధారావాహికంగా ప్రచురిస్తున్నారు. ఇక దేశవిదేశాలలోనున్న తెలుగువారు ఈ జ్ఞానాన్ని గ్రహించటానికి వీలుగా www.srichalapathirao.com పేరుతో ఒక వెబ్సైట్ ను ప్రారంభించటం జరిగింది. దీని ద్వారా ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానపీఠం

కార్యక్రమాలను, గురుదేవుల ప్రవచనాలను, గురుదేవుల వివిధ రచనలను, భజనలు, కీర్తనలను వినవచ్చును, చదువవచ్చును, డౌన్లోడ్ చేసుకొనవచ్చును. ఇక వివిధ గ్రంథాలపై గురుదేవుల ప్రవచనములను CD.ల రూపంలోను, వీడియో DVD ల ద్వారా, PEN Drive, External Hard Disk ద్వారా అందిస్తున్నారు.

ముందుముందు మోక్షమార్గంలో పయనించే ఎందరికో మార్గ నిర్దేశనం చేయగల ఎన్నో గ్రంథాలు ముముక్షుజనావళిని తరింపజేయుటకు అందుబాటులోనికి రావాలని, అందుకు త్యాగధనులైన భక్తులు, సాధకులు, మోక్షార్థులు ముందుకు రాగలరని భగవంతుని మనసారా ప్రార్థిస్తున్నాను.

జ్ఞాన సూర్యునిలా ప్రకాశిస్తూ, నిస్వార్థంగా తన సేవలను అందిస్తున్న కర్మయోగి, సనాతనమైన వైదికధర్మాన్ని ప్రచారంచేస్తూ, మాకు మార్గదర్శకులైన భగవంతుని ముద్దుబిడ్డ మా గురుదేవులను పరిచయం చేసే భాగ్యం నాకు కలిగించినందులకు భగవంతునికి శతసహస్రవందనములు సమర్పించుకుంటున్నాను.

- శ్రీమతి రావూరి అన్నపూర్ణ

కార్య నిర్వాహక అధ్యక్షులు

ఆధ్యాత్మిక జ్ఞాన పీఠం, చిలకలూరిపేట.

: ఉపోద్ఘాతం :

ఈ అధ్యాయానికి మరోపేరు ప్రసాదయోగం. ప్రసాదాన్ని ఆరగించే సమయంలో - అంటే భోజనం చేసే సమయంలో ఈ అధ్యాయాన్ని పారాయణ చేసే సాంప్రదాయం అనేక ఆశ్రమాలలో పాటిస్తుంటారు. అందుకే దీనికి పేరు వచ్చిందంటారు పెద్దలు. ఏది ఏమైనా ఇది మామూలు ప్రసాదం కాదు. మహాప్రసాదం. మామూలు ప్రసాదాన్ని మనం పూట పూట ఆరగించాలి. కాని ఈ మహాప్రసాదాన్ని ఒక్కసారి ఆరగిస్తే చాలు. మళ్ళీ మళ్ళీ ఆరగించాల్సిన పని ఉండదు. ఈ ప్రసాదాన్ని చక్కగా సద్గురువుల ద్వారా స్వీకరించి ఆరగిస్తే నరుడు నారాయణుడవుతాడు. మానవుడు మాధవుడు అవుతాడు. జీవుడు దేవుడవుతాడు. పురుషుడు పురుషోత్తముడవుతాడు.

ఇది పురుషోత్తమప్రాప్తి యోగం. అంటే పరమాత్మను పొందే ఉపాయం. పురుషోత్తముడన్నా పరమాత్మ అన్నా అంతా ఒక్కటే. పురుషోత్తముడు ఈ దేహమనే పురంలో కూర్చొని పురుషుడయ్యాడు. పురుషుడన్నా - జీవుడన్నా - క్షేత్రజ్ఞుడన్నా అంతా ఒక్కటే. పరమాత్మ దేహంలో కూర్చొని దేహభావంతో జీవుడయ్యాడు. దేహభావాన్ని విడిచి ఆత్మభావంతో ఉన్నాడా? నరుడు నారాయణుడే. పరమాత్మయే.

అలా నారాయణుడు కావటానికే అసలు ఈ మానవజన్మ వచ్చింది. నరుడు చేయవలసినదేదో చేసేస్తే సరి నారాయణుడే అవుతాడు. కాని అనాది కాలం నుంచి మన బుద్ధి గుహా మూసుకుపోయింది. బుద్ధి గుహను తెరిచి సర్వసాక్షి అయిన పరమాత్మను సాక్షాత్కరింపజేసుకోవాలి. అందుకే ఈ

మానవ జన్మనెత్తి వచ్చామని మరచిపోతున్నాడు మానవుడు. తన ప్రప్రథమ కర్తవ్యం - ముఖ్య కర్తవ్యం "తానెవరో తెలుసుకొని తాను తానుగా ఉండిపోవటమే" ననే విషయాన్ని విస్మరిస్తున్నాడు. కర్తవ్యాన్ని విడిచిపెట్టటం మహాపాపం. ఆ పాపానికి తగిన శిక్షను ప్రకృతే ఇచ్చింది. ఏమిటి ఆ శిక్ష? మన మీద పడ్డ ఈ దండగ మారి చాకిరీయే. పుడుతూ - చస్తూ - దుఃఖాలు అనుభవిస్తూ - తల్లి గర్భం నుండి కాటి వరకు ఈ స్థూలదేహాన్ని మోసుకుంటూ పోవటమే. ఎన్ని జన్మలెత్తినా ఇంతే. ఇదే పని.

మన అసలు కర్తవ్యాన్ని మరచిపోయాం. అసలు దానిని మన కర్తవ్యం అని కూడా అనుకోవటం లేదు. ఈ దేహానికి సంబంధించిన అవసరాలను, దీని కోసం చేయవలసిన అడ్డమైన చాకిరీనే మన కర్తవ్యంగా భావిస్తున్నాం. ఈ గాడిద చాకిరీ చేయటానికే మనం వచ్చింది అని అనుకుంటున్నాం. అలాగే చేసుకుంటూ పోతున్నాం.

ఒకసారి అంటుకున్న ఈ జిడ్డును వదిలించుకోలేక తంటాలు పడుతున్నాం. జన్మలకు జన్మలు గడిచిపోతున్నాయి. యుగాలు గడిచిపోతున్నాయి. మహాయుగాలు గడిచిపోతున్నాయి. కల్పాలు, బ్రహ్మ ప్రళయాలు గడిచిపోతున్నాయి. ఈ జిడ్డును ఎప్పటికైనా వదిలించుకుంటేనే నరుడు నారాయణుడయ్యేది, జీవుడు దేవుడయ్యేది, పురుషుడు పురుషోత్తముడయ్యేది.

నిజంగా నరుణ్ణి నారాయణుడుగా చెయ్యటానికే శ్రీకృష్ణ భగవానుడు అవతరించాడు. కల్పితమైన ఉపాధులతో తాదాత్మ్యం చెంది మీరు

నరులయ్యారు. మీ నిజస్వరూపాన్ని మరచి దేహేంద్రియ మనోబుద్ధుల తాదాత్మ్యంతో నరులుగా వ్యవహరిస్తున్నారు. మీరు నరులం అనుకుంటున్నారు. కాదుకాదు, "మమైవాంశః" మీరంతా నా అంశయే. నా స్వరూపాలే. పరమాత్మ స్వరూపులే. నా మాట నమ్మండి అని ఆయన హితబోధ చేస్తున్నాడు.

నీవు ఖాళీ అయిపో. నిన్ను భర్తీ చేస్తాను అని బైబిల్ వాక్యం. నీవు నరభావాన్ని వదిలితే చాలు. నీవు స్వయంగా నారాయణుడివే - ఇది గీతాచార్యుని వాక్యం. నారాయణత్వాన్ని క్రొత్తగా ఎక్కడినుంచో సంపాదించే పనిలేదు.

ఇంతవరకు ఒక్కొక్క మెట్టు ఎక్కిస్తూ భగవద్గీత మనను ఈ ప్రపంచానికి దూరంగా - పరమాత్మ దగ్గరకు నడిపిస్తున్నది. మొదటి ఆరు అధ్యాయాలతో కూడిన కర్మషట్కంలో కర్మలను ఫలాపేక్ష లేకుండా, సంగభావం లేకుండా, నేనుచేస్తున్నాను అనే కర్మత్వ బుద్ధి లేకుండా, నిష్కామంగా చేసి చిత్తశుద్ధిని పొందాలని; అలా శుద్ధమైన చిత్తంతో భగవంతుని గురించి తెలుసుకొని ధ్యాన సాధన సాగించాలని భగవానుడు తెలియజేశాడు. ఆ తరువాతి ఆరు అధ్యాయాలతో కూడిన భక్తిషట్కంలో భగవంతుని మహిమను గురించి, ఆయన విభూతుల గురించి తెలియజేసి భక్తితో ఆయననెలా ఉపాసన చెయ్యాలో తెలియజేయటం జరిగింది. ఇక 13వ అధ్యాయం నుండి అఖండ జ్ఞాన బోధను ప్రారంభించారు.

పరమాత్మ క్షేత్రంలో కూర్చొని క్షేత్రజ్ఞుడయ్యాడని, క్షేత్రం నుండి విడిపోతే తిరిగి పరమాత్మగానే ఉండిపోతాడని తెలియజెప్పి, క్షేత్రాన్ని క్షేత్రజ్ఞుని విడదీసే - విభాగించే ఉపాయాన్ని 13వ అధ్యాయంలో చెప్పారు. క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞులను బంధించిన తాళ్ళు గుణాలేనని - త్రిగుణాలేనని తెలియజెప్పి; ఆ త్రిగుణాలను, వాటి స్వరూప స్వభావాలను, వాటి వ్యవహారాలను, అవి జీవుణ్ణి ఎలా బంధిస్తున్నాయో, ఆ బంధనాల నుండి విడిపించుకోవటం ఎలాగో 14వ అధ్యాయంలో చెప్పారు. ఆ గుణాలను అభిగమించి గుణాతీతుడైతే పరమాత్మ ప్రాప్తియే. గుణాలలో చిక్కితే పురుషుడు; గుణాతీతుడైతే పురుషోత్తముడు. ఆయనే పరమాత్మ. ఆయనను అందుకోవటమే మానవజీవిత కర్తవ్యం. ఆ కర్తవ్యాన్ని నెరవేర్చుకోవాలంటే ఆయన ఎక్కడ ఉన్నదీ, ఎలా ఉన్నదీ తెలుసుకోవాలి. ఆయనను ఎలా సమీపించాలో, ఎలా ఆయనతో ఐక్యం కావాలో తెలుసుకోవాలి. ఆయనతో ఐక్యతకు అడ్డువచ్చే ఆటంకాలేమిటో తెలుసుకోవాలి. వాటిని అభిగమించి ముందుకు వెళ్ళే ఉపాయాలేమిటో గ్రహించాలి. అందుకే ఈ అధ్యాయం పరమాత్మ యొక్క శక్తిసామర్థ్యాలను, ఆయన ప్రభావాన్ని, ఆయన మహిమను, ఆయన ఎక్కడ ఉన్నదీ, ఆయన మనకు చేస్తున్న మేలును, ఆయన గుణగణాలను, ఆయన అస్థిత్యాన్ని పూర్తిగా తెలియజేయటమే గాక ఆయనను అందుకొనేందుకు అడ్డువస్తున్న ఈ సంసార వృక్షాన్ని ఎలా తెగనరికి వేయాలో, ఈ ప్రాపంచిక వస్తువులు, విషయాలు, భోగాలు ఎట్లా అనిత్యాలో తెలియజేసి, వాటిపై ఆసక్తిని పోగొట్టుకొని పరమాత్మతో ఎలా ఐక్యతను సాధించాలో అన్ని విషయాలను కూలంకషంగా

- పూసగుచ్చినట్లు తెలియజెప్పిన చిన్న అధ్యాయం ఈ పురుషోత్తమ ప్రాప్తియోగం.

పురుషోత్తమ ప్రాప్తికి అనన్యభక్తి కావాలి. అదే సమయంలో విషయాల పట్ల విరక్తి ఉండాలి. అటువంటి విరక్తిని - వైరాగ్యాన్ని కలిగించటానికే ఈ అధ్యాయంలో సంసారాన్ని అశ్వద్ధ వృక్షంగా పోల్చి చెప్పారు. అంతేగాక ఈ వృక్షాన్ని అసంగమనే శస్త్రంతో ఛేదించాలని కూడా చెప్పారు.

అధ్యాయంలోని 20 శ్లోకాలలో చెప్పిన విషయాలను నాలుగు విభాగాలుగా చేయవచ్చు.

(1) మొదటి 6 శ్లోకాలు పురుషోత్తమ ప్రాప్తికి అడ్డువచ్చే ఈ సంసార వృక్షం ఎలాంటిదో, దానిని ఏ ఆయుధంతో ఛేదించాలో చెప్పి ఆ తరువాత పరమాత్మను ఎలా శరణుపొందాలో, దానికి మనలో ఎలాంటి లక్షణాలు ఉండాలో తెలియజెప్పారు.

(2) 7 నుండి 11 శ్లోకాల వరకు జీవుడు యదార్థంగా పరమాత్మ అంశయేనని, ఆ అంశయే ఈ క్షేత్రంలో కూర్చొని, క్షేత్రంలోని వాసనల కారణంగా భోగాలను అనుభవించాలనే కోరికతో మనస్సుతో సహా 6 ఇంద్రియాలను తీసుకొని, ఒక దేహం నుండి మరో దేహానికి ప్రయాణిస్తున్నదని, ఇలా ప్రయాణిస్తూ ఆయా దేహాలలో ఉన్నప్పుడు భోగాలననుభవిస్తూ, అందులో మునిగిపోయి తనను తాను మరచిపోయినదని - జ్ఞాననేత్రంతో తిరిగి తన స్వరూపాన్ని తెలుసుకోవాలని; దానికి తీవ్రప్రయత్నము, చిత్తశుద్ధి కావాలని తెలియజేశారు.

(3) ఇక 12 నుండి 15 వరకు గల 4 శ్లోకాలలో భగవంతుడు - తానెవరో, ఎలాంటి మహిమలు గలవాడో, ఎక్కడెక్కడ ఎలా వ్యక్తమవుతూ ఉంటాడో, ఏం చేస్తుంటాడో తానే స్వయంగా తెలియజేశాడు.

(4) ఇక 16 నుండి 20 వరకు గల 5 శ్లోకాలలో ఉత్తమాధికారులకు తన యదార్థ స్వరూపాన్ని తెలియజేపుతూ, తాను క్షర - అక్షర పురుషులకన్న వేరైన వాడనని, అధికుడనని, పురుషోత్తముడనని చెప్పి, తనను అలా ఎవరు తెలుసుకొంటారో అతడే జ్ఞాని అని, అతడే తనకు శరణాగతుడై తనను సర్వవిధాలుగా సేవించి, ఈ అత్యంత రహస్య శాస్త్రాన్ని తెలుసుకొని, బుద్ధిమంతుడై, కృతకృత్యుడై తనను చేరుకుంటాడని తెలియజేయటం జరిగింది.

ఇది పురుషోత్తమప్రాప్తి యోగం. ఈ అధ్యాయానికి ఈ పేరు ఎలా తగి ఉన్నదో విచారణ చేద్దాం. ఈ పేరులో 4 పదాలున్నాయి. పురుష, ఉత్తమ, ప్రాప్తి, యోగం అనేవి ఆ 4 పదాలు.

(1) పురుషుడు అంటే మగవాడు అని. ఇది కేవలం శరీర దృష్టితో చూసినప్పుడే ఈ అర్థం సరిపోతుంది. వేదాంత పరంగా ఆలోచిస్తే మగ, ఆడ అనే దానికి అర్థమే లేదు. మరి పురుషుడంటే అసలైన అర్థం ఏమిటి? ఈ కనిపించే జడమైన శరీరాన్ని నఖశిఖిపర్యంతం పూరించి పూర్ణంగా ఉండేవాడే పురుషుడు. ఈ దేహం ఒక పురం వంటిది. ఈ పురాన్ని పూరించి ఆడించేవాడు, కదిలించేవాడు పురుషుడు. (జీవుడు).

(2) పురుషులలో ఉత్తముడు - ఎవరు? ఈ ఒక్కొక్క శరీరాన్ని పూరించి, నిలబెట్టేవాడు పురుషుడైతే - ఈ సమిష్టి బ్రహ్మాండాన్ని, అన్ని ఉపాధులను పూరించి పూర్ణంగా నిలబెట్టేవాడే పురుషోత్తముడు. ఉపాధిని బట్టి వేరువేరుగా పేర్లు పెట్టినా అసలు వస్తువు మాత్రం ఒక్కటే.

ఇత్తడి రేకును సాగగొట్టి చిన్నదిగా చేస్తే చెంబు. పెద్దదిగా చేస్తే బిందె. సైజులో తేడాయే గాని, వస్తువులో తేడా ఏ మాత్రం లేదు.

(3) ఇక ప్రాప్తి అంటే? పొందటం. పురుషోత్తముని పొందటం. పురుషోత్తముని పొందటం మన అందరి జన్మహక్కు. అసలు మనం ఈ జన్మ ఎత్తి వచ్చింది అందుకే. అందుకోసం వచ్చినా ఆ విషయం తెలియక ఈ జన్మను ఎందుకోసమో బలిపెడుతున్నాం. పురుషోత్తముని అందుకోవాలంటే ఆయన ఎక్కడున్నాడు? ఆయన ఎక్కడో, ఏ లోకంలోనో లేడు. మనం అందుకోలేనంత ఎత్తులోనూ, పొందరానంత దూరంలోనూ లేడు. ఆయన అంతటా సూక్ష్మాతి సూక్ష్మంగా ఉన్నాడు. ఇందుగలడు - అందులేడు అనే సందేహం అక్కరలేదు. ఆయన సర్వోపగతుడు. ఎందెందు వెదకి చూచిన అందందే గలడు అని చెప్పిన ప్రహ్లాదుని పలుకులు పరమ సత్యములు.

"అహమాత్మా గుడాకేశ సర్వభూతాశయ స్థితః" అని తానే స్వయంగా సమస్త భూతాలలో నేనున్నాను అని అర్జునునికి చెప్పాడు. అసలు ఆయన మనలో ఉండటం కాదు, ఆయన మనమే. మనం ఆయనే. అందుకే "నిన్ను నీవు తెలుసుకో. నిన్ను నీవు తెలుసుకుంటే పరమాత్మను తెలుసుకున్నట్లు. నిన్ను నీవు తెలుసుకోలేకపోతే పరమాత్మను ఎప్పటికీ తెలుసుకోలేవు" అని చెప్పటం

జరిగింది. నీ అసలు స్వరూపం తెలుసుకుంటే చాలు. ఎందుకంటే అదే పరమాత్మ స్వరూపం. నా అసలు స్వరూపం పరమాత్మ స్వరూపమే అయితే ఇంకా ప్రాప్తి = పొందటం ఏమిటి? దేనిని పొందాలి? ప్రాప్తి అనేది రెండు రకాలు. (i) అప్రాప్యరూప ప్రాప్తి. (ii) ప్రాప్యరూప ప్రాప్తి.

(i) అప్రాప్యరూప ప్రాప్తి :- తనవద్ద లేని వస్తువును పొందటం.

(ii) ప్రాప్యరూప ప్రాప్తి :- వస్తువు నా దగ్గరే ఉన్నది. కాని ఆ విషయం మరిచిపోయాను. దానికోసం వెతుకుతున్నాను. మరొకడు వచ్చి నాకు జ్ఞాపకం చేశాడు. ఆ దొరికింది - దొరికింది అన్నాను. అంతే.

ఒకావిడ పెళ్ళికి పోతూ ప్రక్క ఇంటి పిన్నిగారి గొలుసు అరువు తీసుకొని వెళ్ళింది. కార్యక్రమం పూర్తయినతర్వాత చిరాకుగా - అలసటగా ఉండటంతో అలా మంచం మీద పడుకొంది. కొంతసేపటికి గొలుసు గుర్తుకు వచ్చింది. చేతితో ఎదపైన తడిమిచూచింది. గొలుసు కనిపించలేదు. దడ పుట్టింది. ఇల్లంతా వెతికింది. దారిలో ఎక్కడన్నా జారి పడ్డదేమోనని ఆదారి వెంట వెతికింది. ఎక్కడా కనిపించలేదు. భర్త తిట్ల పురాణం లంకించుకున్నాడు. ఆమె వణికిపోతూ ఏడుస్తున్నది. అంతలో తల్లి వచ్చి సరిగ్గా చూసుకున్నావా మెడలో? అన్నది. అప్పుడు మళ్ళీ తడిమి చూచింది. గొలుసు చేతికి తగిలింది. 'ఆ! దొరికింది, దొరికింది' అన్నది. నిజంగా గొలుసు పోనూ లేదు; ఇప్పుడు దొరకనూ లేదు. మంచం మీదపడుకున్నప్పుడు దిండు ఉన్న వైపుకు కాళ్ళు వ్రేలాడదీసి పడుకుంది. దానితో గొలుసు గొంతు దగ్గరకు పోయింది. ఇప్పుడు

మళ్ళీ క్రిందికి జారి చేతికి తగిలింది. అంతే. ఇదే ప్రాప్యరూప ప్రాప్తి. ఉన్న వస్తువునే లేదనుకోవటం, తరువాత కనిపించటం.

మన స్వరూపం పరమాత్మ స్వరూపం. అది మరచి జీవుణ్ణి భావిస్తాం. ఎవరో తెలియజేస్తే పరమాత్మనని గ్రహిస్తాం. మన పెరట్లో పిచ్చి మొక్కలు పెరుగుతున్నాయి. అందులో ఒక ఔషధ మొక్క కూడా ఉన్నది. దాని ఆకు పసరు పిండితే పాముకాటుకు చచ్చేవాడు కూడా బ్రతుకుతాడు. ఎందరో మనకంటే ఎదురుగా పాము కాటుకు చనిపోతున్నా అది ఔషధ మొక్క అని తెలియక పిచ్చి మొక్కగా భావించటం వల్ల ఏమీ చేయలేకపోయాం. ఒకనాడు ఒక సాధువును భోజనానికి పిలిచి భోజనం పెట్టాం. ఆయన చెయ్యి కడుక్కుంటూ పెరటిలోకి చూచాడు. ఈ మొక్క విషయం చెప్పాడు. అంతే అప్పటి నుండి ఒక్కడు కూడా పాము కాటుకు చావలేదు.

మనం కూడా అంతే. మనం పరమాత్మ స్వరూపులమని, ఆనంద స్వరూపులమని తెలుసుకోలేక జీవుడిలాగా, దుఃఖాలతో కాలం గడుపుతున్నాం. పిచ్చిమొక్క లాగా పెరుగుతున్నాం. ఎప్పుడో ఒక మహాత్ముడు మన పూర్వపుణ్య విశేషం చేత మనకు గురువుగా తటస్థపడి "నీవు జీవుడివి కాదు. దుఃఖ స్వరూపుడివి కాదు. ఆత్మవు. ఆనంద స్వరూపానివి" - అని చెప్పినప్పుడు మనం ఆయన మాటపై విశ్వాసంతో సాధనచేసి మన స్వరూపం ఏమిటో అనుభూతి చెందుతాం. అదే పురుషోత్తమ ప్రాప్తి.

చెప్పవసినదంతా చెప్పి శ్రీకృష్ణ పరమాత్మ అర్జునుణ్ణి అడిగాడు.

కృ :- అయ్యా అర్జునా! నా ఉపదేశాన్ని ఏకాగ్రతతో విన్నావా?

అ :- ఆ! విన్నాను స్వామీ! ఏకాగ్రతతో విన్నాను.

కృ :- అయితే మరి నీ అనుభవం ఏమిటి?

అ :- (వెంటనే చెప్పేస్తున్నాడు) "నవ్వో మోహః స్మృతిర్లభాః" - నా మోహం తొలగింది. నేనెవరినో నాకు గుర్తు వచ్చింది.

సాధారణంగా గురువులు ఉపదేశం చేసిన తరువాత 12 సం||లు ఆ ఉపదేశాన్ని మననం చేసుకుంటూ, నిధిధ్యాసన చేస్తూ, విచారణ చేస్తూ ఆత్మతో అనుసంధానమైన శిష్యుడు గురువుతో తన అనుభవాన్ని చెబుతాడు. కాని ఇక్కడ గురువు సామాన్య గురువు కాదు. జగద్గురువు. అలాగే శిష్యుడూ సామాన్య శిష్యుడు కాదు. అలౌకిక శిష్యుడు. శ్రద్ధ, భక్తి కలబోసిన శిష్యుడు. అందుకే అనుభవాన్ని చెప్పమని గురువు అడగటం, వెంటనే ఒక్కక్షణం తటపటాయించకుండా శిష్యుడు చెప్పటం జరిగింది. జగద్గురువు బోధలకు గడువులు, వాయిదాలు ఉండవు. అందుకే వెంటనే సమాధానం వచ్చింది. "దేవా! నీ ఉపదేశంతో నా మోహం తీరిపోయింది. ఈ మోహమనే రోగంతో నేను క్షత్రియుణ్ణని, కుంతీ పుత్రుడనని, యుద్ధానికి కర్తనని, యుద్ధఫలానికి భోక్తనని అనుకున్నాను. కాని ఇప్పుడు "స్మృతిర్లభాః" నాకు స్మృతి కలిగింది. నేనెవరో నాకు తెలిసింది. నా స్వరూపాన్ని ఇంతవరకు మరచిపోయాను. నీ ఉపదేశంతో ఇప్పుడు తెలిసింది. నేను క్షత్రియుడనూ, కుంతీపుత్రుడనూ కాదు. అలాగే ఈ యుద్ధానికి నేను కర్తనూ కాదు, యుద్ధఫల భోక్తనూ కాదు. నేను అకర్తను, అభోక్తను, నిత్యుడను, ఆనందస్వరూపుడను, పరబ్రహ్మను. 'తత్ ప్రసాదాత్' - ఇదంతా నీ అనుగ్రహం వల్లనే పొందాను. నా

పాండిత్యంతోనో, ప్రభావంతోనో కాదు, నీ కృపచేత - నీ అనుగ్రహం చేత లభించింది. అంతేకాదు "గత సందేహాః" నా సందేహాలన్నీ తీరిపోయాయి. ఇదీ అర్జునుని అనుభవం, అర్జునునికే కాదు; ప్రతి గీతా విద్యార్థికి కలుగవలసిన అనుభవం ఇది. ఇట్టి అనుభవం కలుగలేదు అంటే - శ్రద్ధ, గట్టి ప్రయత్నము లేదన్నమాట. తనకు స్పృతి కలిగిందని అన్నాడే గాని కొత్తగా ఎక్కడినుండో సంపాదించుకున్నానని అనలేదు. అది (ఆత్మ) తన స్వరూపమే. తాను ఆత్మయే.

(4) యోగం:- పురుషోత్తముని ప్రాప్తింపజేసుకొనే ఉపాయమే 'యోగం'. - ఇట్టి పురుషోత్తమ ప్రాప్తికి మనం అధ్యాయం లోతుల్లోకి వెళదాం.

ప్రపంచం అనిత్యమైనదని చెప్పి దానిపై వైరాగ్యం కల్గించుటకు ప్రయత్నిస్తున్నాడు భగవానుడు, ఈ శ్లోకంలో -

శ్రీ భగవానువాచ:

శ్లో|| ఊర్ధ్వ మూల మధశ్శాఖం

అశ్వత్థం ప్రాపబ రవ్యయం |

ఛందాంసి యస్యపర్ణాని

యస్తం వేదస వేదవిత్ ||

(1)

తా|| భగవానుడంటున్నాడు : మొదలు పైకీ శాఖలు (కొమ్మలు) క్రిందికీ ఉన్న అశ్వత్థవృక్షాన్ని నాశనం లేనిదంటారు ప్రాజ్ఞులు. దేని ఆకులు వేదాలో అట్టి అశ్వత్థ వృక్షాన్ని ఎవడు తెలుసుకుంటాడో అతడే వేదముల సారం తెలిసినవాడు.

వ్యాఖ్య:- ఈ అధ్యాయంలో పురుషోత్తమ ప్రాప్తి ఎలా కలుగుతుందో చెప్పటం ప్రధాన విషయం. 14వ అధ్యాయంలో అర్జునుని ప్రశ్నకు సమాధానంగా భగవానుడు బ్రహ్మప్రాప్తికి ఉపాయం తెలియజేశాడు. ఏమని? బ్రహ్మప్రాప్తికి త్రిగుణాలను అతిక్రమించాలి. త్రిగుణాలను అతిక్రమించాలంటే అనన్యభక్తితో భగవంతుని సేవించాలి - అని. బ్రహ్మప్రాప్తి అన్నా పురుషోత్తమప్రాప్తి అన్నా రెండూ ఒక్కటే. కనుక పురుషోత్తమప్రాప్తికి అనన్యభక్తి అత్యంత అవసరం. భగవంతునిపై అంతటి భక్తి కలగాలంటే ఎదురుగా ఉండే ఈ నామరూపాలతో కూడిన ప్రపంచం (సంసారం) అడ్డంగా ఉంది. ప్రపంచం మీద రక్తి తగ్గితేనే పరమాత్మపై భక్తి కుదురుతుంది. ఈ నామరూపాల మాయకు లోబడి మానవుడు భగవంతుణ్ణి మరిచిపోయి భంగపడుతున్నాడు.

❖ మయసభలో దుర్యోధనుడు భంగపడ్డాడు ఆ శిల్పకళా సౌందర్యంలో మునిగి.

❖ ఈ మాయాసభలో అందరూ భంగపడిపోతూనే ఉన్నారు. ఇక్కడి విషయాల్లో మునిగి, ఈ ఆకర్షణలకు లొంగిపోయి. మరి ఈ మాయను దాటటం ఎలా?

మాయకు అభిపతి అయిన భగవంతుణ్ణి భక్తితో, ప్రేమతో ఆశ్రయించటం ఒక్కటే ఉపాయం. మాయాభిపతి భగవానుడే. ఆయనను ఆశ్రయిస్తేనే త్రిగుణాత్మకమైన మాయను దాటగలం.

మనం ఒక అధికారి ఇంటికి పనిమీద వెళ్ళాం. ఆయన ఇంటి ముంగిట కుక్క ఉంది. అది మనను చూచి భౌ భౌ అంటున్నది. మనకు భయం

వేస్తున్నది. మరి దానిని దాటి ఆ అధికారిని కలుసుకోవటం ఎలా? దానికి ఒక్కటే ఉపాయం. ఆ కుక్కకు యజమాని అయిన ఆ అధికారిని పిలవాలి. ఆయన సహాయం కోరాలి. ఆయన కేకవేస్తే ఆ కుక్క మౌనంగా ఉండిపోతుంది. దానితో మనం నిర్భయంగా దానిని దాటి లోనికి వెళ్ళగలుగుతాం.

అలాగే మాయ అనే కుక్కకు యజమాని భగవంతుడు. కనుక ఆయననే పిలవాలి. ఆయన సహాయం కోరాలి. ఆయనను ఆశ్రయించాలి. అప్పుడే ఈ మాయ అనే కుక్కను దాటి పరమాత్మను చేరుకోగలం.

ఇలా భగవంతుని ఆశ్రయించాలన్నా, ఆయనపై భక్తి కలగాలన్నా ఈ నామరూప ప్రపంచంపై, ఇక్కడి విషయాలు - భోగాలపై విరక్తి కలగాలి. వైరాగ్యం కలగాలి. ముందు మనం పట్టుకున్న వస్తువును విడిస్తేనే మరొక వస్తువును పట్టుకోగలం. అందుకే ముందుగా మన మనస్సు ఏ ప్రపంచాన్ని(సంసారాన్ని) గట్టిగా పట్టుకొని కూర్చున్నదో ఆ ప్రపంచాన్ని - ప్రాపంచిక వ్యామోహాలను మనస్సు యొక్క పట్టునుండి విడిపించాలి. వైరాగ్యం కలగాలి. ఈ సంసారంపై వైరాగ్యం కలిగితే తప్ప ఈ ప్రాపంచిక వస్తువులు, విషయాలు, భోగాల యొక్క వ్యామోహం నుండి - ఈ సంసార బంధం నుండి విముక్తులం కాలేము, విడుదల పొందలేము. ఈ వ్యామోహంలో ఉన్నంతకాలం బంధమే.

మామిడితోటలో కోతులు ఎంతో నష్టం కలిగిస్తాయి. వాటిని పట్టుకోవాలంటే ఒక ఉపాయాన్ని అనుసరిస్తారు. ఒక చెట్టు ప్రక్కనే గుంట

త్రవ్వి అందులో మూతి సన్నగా ఉండే కూజాను దించి, మూతిని తప్ప మిగతా అంతా కప్పివేస్తారు. అందులో వేరుశనగ కాయలు పోస్తారు. కొన్ని వేరుశనగ కాయలను నేలపై అక్కడక్కడ ఆ దారిలో పోసి ఉంచుతారు. కోతి వేరుశనగ కాయల ఆశతో వాటిని తింటూ వచ్చి వచ్చి ఈ కూజాలో చేయి పెడుతుంది. అక్కడి కాయలను గుప్పెట పట్టుకుంటుంది. ఆ తరువాత చేతిని పైకి తీయబోతుంది. అది రాదు. ఎందుకంటే కాయలతో గుప్పెట పట్టి ఉంది గనుక చిన్న మూతిలో నుండి చెయ్యి పైకి రాదు. ఎవరో తన చేతిని లోపల గట్టిగా పట్టుకున్నారని భావించిన ఆ పిచ్చి కోతి అరుస్తుంది. అంతేగాని అది గుప్పెట వదలదు. దానితో చెట్టు చాటున ఉన్న వ్యక్తి ఆ కోతిని పట్టుకపోతాడు. గుప్పెట వదిలితే అది హాయిగా చేతిని పైకి తీసుకొని స్వేచ్ఛగా వెళ్లిపోయేది. కాని అది పట్టువదలదు. దానితో వాడు దానిని పట్టుకుపోతాడు.

మనమూ అంతే. ఈ ప్రాపంచిక వ్యామోహాలను వదలలేక అన్నింటిని పట్టుకు కూర్చుంటాం. వీటిని వదలనే వదలం. దానితో యమధర్మరాజు వచ్చి మనను పట్టుకుపోతాడు. కనుక ఈ పట్టునుండి విడిపోవాలి. ప్రపంచ విషయాల పట్ల వైరాగ్యం కలగాలి. అందుకే ఈ సంసారాన్ని అశ్వత్థ వృక్షంతో పోల్చారు ఈ శ్లోకంలో. ఈ ప్రపంచం యొక్క వస్తువుల యొక్క భోగాల యొక్క అనిత్యత్వాన్ని తెలియజేయటానికే ఈ పోలిక.

ఈ ప్రపంచం అనిత్యమని తెలియజేయటం ఎందుకు? దీనిపై వ్యామోహాన్ని- ఆసక్తిని తగ్గించటానికే. అప్పుడే మనదృష్టి పరమాత్మపైకి

మళ్ళీది. అందుకోసమే దీనిని అశ్వత్థంతో పోల్చారు దీనితో ఈ సంసారంపై - ఈ ప్రాపంచిక వ్యామోహాలపై విరక్తి కలిగి పరమాత్మపై దృష్టి నిలుస్తుంది.

మనం బొమ్మ యొక్క అందచందాలను చూస్తున్నంత సేపు కొయ్య యొక్క నాణ్యత మీదకు దృష్టిపోదు. మనం సినిమా కథలో లీనమై పోయినంత సేపు ఆ సినిమాకు ఆధారమైన తెర మీదకు దృష్టి పోదు. అలాగే మనం ఈ ప్రాపంచిక వ్యామోహాలపై ఆసక్తితో ఉన్నంతకాలం ఈ ప్రపంచానికి ఆధారమైన పరమాత్మ మీదకు దృష్టిపోదు.

ఈ ప్రాపంచిక వ్యామోహం మరి ఎలా తొలగుతుంది? ఈ సంసారంపై ఎలా విరక్తి కలుగుతుంది? ఈ సంసారంలో ఉన్న దోషాలను చూడాలి. ఈ ప్రపంచం యొక్క అనిత్యత్వాన్ని గుర్తించాలి. అందుకే దీనిని అశ్వత్థ వృక్షంతో పోల్చి చెబుతున్నారు ఈ శ్లోకంలో. ఇది అనిత్యమైనదనే భావాన్ని వృక్షం చేస్తున్నారు.

పురుషోత్తమ ప్రాప్తిని కోరే ఎవరైనా సరే తప్పక ఛేదించాల్సింది ఈ సంసారాన్నే. అంటే ఈ ప్రాపంచిక వ్యామోహాలనే. అందుకే దీనిని వృక్షంతో పోల్చారు. 'వృక్షం' అంటే ఛేదనాత్ ఇతి వృక్షః = ఛేదించబడేది వృక్షం అని అర్థం. వృక్షాన్ని ఎప్పుడో ఒకప్పుడు ఛేదించాల్సిందే - తెగనరికి వేయాల్సిందే. అలాగే ఈ సంసారాన్ని కూడా ఎప్పుడో ఒకప్పుడు ఛేదించాల్సిందే. ఇదే సంసారాన్ని వృక్షంతో పోల్చటంలోని స్వారస్యం.

'శ్రీ భగవానువాచ' అంటూ ఇది భగవానుని మాట అని వ్యాసమహర్షి అడపాదడపా మనకు పఠిస్తారు కలిగిస్తుంటారు. ఇది భగవంతుని సందేశం

గనుక తప్పక ఆలకించి, ఆచరించి కృతార్థులం కావాలి. జీవితాలను సార్థకం చేసుకోవాలి. ఇంతకన్న కడతేరే మార్గం వేరే ఏమీలేదు - అనే హెచ్చరిక కూడా ఇందులో అంతర్లీనంగా దాగిఉంది. ఇంతకూ ఈ సంసారం ఎలాంటిది?

(1) ఊర్ధ్వమూలం అధఃశ్శాఖం అశ్వత్థం :- ఇది అశ్వత్థ వృక్షం. అంటే రావిచెట్టు. ఇది మామూలు చెట్టుకాదు. దీని మూలం - అంటే వేర్లు ఊర్ధ్వంగా అంటే పైకి ఉన్నాయి. శాఖలు - అంటే కొమ్మలు 'అధః' క్రిందికి ఉన్నాయి. ఇది సామాన్య అర్థం.

'అశ్వత్థం' అంటే విశేషార్థం ఉంది. 'శ్వ' అంటే రేపు. 'శ్వత్థం' అంటే రేపటి వరకూ ఉండేది అని. అశ్వత్థం అంటే రేపటి వరకు ఉండనిది అని అర్థం. అంటే నశ్వరమని, అనిత్యమని, అశాశ్వతమని, నశించిపోయేదని విశేషార్థం. అలాగే 'ఊర్ధ్వం' అంటే ఉన్నతమైనది, ఉత్కృష్టమైనది, శ్రేష్టమైనది - అని. 'అధః' అంటే అల్పమైనది - నికృష్టమైనది, అని విశేషార్థం. అంటే మూలం ఉన్నతమైనదని, శాఖలు అధమమైనవని అర్థం. ఈ రెండు రకాల అర్థాలను బట్టి ఈ సంసారం ఎలాంటిదో మనకు తెలియజెప్పాలనేదే గీతాచార్యుని ఉద్దేశం.

(1) ముందుగా సామాన్య అర్థంలో ఊర్ధ్వమూలం అధశ్శాఖం అని ఎందుకన్నారో చూద్దాం.

వ్రేళ్ళు పైకి కొమ్మలు క్రిందికి ఉన్నది తిరిగబడిన చెట్టు. ఇదొక విచిత్రమైన చెట్టు. సాధారణంగా చెట్లు ఇలా ఉండవు. కాని జాగ్రత్తగా పరిశీలించి చూస్తే ఇలాంటి చెట్లు కనిపిస్తాయి అక్కడక్కడ. ఎక్కడ?

(i) ఒక చెరువు గట్టున పెద్దచెట్టు ఉన్నది. అది బాగా ఒడ్డును ఆనుకొని ఉన్నది. చెరువు వైపుకు కొంచెం వంగి ఉన్నది. ఆ చెరువులోకి తొంగిచూస్తే ఆ చెట్టు యొక్క ప్రతిబింబం నీటిలో స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది. ఎలా ఉన్నది ఆ ప్రతిబింబం? తలక్రిందులుగా ఉన్నది. దాని మొదలు పైన; కొమ్మలు ఆకులు క్రిందకు ఉన్నాయి. అదీ తిరగబడిన చెట్టు.

ఇప్పుడీ తిరగబడిన చెట్టు ఎవరికైనా నీడను ఇవ్వగలదా? ఇవ్వలేదు. దాని ఆకులుగాని, పూలుగాని, కాయలుగాని కనిపిస్తున్నా కోసుకొని ఉపయోగించుకోగలమా? లేదు. ఈ సంసారం కూడా అంతే. నీటిలో కనిపిస్తున్న తిరగబడిన చెట్టులాంటిదే. మనకు ఈ ప్రపంచంలో కనిపించే ధన సంపదలుగాని, వస్తువులుగాని, భోగాలుగాని, కీర్తిప్రతిష్ఠలుగాని ఏవీ కూడా మన జన్మస్మార్థక్యానికి ఉపయోగపడవు అని భావం. ఆ వృక్షంలాగే ఈ సంసారం కూడా మనను మోసగించేదే. అన్నీ చూపించి ఆకర్షణీయంగా ఉంటుందే గాని మనకు ఉపయోగపడదు అని అర్థం చేసుకోవాలి.

(ii) ఇలాంటి తిరగబడిన చెట్టు - అంటే మూలంపైకి శాఖలు క్రిందికి ఉన్న చెట్టు మనకు మరొక చోట కూడా దర్శనమిస్తుంది. ఎక్కడ? విరిగిపోయి - తుఫాను గాలికి రోడ్డుకు అడ్డంగా పడిపోయిన చెట్టు. దీని వ్రేళ్ళు పైకి, కొమ్మలు క్రిందికి ఉంటాయి. ఆ చెట్టు ఇప్పుడు మన ప్రయాణానికి ఆటంకం కలిగిస్తుంది. సేదదీర్చుకొనేందుకు ఉపయోగపడదు. అలాగే ఈ సంసారం, ఇందులోని విషయాలు, భోగాలు అన్నీ కూడా భగవంతుని చేరుకొనే మార్గంలో మనకు ఆటంకాన్ని కలిగిస్తాయి అని చెప్పటానికే ఈ ఉపమానం.

(iii) తలక్రిందులైన చెట్టును ఈ బ్రహ్మాండం విషయంలో చెప్పినా ఈ పిండాండం విషయంలో కూడా అంటే ఈ శరీరం విషయంలో కూడా నిజమే. ఎందుకంటే ఈ శరీరానికి మూలం - ఉన్నతమైనది - ఊర్ధ్వంగా ఉన్నది. అదే శిరస్సు - తల. 'సర్వేంద్రియాణాం శిరః ప్రధానం' అన్నారు. ఈ శిరస్సు శరీరానికి ఊర్ధ్వంగా ఉన్నది. ఇక శాఖలు - అంటే చేతులు - కాళ్ళు క్రిందికి (అధః) ఉంటాయి. అంటే ఈ శరీరం కూడా ప్రాపంచిక విషయాలలో మునిగిపోతే పరమాత్మప్రాప్తికి ఆటంకమే అని గ్రహించాలి.

(2) ఇక విశేషార్థంలో 'ఊర్ధ్వమూలం అధశ్శాఖం' అని ఎందుకన్నారో చూద్దాం.

'ఊర్ధ్వమూలం' అంటే ఈ సంసారానికి మూలం ఉన్నతమైనది, శ్రేష్టమైనది, ఉత్కృష్టమైనది - అని. అంటే ఈ సంసారానికి ఆధారం ఉన్నతమైన పరమాత్మే అని.

'అధః శాఖం' అంటే ఈ సంసారం యొక్క శాఖలు అంటే జీవుళ్ళు, ఇక్కడి వస్తువులు, విషయాలు, భోగాలు - అన్నీ అల్పమైనవి, నికృష్టమైనవి, అనిత్యమైనవి, పరమార్థ సాధనకు ఎందుకూ పనికిరానివి - అని.

'అశ్వత్థం' అంటే సామాన్య అర్థం రావిచెట్టు. రావిచెట్టులో తినేందుకు పళ్ళులేవు. వాసన చూచేందుకు పూలులేవు. ఆకులు దేనికీ పనికిరావు. అయితే యజ్ఞంలో సమిధలుగా రావిపుల్లలను ఉపయోగిస్తారు. అలాగే ఈ జగత్తు మనకు ఎంత ఆకర్షణీయంగా కనిపించినా నిజమైన ఆనందాన్ని - నిత్యమైన ఆనందాన్ని ఇవ్వదు; అయినప్పటికీ పరమాత్మను చేరేందుకు ఉపయోగపడుతుంది. ఈ జగత్తే కాదు. దేహం కూడా అంతే. ఎంత

ఆకర్షణీయంగా కనిపించినా ఈ దేహం నిజమైన - నిత్యమైన ఆనందాన్ని ఇవ్వదు; కాని శాశ్వత ఆనందాన్ని ప్రసాదించే మోక్షసాధనలో చక్కగా ఉపయోగపడుతుంది.

'అశ్వత్థం' అంటే మరో అర్థం నశ్వరమైనది - అని. ఈ జగత్తుగాని, ఈ దేహంగాని రెండూ నశ్వరమైనవే - నశించిపోయేవే. కాని ఆ పరమాత్మ సాధనలో ఉపయోగపడతాయి. ఇలా ఈ ప్రపంచం అనిత్యమని, నిష్కలమని, నిత్యసుఖాన్ని ఇవ్వలేదని, నిన్ను భ్రమలకు గురిచేసి మోసం చేస్తుందని, భోగాలలో ముంచివేస్తుందని - హెచ్చరించి, దీనిమీద వైరాగ్యాన్ని కలిగించి, బ్రహ్మానిష్ఠను నెలకొల్పటమే ఈ పోలిక ఉద్దేశం.

(3) అవ్యయం ప్రాపః :- అవ్యయం - నశింపులేనిది అంటున్నారు. ఎవరు? వేదాలు, ఋషులు, పెద్దలు, తెలిసినవారు (జ్ఞానులు) అంటున్నారని భావం. ఇంతవరకు దీనిని రేపులేనిదని, నశ్వరమైనదని, అశాశ్వతమైనదని చెప్పి ఇప్పుడు అవ్యయం అని పెద్దలు చెబుతున్నారనటం ఏమిటి?

ఇంతకూ ఈ సంసారం నశించేదా? నశించనిదా? రెండూ నిజమే. జ్ఞానం కలిగేంతవరకు నశించనిది. జ్ఞానం కలిగితే నశించేది. జ్ఞానుల దృష్టిలో ఈ జగత్తు లేనిదే. మిథ్య మాత్రమే. అయితే అజ్ఞానుల దృష్టిలో ఇది అంతులేనిది. కోటికోటి జన్మల నుండి చూస్తున్నా దీనికి అంతు కనపడటం లేదు. పరంపరగా నిత్యం ఇది కొనసాగుతూ ఉండటం వల్ల ఈ నామరూపాలకు ఆశ్రయంగా ఉండటంవల్ల, ఆత్మజ్ఞానంతో తప్ప నశించనిది కావటం వల్ల దీనిని అవ్యయం - నాశనం లేనిది అన్నారు. సృష్టికాలంలో

వ్యక్తంగాను, ప్రళయకాలంలో అవ్యక్తంగా బీజరూపంలోనూ ఉంటుంది గనుక దీనిని అవ్యయం అన్నారు. అంతేగాని నిజంగా ఈ ప్రపంచం అవ్యయమే అయితే - నిత్యమే అయితే - నశించనిదే అయితే అసంగ శస్త్రంతో దీనిని ఛేదించమని 3వ శ్లోకంలో భగవానుడు ఎందుకు చెబుతాడు? కనుక ఇది నశించేదే. కాని అజ్ఞానంలో నశించనిది. అంతే.

(4) ఛందాంసి యస్యపర్ణాని :- ఈ సంసార వృక్షానికి ఆకులు వేదాలు. ఆకులు కొమ్మల నుండే పుడతాయి. ఈ బ్రహ్మాండ వృక్షానికి మొదటి కొమ్మ బ్రహ్మాదేవుడు. ఆ బ్రహ్మాదేవుని నుండే వేదాలనే ఆకులు పుట్టాయి.

- ఆకుల ద్వారా ప్రాణవాయువును గ్రహించి చెట్టు జీవిస్తుంది.
- వేదాలలోని కర్మకాండ ద్వారా ఈ బ్రహ్మాండ వృక్షం జీవిస్తున్నది.

యజ్ఞకర్త ద్వారా మేఘాలు. మేఘాల వల్ల వర్షాలు. వర్షాల వల్ల సస్యాలు. సస్యాల వల్ల పురుషునిలో వీర్యం. వీర్యం వల్ల స్త్రీలో అండం పిండంగా మారుట. పిండం వృద్ధి చెంది శిశువుగా జననం. ఇలా సంసార వృక్షం కర్మకాండ ద్వారా నిలిచి ఉంటున్నది.

ఆకులు ఎలా వృక్షాన్ని కప్పి వేస్తాయో అలాగే కర్మకాండాత్మకమైన వేదాలు ఈ ప్రపంచం యొక్క నిజస్వరూపాన్ని కప్పివేస్తాయి.

ఛందస్సులంటే కోరికలనే అర్థం కూడా ఉన్నది. కోరికల వల్లనే ఈ సంసారం పోషించబడుతున్నది అనే అర్థం కూడా ఉన్నది.

(5) యస్తం వేద సవేదవిత్ :- ఎవడు ఈ సంసార వృక్షాన్ని ఈ విధంగా తెలుసుకుంటాడో అతడే వేదవిదుడు - వేదవేత్త. ఏమి తెలుసుకోవాలి? ఈ

సంసారానికి మూలం పరబ్రహ్మమేనని; జీవకోట్లన్నీ కొమ్మలని; ఈ సంసారం నశించనిదీ, నశించేదీ అని; కర్మలతో వృద్ధి చెందుతుందని; జ్ఞానంతో ఛేదించబడుతుందని; దీని ఆకులు వేదాలని ఎవరు తెలుసుకుంటారో అతడే జ్ఞాని - వేదవేత్త.

ప్రపంచాన్ని ప్రపంచంగా చూచేవాడు సామాన్యుడు. అలా చూచి భ్రమలకులోనై, ఈ ఆకర్షణలలో చిక్కుకొని మోసపోతాడు. కాని ఈ ప్రపంచానికి ఆధారము - మూలము పరమాత్మయేనని తెలుసుకొన్నవాడు ఇక మోసపోయే అవకాశమే లేదు. అతడికి అంతటా బ్రహ్మాదృష్టి.

సంసారవృక్షం యొక్క స్వరూపస్వభావాలను ఇంతవరకు సామాన్య రూపంతో చెప్పిన భగవానుడు ఇక విశేషరూపంతో చెప్పబోతున్నాడు.

ఎందుకంటే ఒక వస్తువు యొక్క సమగ్ర స్వరూపాన్ని తెలుసుకోవాలంటే బహిరంగ నిరీక్షణతోబాటు అంతరంగ నిరీక్షణ కూడా కావాలి.

అబ్బాయికి పెళ్ళి చేయాలంటే అమ్మాయి రూపురేఖా విలాసాలు - అందచందాలు చూస్తే చాలదు. ఆమె గుణగణాలు కూడా చూడాలి. అలాగే మొదటి స్లోకంలో ఈ ప్రపంచం యొక్క బహిరంగ నిరీక్షణ గురించి చెప్పి ఇప్పుడు రెండవ స్లోకంలో అంతరంగ నిరీక్షణ గురించి చెబుతున్నారు.

ఈ సంసార వృక్షం ఎలా వృద్ధి చెందిందో చెబుతున్నారు.

శ్లో|| అధఃశోర్ధ్వం ప్రసృతాస్తస్య శాఖాః

గుణ ప్రవృద్ధా విషయ ప్రవాలాః |

అధఃశ మూలాన్యను సంతతాని

కర్మాను బంధీని మనుష్య లోకే|| (2)

తా|| దాని (ఆ అశ్వత్థ వృక్షం యొక్క) కొమ్మలు క్రిందికి పైకి విస్తరించుకొని ఉన్నాయి. గుణాలచేత వృద్ధి చెందుతాయి. విషయవస్తువులే చిగుళ్ళుగా గలవి. దాని వ్రేళ్ళు బాగా క్రిందకు పాతుకొని ఉండి మనుష్యలోకంలో కర్మలలో బంధిస్తాయి.

వ్యాఖ్య: ఈ జగత్తు లేదా బ్రహ్మాండం ఎంతో విశాలమైనది. దీనిని తిరగబడిన అశ్వత్థ వృక్షంతో పోల్చారు క్రిందటి శ్లోకంలో. ఈ జగత్తు అనిత్యమైనది అని చెప్పి దీని పట్ల వైరాగ్యం కలిగించటమే ముఖ్య ఉద్దేశం. ఇప్పుడీ శ్లోకంలో ఈ జగత్తు అనే వృక్షం ఎలా వృద్ధి చెందుతున్నదో వివరంగా తెలియజేస్తున్నారు.

ఇది అనంత కోటియుగాల నుండి వృద్ధి చెందుతున్నదే. ఇది బాగా విస్తరించుకొని యున్నది. దీని మూలం బాగా వ్రేళ్ళు తన్నుకొని యున్నది, బాగా లోతుగా నాటుకొని ఉన్నది. వేటితో ఇలా నాటుకొని, విస్తరించుకొని ఉన్నదో ఈ శ్లోకంలో వివరిస్తున్నారు.

1. అధశ్చ ఊర్ధ్వంప్రసృతాః తస్య శాఖాః :- ఈ సంసారవృక్షం యొక్క కొమ్మలు పైకి క్రిందికి అంతటా వ్యాపించి ఉన్నాయి. కొమ్మలంటే జీవుళ్ళే. బ్రహ్మ మొదలు దేవతా జన్మలన్నీ పైకి వ్యాపించిన కొమ్మలు. అలాగే పశుపక్ష్యాది జంగమాలు, నీచమైన రాక్షస జన్మలు క్రిమికీటకాదులు, చెట్లుపుట్టల వంటి స్థావరాలు - ఇవన్నీ క్రిందకు వ్యాపించిన కొమ్మలు. ఇక పైకి క్రిందకి కాకుండా మధ్యలో విస్తరించుకొని ఉన్న కొమ్మలున్నాయి. అవే మానవజన్మలు. ఈ విధంగా సంసార వృక్షం యొక్క కొమ్మలు అంతటా వ్యాపించి ఉన్నాయి.

2. గుణ ప్రవృద్ధాః :- ఇవి దేనితో వృద్ధి పొందుతున్నాయి. సాధారణంగా వృక్షం యొక్క కొమ్మలు నీటితో వృద్ధి పొందుతూ ఉంటాయి. మరి ఈ సంసార వృక్షంయొక్క కొమ్మలైన ఈ జన్మలన్నీ వేటితో వృద్ధి చెందుతున్నాయి? గుణాల చేత. సత్త్వరజస్తమో గుణాలనే త్రిగుణాల చేత వృద్ధి చెందుతున్నాయి. ఉన్నదంతా పైకి విస్తరించుకోవటానికి గాని, అంటే దేవజన్మల నెత్తటానికి గాని, మధ్యలో విస్తరించుకొనుటకు - అంటే మానవజన్మలెత్తేందుకు గాని, నీచ స్థితికి, అధోస్థితికి విస్తరించుకొనుటకు - అంటే నీచ జన్మలను పొందటానికి గాని గుణాలే కారణం.

సత్త్వగుణం వల్ల ఉన్నతమైన దేవజన్మలు, రజోగుణం వల్ల మధ్యజన్మలు - అంటే మానవజన్మలు, తమోగుణం వల్ల పశుపక్షి - క్రిమికీటకాది నీచజన్మలు వస్తుంటాయి. ఇలా ఈ సంసార వృక్షం యొక్క కొమ్మలు అంతటా వ్యాపించటానికి కారణం త్రిగుణాలే.

3. విషయః ప్రవాలాః :- కొమ్మలకు చిగుళ్ళుంటాయి. అవి కొమ్మలను ఎండి పోనీయకుండా రక్షిస్తుంటాయి. ఈ చిగుళ్ళ వల్లనే కొమ్మలు ఎప్పటికప్పుడు కళకళలాడుతూ కనిపిస్తుంటాయి. ఏమిటీ చిగుళ్ళు? విషయాలే చిగుళ్ళు. శబ్ద స్పర్శ రూప రస గంధ అనే 5 రకాల విషయాలే - విషయవస్తువులే చిగుళ్ళు. ఈ విషయవస్తువులు అత్యంత ఆకర్షణీయంగా కనిపిస్తూ ఈ జన్మలను ఎండిపోనీయకుండా కళకళలాడేటట్లు చేస్తున్నాయి. ఈ విషయభోగాల పట్ల ఆసక్తే మళ్ళీమళ్ళీ జన్మ పరంపరలకు కారణం అవుతున్నది. అంటే విషయాసక్తి - భోగాసక్తి ఉన్నంతవరకు జన్మరాహిత్యం - మోక్షం లేదు. ఈ విషయాలపట్ల

ఆకర్షితులైన మానవులు కోరికలతో వేగిపోతుంటారు. దానితో సంకల్పాలు, ఆలోచనలు కలుగుతాయి. వాటిని తీర్చుకొనేందుకు కర్మలు చేస్తారు. కర్మల వల్ల కర్మఫలాలు, వాటివల్ల మళ్ళీ మళ్ళీ జన్మలు. కనుకనే విషయాలనే చిగుళ్ళు మళ్ళీ మళ్ళీ జీవుళ్ళనే కొమ్మల పుట్టుకకు కారణం అవుతున్నాయి. పాతవి తీరిపోతుంటే కొత్త కోరికలు పుడుతూ ఎప్పుడూ నిత్య నూతనంగా ఈ జన్మ పరంపరలు వస్తూనే ఉంటాయి.

4. అధశ్చ మూలాని అనుసంతతాని :- వ్రేళ్ళు బాగా లోతుకు పాతుకొని పోయి ఉన్నాయి. ఏ వృక్షమైనా బలంగా నిలిచి ఉండాలంటే వ్రేళ్ళు బలంగా భూమిలోనికి బాగా చొచ్చుకొని పోయి లోతుగా - విశాలంగా వ్యాపించి యుండాలి. అలాగే ఈ సంసార వృక్షం బలంగా నాలుగు కాలాలపాటు నిలిచి ఉండటానికి దీని మూలం బాగా లోతుకు పోయిఉన్నది. ఆ వ్రేళ్ళే సమిష్టివాసనలు. వ్రేళ్ళు కంటికి కనిపించనట్లే ఈ సమిష్టి వాసనలు కూడా కంటికి కనిపించకుండా ఈ ప్రపంచ వృక్షాన్ని బలంగా నిలిపి ఉంచుతున్నాయి. అహంకార మమకారాలు, రాగద్వేషాలు అనే సూక్ష్మవాసనలే ఈ వ్రేళ్ళు. ఎలా వచ్చినవి? గతజన్మలలో జీవుళ్ళు చేసిన, చేయాలనుకున్న కర్మల ద్వారా వచ్చినవే. కర్మలు చేసేటప్పుడు నేను చేస్తున్నాననే అహంకారం, కర్మల వల్ల పొందిన ఫలాలపై నావి అనే మమకారం, ఇష్టమైన వస్తువులపట్ల రాగం, అనిష్టవస్తువుల పట్ల ద్వేషం - ఇవే వాసనలుగా ఏర్పడినవి. ఈ వాసనలు ఖర్చుకావాలంటే కర్మలు చేయాలి. ఆ కర్మలు చేయటానికే జన్మలు వస్తుంటాయి. ఇలా వాసనలే జన్మలను తెచ్చి

పెడుతుంటాయి, ఆ జన్మలలో పుణ్యపాపకర్మలకు - మంచి చెడు కర్మలకు ప్రేరణలు కలిగిస్తుంటాయి. ఈ వాసనలు సూక్ష్మశరీరాలతో గట్టిగా పెనవేసుకొని ఉంటాయి. అందువల్ల స్థూలశరీరం రాలిపోయినా ఇవి సూక్ష్మ శరీరంతో కలిసే ఉంటాయి. అసలు సృష్టిలేని ప్రళయకాలంలో కూడా ఈ వాసనలు సమిష్టిగా పరమాత్మలోనే స్థితి కలిగిఉంటాయి. కనుక ఇవి ఎంతో లోతుగా, చొచ్చుకొనిపోయి గట్టిగా ఉండి ఈ సంసారవృక్షాన్ని నిలబెట్టి ఉంచుతున్నాయని చెప్పటం జరిగింది. వీటిని (ఈ సమిష్టి వాసనలను) ఛేదిస్తేనే మానవుడు ఊర్ధ్వమూలానికి - అంటే పరమాత్మ వైపుకు ప్రయాణం చేయగలుగుతాడు. అంటే వాసనాక్షయం జరిగితేనే పరమాత్మతో సాన్నిహిత్యం ఏర్పడుతుంది. ఇవి ఏం చేస్తున్నాయి?

5. కర్మాను బంధీని మనుష్యలోకే : మనుష్యలోకంలో కర్మబంధాన్ని కలిగించేవి ఈ వాసనలే. అంటే మళ్ళీమళ్ళీ జన్మలెత్తుతూ ఈ లోకానికి రావటం, ఇక్కడినుండి పోవటం, పోయినవాడు తిరిగి మళ్ళీ రావటం జరుగుతున్నదంటే దీనికి కారణం ఈ వాసనలనే వ్రేళ్ళే.

చెట్టు యొక్క వ్రేళ్ళు బలంగా లోతుకు పాతుకొని పోయి ఉన్నతకాలం కొమ్మలను నలికినా, చెట్టును కొట్టి వేసినా మళ్ళీ మళ్ళీ చిగిల్లి కాండం, కొమ్మలు, ఆకులు, పూలు, కాయలు ఎలావస్తాయో అలాగే ఈ వాసనలున్నంత కాలం జన్మలు వస్తూనే ఉంటాయి. ఈ లోకానికి బంధించబడియే ఉంటాం.

కర్మలతో ఎలా బంధిస్తున్నాయి ఈ వాసనలు?

వాసనల ప్రేరణల వల్ల బుద్ధిలో కోరికలు కలుగుతాయి. బుద్ధిలోని కోరికలవల్ల మనస్సులో ఆలోచనలు, సంకల్పాలు వస్తాయి. ఆ సంకల్పాలకు - ఆలోచనలకు అనుగుణంగా దేహేంద్రియాలు కర్మలు చేస్తుంటాయి. ఈ కర్మల వల్ల కర్మఫలాలు, ఆలోచనల వల్ల వాసనలు పేరుకుంటాయి. ఈ వాసనలు కర్మఫలాల వల్లనే వాటిని ఖర్చు చేసుకొనేందుకు తగిన జన్మలు వస్తుంటాయి. ఇదే బంధం, కర్మలతో బంధించబడటం.

ఇంతవరకు ఈ సంసారవృక్షం ఎలా వృద్ధి చెందుతున్నదో తెలియజేయటం జరిగింది. ఇది వృద్ధి చెందితే మనకు బంధం, దుఃఖం. కనుక దీనిని అంతం చేయాలి. ఈ సంసార వృక్షం విచిత్రమైనది. ముక్తిని ప్రసాదించే మూలం - పరమాత్మ పైన (ఉన్నతంగా) ఉంటే, బంధించే వాసనలు-మూలాలు క్రింద ఉన్నాయి. ఈ వాసనలే కర్మలకు ప్రేరణనిస్తున్నాయి. ఈ కర్మలు గుణాలతో, విషయభోగాలతో జీవుణ్ణి బంధించి వేస్తున్నాయి. మళ్ళీమళ్ళీ జన్మలకు కారణమవుతున్నాయి.

మరి ఈ సంసార వృక్షం ఎలా అంతమవుతుంది? జీవభావం అంతమైతే సర్వత్రా ఆ పరమాత్మ ఉంటాడు. ఇక ప్రపంచం అనేదే ఉండదు అంటే జీవభావం అంతమైతే సంసారవృక్షం అంతమై పోయినట్లే.

మరి జీవభావం అంతమయ్యేదెలా? అసలు ఎవరికి వీలవుతుంది?

దేవజన్మలు గాని, పశుపక్ష్యాది నీచజన్మలు గాని కర్మఫలాలను అనుభవించటమే గాని స్వయంగా ఆలోచించి కర్మలు చేసే వీలులేదు. ఎందుకంటే కర్మలు చేసేందుకు దేవతలకు శరీరం లేదు; పశుపక్ష్యాదులకు

ఆలోచించేందుకు బుద్ధిలేదు. ఒక్క మానవులకు మాత్రమే కర్మ చేసే అధికారం ఉంది. ఒకప్రక్క కర్మఫలాలను అనుభవిస్తూనే మరొక ప్రక్క కర్మలు చేసే అధికారం మానవులకు ఉన్నది. ఈ చేసే కర్మల యొక్క స్వభావాన్ని బట్టి అతడు పైకో, క్రిందికో వెళ్ళిపోతుంటాడు. అంటే దేవజన్మలనో లేక నీచజన్మలనో పొందుతూ ఉంటాడు.

తాను చేసే కర్మలతో ఈ అధో మూలాన్ని ఛేదించి ఊర్ధ్వంగా పరమాత్మ వైపుకు ప్రయాణించవచ్చు. లేదా ఈ విషయభోగాలలో చిక్కి మరింత బద్ధుడై అధోగతికి చేరవచ్చు. పశుపతీ కావచ్చు. పశువూ కావచ్చు. ఎలా?

- (i) శబ్ద స్పర్శ రూప రస గంధాలనే విషయాలపట్ల విరక్తి కలిగితే చిగుళ్ళు నాశనమౌతాయి.
- (ii) త్రిగుణాలను అధిగమించితే కొమ్ములు నాశనమౌతాయి.
- (iii) వాసనలన్నింటిని క్షయం చేసుకుంటే వ్రేళ్ళు (మూలం) నాశనమవుతాయి.

ఇలా వ్రేళ్ళు, కొమ్ములు, చిగుళ్ళు నాశనమైతే ఇంకా ఈ సంసారవృక్షం ఎలా బ్రతుకుతుంది? సంసారం అదృశ్యమైతే అక్కడ ఉండేది అభిష్టానమైన పరమాత్మే.

ఈ ప్రపంచమే పరమాత్మకు అడ్డుగా ఉన్నది. ప్రపంచాన్ని చూస్తున్నంత సేపు పరమాత్మ కనిపించడు. సినిమాకథలో లీనమైనంతవరకు తెర కనిపించడు. కనుక పైన చెప్పిన విధంగా వాసనలను ఖర్చుచేసుకొని, విషయ

వైరాగ్యంతో, త్రిగుణాతీతుడైతే ఈ ప్రపంచం అదృశ్యం. పరమాత్మ సాక్షాత్కారం తధ్యం.

అలాగాక విషయ భోగాలపట్ల ఆసక్తితో, స్వార్థపూరితమైన కర్మలతో, రాగ ద్వేషాలతో వ్యవహరిస్తే కర్మబంధాలలో ఇరుక్కొని పోతాం. దానివల్ల మళ్ళీమళ్ళీ పుడుతూ, మళ్ళీమళ్ళీ చస్తూ పరమాత్మకు దూరంగా ఉండిపోతాం.

వృక్షం పెరిగి పెద్దదైన కొద్దీ మూలానికి దూరమైనట్లు మనం ఈ ప్రాపంచిక వ్యవహారాలలో మునిగిపోయి, విషయాసక్తితో కర్మలు చేస్తూ, ఈ సంసార వృక్షాన్ని విస్తరింపజేస్తున్న కొద్దీ ఊర్ధ్వ మూలమైన పరమాత్మకు దూరమై పోవటం జరుగుతుంది. కనుక ఈ సంసార వృక్షాన్ని ఈ మానవ జన్మలోనే ప్రయత్నపూర్వకంగా ఛేదించాలి. అలా ఛేదించాలంటే మనకొక గొడ్డలి కావాలి. ఏమిటా గొడ్డలి? తరువాత శ్లోకంలో -

ఈ సంసార వృక్షం ఎలా వృద్ధి చెంది విస్తరిస్తున్నదో క్రిందటి శ్లోకంలో చెప్పారు. ఇది విస్తరిస్తున్న కొద్దీ మూలమైన పరమాత్మకు దూరమై పోవటం జరుగుతుంది. కనుక దీనిని ఛేదించాలి. తెగనరికి వేయాలి. ఎలా? ఏ సాధనంతో? సంసారవృక్షాన్ని ఛేదించే గొడ్డలి ఏది? ఈ శ్లోకంలో చెబుతున్నారు.

శ్లో|| నరూప మస్యేహ తథోపలభ్యతే
నాంతో నచాది ర్నచ సంప్రతిష్ఠౌ|
అశ్వత్థ మేనం సువిరూఢ మూలం
అసంగ శస్త్రేణ దృఢేన ఛిత్వా || (3)

తా|| దానియొక్క (సంసారవృక్షం యొక్క) రూపం ఇక్కడ అలా కనిపించదు. దానియొక్క అంతంగాని, మొదలుగాని, స్థితిగాని ఏవీ కనిపించటం లేదు. గట్టిగా పాతుకపోయిన ఈ అశ్వత్థ వృక్షాన్ని దృఢమైన అసంగశస్త్రంతో ఛేదించాలి.

వ్యాఖ్య :- 1. అస్యరూపం ఇహ తథాన ఉపలభ్యతే :- దాని రూపం ఇక్కడ అలా కనిపించదు. ఈ సంసారాన్ని అశ్వత్థ వృక్షంతో పోలుస్తూ మొదటి రెండు శ్లోకాల్లోనూ చెప్పారు. అయితే ఇలా వర్ణించిన వృక్షాలు మనకు ఎక్కడా ఈ భూమి మీద కనిపించవు. నీటిలో ప్రతిబింబంగా కనిపిస్తాయే గాని యదార్థంగా మూలం పైకి కొమ్మలు క్రిందికి ఉన్న చెట్లు ఎక్కడా కనిపించవు. ఇంకా చెప్పాలంటే అసలు ఈ సంసారం (జగత్తు) అనేది ఉంటే గదా! దానికొక రూపం ఉండేది. ఇది అజ్ఞానుల దృష్టిలో మాత్రమే ఉంటుంది. ఈ చెప్పిన ఉపమానం వారికోసమే. ప్రపంచంలో ఎక్కువ అజ్ఞానులే ఉన్నారు గనుకను, వారిని ఉద్ధరించవలసిన భాద్యత భగవంతునిదే గనుకను భగవంతుడు ఇలా ప్రపంచాన్ని తలక్రిందులైన అశ్వత్థ వృక్షంతో పోల్చి చెబుతున్నారు.

2. న అంతః న ఆదిః చ న సంప్రతిష్ఠాచ :- జ్ఞానుల దృష్టిలో అసలు ప్రపంచమే లేదు గనుక దీనికి రూపం కూడా ఉండే అవకాశం లేదు. రూపం లేదు గనుక ఆది, అంతం, మధ్య అనేవి కూడా లేవు. కనుక దీని గురించి విచారణ కూడా అనవసరం. ఎండమావులలోని నీళ్ళు ఎక్కడి నుండి వచ్చాయి? ఎక్కడ కలుస్తాయి? రుచిగా ఉన్నాయా? చప్పగా ఉన్నాయా? తెలుపా? నలుపా?

ఎరుపా? అని విచారించి ఏం లాభం? ప్రపంచం కూడా అంతే. లేని ప్రపంచం ఎప్పటి నుండి ఉన్నది? ఎప్పటిదాకా ఉంటుంది? అని ఆలోచించి ఏం ప్రయోజనం? ఈ ప్రపంచం మిథ్య. అంటే నిజంగా లేకపోయినా కనిపిస్తున్నది.

మిథ్యా వస్తువు సత్తుకాదు, అసత్తు కాదు. సత్తు అయితే మూడు కాలాల్లోను ఉండాలి. ప్రపంచం అలా ఉండదు. కనుక సత్తు కానేకాదు. అసత్తు గనుక అయితే అసలు కనపడకూడదు. కుందేటి కొమ్ములాగా, గొడ్రాలి బిడ్డలాగా అసలు లేనిదే కావాలి. మరి ప్రపంచం వీటిలాగా అసలు లేనిదా? కాదు. మధ్యలో కనిపిస్తున్నది. సృష్టికి ముందులేదు, ప్రళయం తరువాతా లేదు. కాని ఇప్పుడు కనిపిస్తున్నది. కనుక అసత్తు కాదు. సత్తు అసత్తు రెండూ కాని దానిని మిథ్య అంటారు. ఎంతో స్పష్టంగా కనిపిస్తున్నది గదా! నాకే కాకుండా అందరికీ కనిపిస్తున్నది గదా! మిథ్య ఎలా అవుతుంది? అని శంకిస్తారు చాలామంది. గారడీవాడు చూపించే వస్తువు కంటికి స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది గదా! అయినా నిజం అంటామా? ఎండమావులలో నీరున్నట్లు కనిపిస్తుంది గదా! మరి నిజమా? కాదు. ఈ ప్రపంచం కూడా అంతే. కన్పిస్తున్నప్పటికీ నిజంకాదు.

జ్ఞానులకు, అజ్ఞానులకు ఈ ప్రపంచం కనిపిస్తూనే ఉంటుంది. కాని అజ్ఞానులు దీని ఆకర్షణలకు లొంగిపోయి, మోసపోయి కష్టాల పాలవుతుంటారు. జ్ఞానులు ఇది సత్యం కాదని తెలుసుకొని మోసపోరు, కష్టాల పాలుగారు. ఎండమావులు వివేకం లేని జంతువులను మోసం చేస్తాయిగాని, వివేకం గల మానవులను మోసం చేయలేవు.

కలలోని వస్తువులు లేనివే అయినా కనిపిస్తున్నాయి, సుఖదుఃఖాలను కలిగిస్తున్నాయి. అంతమాత్రాన అవి నిజమా? కాదు. నిద్రించినప్పుడు మనస్సులో ఎలాగైతే స్వప్న ప్రపంచం కల్పించబడిందో అలాగే పరమాత్మలో ఈ జాగ్రత్ ప్రపంచం కల్పించబడింది. త్రాడు త్రాడుగానే ఉండి భ్రాంతి వల్ల పామై కనిపించినట్లు పరమాత్మ పరమాత్మగా ఉండి ప్రపంచంగా అజ్ఞానులకు కనిపిస్తున్నది.

శాస్త్రాలలో సృష్టిని గురించి అనేక విధాలుగా చెప్పారు. ఇదంతా ఎందుకంటే ఈ సృష్టి మొత్తం మిథ్య అని చెప్పటానికే.

ఒక ధనవంతుని ఇంటిలో వైభవంగా వివాహం జరుగుతున్నది. మేరువాణి వేడుకకు బాణసంచా తెప్పించారు. ఒక పెద్ద ఏనుగును తయారుచేసి దానిలోపల ప్రేలుడు పదార్థాలను కూర్చారు. ఇక నిప్పు అంటించటమే తరువాయి. ఏనుగు ఆకాశంలోకి ఎగిరి పేలిపోతుంది. ఈ వింతను చూడటానికి జనం దాని చుట్టూ మూగారు. అందులో ఒకడన్నాడు, అంతా బాగానే ఉంది గాని దాని చెవులు చిన్నవిగా ఉన్నవి అన్నాడు. మరొకడు తోక మరీ పొట్టిగా ఉందే అన్నాడు. ఇలా ఒక్కొక్కరు ఒక్కొక్క లోపాన్ని చెబుతున్నారు. అంతలో మరొకడన్నాడు, ఆ! స్థిరంగా ఇంట్లో పెట్టుకొని చూచుకొనేదైతే మీరు చెప్పే మాటలు నిజమేగాని ఇంకొక్క నిముషంలో కాలి బూడిదై పోయేది ఎలా ఉంటే ఏముంది? అన్నాడు.

సృష్టిని గురించి అనేకమంది అనేక విధాలుగా చెప్పటం కూడా ఇంతే. అది మిథ్య అని చెప్పటానికే. మానవుడికి కావలసింది ప్రపంచ జిజ్ఞాస కాదు.

బ్రహ్మజిజ్ఞాస. 'అధాతో బ్రహ్మ జిజ్ఞాస' అని బ్రహ్మ సూత్రాలలో మొదటి సూత్రంగా చెప్పినది. అయితే లోకంలో అందరికీ బ్రహ్మజిజ్ఞాస కన్నా ప్రపంచజిజ్ఞాసయే ఎక్కువ. అందరూ ప్రాపంచిక వ్యామోహాలకే ప్రాధాన్యత ఇస్తారు. వాటికోసమే జీవిస్తారు.

ఈ ప్రపంచం మనను మోసగించేదని, పరమాత్మను చేరుకొనేందుకు అడ్డు వస్తుందని, పరమాత్మకు మనను దూరం చేస్తున్నదని అజ్ఞానంలో ఉన్న మనం తెలుసుకోలేక పోతున్నాం. అలా తెలుసుకోలేక పోవటం వల్లనే ఈ ప్రపంచం వెంటపడి ఏవేవో సుఖాలు పొందాలని భావిస్తూ పరమాత్మకు దూరమై మోసపోతున్నాం. మరి ఎందుకు తెలుసుకోలేక పోతున్నాం ఈ ప్రపంచ తత్వాన్ని గురించి? ఎందుకంటే మనం పూర్తిగా ఈ ప్రపంచ వ్యామోహాలలో మునిగిపోవటం వల్లనే. చీకటిలో ఉన్నవాడికి వస్తువులు కనిపించవు. అలాగే అజ్ఞానాంధకారంలో ఉన్నవాడికి ఈ ప్రపంచ తత్వం తెలియదు. ఇంటికి పునాదులు ఆధారంగా ఉంటాయి. ఇంటి మీద వ్యామోహంతో ఇంట్లో కూర్చున్న వాడికి పునాదులు కనిపించవు. వ్యామోహం తీరి బయటకు వచ్చి త్రవ్వి చూస్తే పునాదులు కనిపిస్తాయి. అలాగే ప్రపంచ వ్యామోహంలో మునిగిపోయి, ఇక్కడి వస్తువులతో సంగభావం పెట్టుకొని వాటిలోనే తిరిగే వాడికి ప్రపంచానికి ఆధారమైన పరమాత్మ కనిపించదు. కనుక వ్యామోహాన్ని విడిచి విషయ విరక్తితో విచారణ చేస్తే, సూక్ష్మ బుద్ధితో విశ్లేషణ చేస్తే పరమాత్మ కనిపిస్తాడు. అందుకే ఈ సంసార వృక్షాన్ని

చేదించాలని చెప్పి భగవానుడు అలా చేదించటానికి ఎలాంటి ఆయుధం కావాలో తెలియజేస్తున్నాడు.

ఈ సంసార వృక్షాన్ని దృఢమైన వైరాగ్యమనే గొడ్డలితో నరికివేయాలి అంటున్నాడు భగవానుడు. ఈ సంసార వృక్షం అనేక కోట్ల జన్మల నుండి బాగా వ్యాపించి ఉన్నది. శాఖోపశాఖలుగా అంతటా విస్తరించుకొని యున్నది. వ్రేళ్ళు బాగా తన్నుకొని లోపలికి చొచ్చుకపోయి ఉన్నాయి. అందుకే దానిని రూఢ మూలం అనక విరూఢ మూలం అనక 'సువిరూఢ మూలం' అన్నారు. గట్టిగా పాతుకొనిపోయి ఉన్నది గనుక దీనిని చేదించాలంటే పదునైన గట్టి ఆయుధమే కావాలి. అదే 'అసంగ శస్త్రం'.

3. అసంగ శస్త్రేణ దృడేన ఛిత్వా:- వైరాగ్యమనే గొడ్డలితో చేదించాలి. వైరాగ్యం లేనిదే ఈ సంసారాన్ని చేదించటం సాధ్యంకాదు. అంతేకాదు. ఈ వైరాగ్యం వివేకంతో కూడుకున్నదై ఉండాలి. వస్తువులో ఉన్న దోషాన్ని చూడగలగటమే వివేకం. నీవు ఎంతో ఇష్టపడే స్వీటును ఎవరో తెచ్చి ఇచ్చారు. దానిని ఎంతో ఇష్టంతో తినబోతున్నావు. అంతలో ఒకరు వచ్చి దానిలో విషం కలిపింది అన్నారు. అయితే అయిందిలే ఈ స్వీటు నాకెంతో ఇష్టమైనది అని తింటావా? తినవుగదా!

ఈ ప్రపంచంలోని ప్రతి విషయమూ దోషాలతో కూడుకొనే ఉంటుంది. ముఖ్యంగా 3 దోషాలున్నాయి. అవే క్షయ, సాతిశయ, పతనదోషాలు. ఈ లోకంలోనే కాదు స్వర్గలోకంలోని భోగాలలో కూడా ఈ 3 దోషాలున్నాయి.

ఎన్నికలలో బాగా ఖర్చుపెట్టి MLA అయ్యాడు. అక్కడ హాంగ్ అసెంబ్లీ ఏర్పడి తంతే బూరెలబుట్టలో పడ్డట్లు మంత్రి పదవి కూడా వచ్చింది. ఎంత సంతోషమో! తన జీవితలక్ష్యం నెరవేరింది. ఒక నెలరోజులు ఆనందంతో గడిచిపోయినవి. ఆ తరువాత ఆలోచనలో పడ్డాడు. ఈ ప్రభుత్వం పూర్తిగా ఉంటే 5సం||లు. అప్పుడే 1సం||రం గడిచిపోయింది. ఇక నాలుగేళ్లే గదా! అని దిగులు. ఇదే క్షయదోషం. ఇప్పుడు తాను సహాయమంత్రి. కేబినెట్ మంత్రిని చూస్తే కడుపు మంట. తనకన్న వాడు ఏం గొప్పని వాడికి పెద్ద పదవి - అని బాధ. ఇది సాతిశయదోషం. ఇక ఈ ప్రభుత్వం అవిశ్వాస తీర్మానం నెగ్గటంతో 3 సంవత్సరాలకే పడిపోయింది. దానితో తన మంత్రి పదవి ఊడిపోయింది. ఇప్పుడు పలకరించే దిక్కులేదు. ఘైగా మంత్రి పదవిలో ఉండి దోచుకున్న దానికి CBI వారు సంజాయిషీ అడుగుతున్నారు. FIR వ్రాసి అరెస్టు చేసి జైలుకు పంపారు. ఇది పతనదోషం. స్వర్గలోకంలో కూడా ఈ దోషాలే. వెయ్యి సంవత్సరాలు భోగాలనుభవించటానికి స్వర్గానికి వచ్చాడు. 100 సంవత్సరాలు గడిచింది. ఇక 900 సం||లు మాత్రమే. ఇది క్షయదోషం. ఇక్కడి సుఖాల కన్న సత్యలోకంలో ఇంకా బాగున్నాయి. ఇది సాతిశయదోషం. 1000 సం||లు పూర్తయి, కుక్క జన్మ వచ్చింది. ఇది పతనదోషం.

ఇదంతా జాగ్రత్తగా గమనించినవాడు, వివేకి అయినవాడు ఇహలోక, పరలోక సుఖాలపై ఆసక్తిని విడిచిపెట్టి పరబ్రహ్మ ప్రాప్తికి ప్రయత్నం చేస్తాడు. అందుకే అసంగ శస్త్రాన్ని - వైరాగ్యమనే గొడ్డలిని చేత ధరించాలి.

సంగం అంటే రాగం. అసంగం అంటే విరాగం - వైరాగ్యం. వైరాగ్యమనే శస్త్రంతో ఈ సంసార వృక్షాన్ని ఖండించాలి. ఆ వైరాగ్యం దృఢంగా ఉండాలి. కత్తిని వదులుగా పట్టుకుంటే పెన్సిలు చెక్కటానికి కూడా పనికిరాదు. గట్టిగా పట్టుకుంటే తలకాయలు కూడా తెగిపోతాయి. 'నేను ఆత్మను' 'అసంగ స్వరూపుణ్ణి' అనే భావనే సంసార తాపం నుండి తప్పిస్తుంది. ఇది సామాన్యులకు అర్థమయ్యేది కాదు.

ఒక సాధువు ధనవంతుని ఇంటికి భిక్షకు వెళ్ళాడు. ఆ మహాత్మునికి షడ్రసోపేతమైన భోజనం పెట్టించాడు ధనవంతుడు. తరువాత విశ్రాంతి తీసుకుంటున్నప్పుడు యజమాని ఆ సాధువుతో "స్వామీ! భోజనం ఎలా ఉంది? తమకు తృప్తిగా ఉన్నదా?" అన్నాడు. అందుకా సాధువు, "నన్నెందుకయ్యా అడుగుతావు? తిన్నవాణ్ణి అడుగు" అన్నాడు. ఆత్మ అసంగమనే పాఠం చెప్పాడు సాధువు. అది సిద్ధావస్థకు చెందిన అసంగస్థితి. అది లభించే వరకు 'నేను అసంగరూప ఆత్మను' 'నేను అకర్తను అభోక్తను' అనే భావన చేస్తూ రావాలి. అప్పుడు కలిగే వైరాగ్యమే పూర్ణవైరాగ్యం.

'భిత్వా' ఛేదించి అని ఆగారు ఈ శ్లోకంలో. క్రియ ఇంకా పూర్తికాలేదు. వైరాగ్యం కలగటం కాదు ముఖ్యం బ్రహ్మభావన కలగాలి. వైరాగ్య శస్త్రంతో ఛేదించిన తర్వాత ఏమి చేయాలో నాలుగవ శ్లోకంలో చెబుతున్నారు.

సంసార వృక్షాన్ని అసంగ శస్త్రంతో ఛేదించి ఏమి చెయ్యాలి?

శ్లో|| తతః పదం తత్పరి మార్గి తవ్యం

యస్మిన్ గతాన నివర్తంతి భూయః|

తమేవ చాద్యం పురుషం ప్రపద్యే

యతః ప్రవృత్తిః ప్రసృతా పురాణీ|| (4)

తా|| ఆ తరువాత ఎక్కడికి చేరి మళ్ళీ తిరిగిరారో ఆ పదాన్ని వెతకాలి. ఎవరి నుండి పురాతనమైన సంసార ప్రవృత్తి వ్యాపిస్తున్నదో ఆ ఆది పురుషుణ్ణే నేను శరణు వేడుతున్నాను.

వ్యాఖ్య:- ప్రపంచంలో ప్రతి మానవుడు కోరుకొనేది దుఃఖ నివృత్తి, ఆనందప్రాప్తి. మానవుడే కాదు ప్రతి ప్రాణీ దుఃఖం పోవాలని, సుఖం రావాలని కోరుకుంటుంది. అందుకే ప్రతి వ్యక్తీ ఈ లోకంలో ఏదో ఒక పనిచేస్తూ ఉంటాడు. వ్యాపారం చేసినా, ఉద్యోగం చేసినా, వృత్తిని చేసినా అన్నింటి ఆశయం ఇదే. అలాగే పూజలు చేసినా, వ్రతాలు చేసినా, యజ్ఞయాగాదులు చేసినా అన్నింటి ఆశయం ఇదే. ఇప్పుడు వచ్చిన ఈ కష్టం - ఈ దుఃఖం తొలగిపోతే చాలు భగవంతుడా! నీకు 100 కొబ్బరికాయలు కొడతాను; సహస్ర నామార్చన చేయిస్తాను. ప్రసాదం నైవేద్యం పెడతాను అంటాం. ఆ దుఃఖం కాస్తా తొలగిపోయిందనుకోండి; ఊరుకుంటామా? భగవంతుడా! నీవు ఎంతో దయామయుడివి. నా కష్టాన్ని తొలగించావు. ఆ చేత్తోనే మా అబ్బాయికి మంచి ఉద్యోగం వేయించు. నాకు లాటరీ తగిలేట్లు చెయ్యి - అంటూ కోరికల మూటను విప్పుతాం. కనుక మనందరికీ కావలసింది దుఃఖనివృత్తి. దానితో పాటే ఆనందప్రాప్తి.

మోక్షం అనే పదాన్ని అందరూ వాడుతుంటారు. కాని అదేమిటో చాలా మందికి తెలియదు. చచ్చిన తర్వాత వెళ్ళే స్వర్గలోకమే మోక్షమని చాలామంది అభిప్రాయం. కాని అది నిజం కాదు. మోక్షమంటే ఆత్యంతిక దుఃఖ నివృత్తి, శాశ్వత ఆనందప్రాప్తి. ఈ రెంటిని కలిపి ఒకే మాటగా 'మోక్షం' అన్నారు వేదాంతులు.

ఈ దుఃఖనివృత్తిని, ఆనందప్రాప్తిని సాధించుటకు మనం ఎన్నో పనులు చేస్తుంటాం. వృత్తి, ఉద్యోగ, వ్యాపారాల ద్వారా డబ్బు సంపాదిస్తారు. కొందరు జనులను మోసం చేసి డబ్బు సంపాదిస్తారు. కొందరు దొంగతనం చేసి, లంచాలు తీసుకొని, తప్పుడు పనులు చేసి సంపాదిస్తుంటారు. కొందరు రాజకీయాలలో దిగి పదవులు సంపాదించి సుఖించాలనుకుంటారు. కొందరు సర్వసంగపరిత్యాగులై సన్యాసులౌతారు. కొందరు స్వామీజీలై ఆశ్రమాలను స్థాపించి ప్రజలను ఉద్ధరిస్తుంటారు. ఇలా రకరకాల వేషాలతో రకరకాల పనులు చేసి దుఃఖాలను తొలగించుకోవాలని, ఆనందం పొందాలని ప్రయత్నిస్తుంటారు. కాని ఎవ్వరూ నిత్యమైన - నిజమైన ఆనందాన్ని పొందటం లేదు. ఎందుకని? ఎందుకంటే తాత్కాలికంగా దుఃఖాన్ని తొలగించుకొనేందుకు ఆనందాన్ని పొందేందుకు తొందర పడుతున్నారే గాని శాశ్వత పరిష్కారం కోసం ప్రయత్నించటం లేదు. అసలు దుఃఖం ఎందుకొస్తున్నదో మూలకారణాన్ని శోధించటం లేదు. అందుకే సిద్ధి లభించటం లేదు. ప్రతి మానవుని పరిస్థితి ఇంతే. ఇలా విఫల ప్రయత్నం

చేస్తున్న మానవులను ఉద్ధరించటానికీ, వారికి సరైన మార్గాన్ని చూపించటానికే భగవానుడు హితోపదేశం చేస్తున్నాడు.

సంసార భ్రమవల్లనే దుఃఖం కలుగుతున్నదని, ఆ సంసార త్యాగం వైరాగ్యంతో సాధించాలని ఇంతవరకు చెప్పారు. సంసార త్యాగంతోనే దుఃఖ నివృత్తి. అయితే దుఃఖ నివృత్తి కలిగితే చాలదు. ఆనందం కలగాలి. గాఢనిద్రలో దుఃఖ నివృత్తి ఉంది. కాని ఆనందప్రాప్తి లేదు. గాఢనిద్రలో ఆనందం ఉన్నదనుకుంటాం. అది దుఃఖం లేని అభావస్థితి మాత్రమే. మనకు పెద్ద కష్టం వచ్చి క్రిందుమీదులైన తరువాత అది తొలగిపోతే గుండెల మీద బరువు తొలగినట్లు ఆనందిస్తాం. అది నిజమైన ఆనందం కాదు - కష్టం తొలగిన స్థితి మాత్రమే.

నెత్తిమీద కట్టెల మోపు పెట్టుకొని ప్రక్క ఊరికి ప్రయాణమయ్యావు. నడచి, నడచి ఆ బరువుతో ఏడుపువస్తున్నది. ఆకలి దంచేస్తున్నది. అలాగే ఏడుస్తూ నడుస్తున్నావు. ఆ మోపును దించితే మళ్ళీ ఎత్తటానికి మనిషి కావాలి. అందుకని అలాగే మోస్తూ నడుస్తున్నావు. ఇంతలో ఒక వ్యక్తి తారసపడి నీ బాధ చూచి మోపును క్రిందికి దించాడు. దీనితో బరువు తీరిపోయింది. హాయిగా ఉంది. కాని ఆకలి అలాగే ఉంది. కనుక దుఃఖనివృత్తే కాదు, ఆనందప్రాప్తి కూడా మన లక్ష్యం కావాలి.

అందుకే దుఃఖనివృత్తికి సంసార వృక్షాన్ని వైరాగ్యమనే ఆయుధంతో ఛేదించాలని చెప్పి ఇప్పుడు ఆనందప్రాప్తికి మార్గం చెబుతున్నారు. నిష్కాముడైన సాధకుడు ఉన్న తోన్న తమైన పదవిని చేరుకోవాలి. ఎలాంటిది ఆ

పదవి? ఈ సంసారానికి ఆధారమైనట్టిది; అభిష్టానమైనట్టిది. అదే పరమాత్మ పదం. లోకంలోని పదాలన్నీ అనిత్యమైనవి; సామాన్యమైనవి. కాని పరమాత్మ పదం నిత్యమైనది, శాశ్వతమైనది; చాలా గొప్పది. దానికన్న ఉన్నతపదం మరొకటి లేదు. ఒకసారి ఆ పదవిలో కూర్చున్న తరువాత ఇక పదవీ వియోగం ఉండదు. అక్కడి నుండి జారిపడే ప్రశ్నేలేదు. ఉప్పు బొమ్మ సముద్రం లోతు చూడాలని సముద్రంలో దిగింది. అలా దిగి సముద్రపు లోతును చూస్తున్నది. కాని ఎంతసేపైనా ఇక తిరిగి వచ్చే అవకాశమే లేదు. ఎందుకంటే అది ఆ సముద్ర స్వరూపమే అయిపోయింది. జీవుడూ అంతే. అన్ని బంధాలు వదిలించుకొని సంపూర్ణ వైరాగ్యంతో ఆ పరమాత్మ పదంలో - పరమపదంలో ప్రవేశిస్తే అతడు పరమాత్మ స్వరూపుడే అవుతాడు. ఇక తిరిగి వచ్చే ప్రశ్నేలేదు. తిరిగి జన్మించే వీలూలేదు.

ఈ బ్రహ్మాండంలో ఎక్కడికి వెళ్ళినా తిరిగి రావాల్సిందే. స్వర్గలోకం, చంద్రలోకం, పితృలోకం, వరుణలోకం - - - ఇలా ఏ లోకం వెళ్ళినా అక్కడ అనుభవాలు పూర్తయిన తరువాత తిరిగి ఈ మానవ లోకానికి రావలసిందే. అయితే బ్రహ్మప్రాప్తి - పురుషోత్తమప్రాప్తితో ఇక తిరిగి రావలసిన అవసరంలేదు. పిల్ల గుడ్డు కానట్టుగా, ముత్యం తిరిగి నీరు కానట్టుగా బ్రహ్మభావం పొందిన జీవుడికి తిరిగి జన్మలేదు. సముద్రరూపాన్ని పొందిన ఉప్పుబొమ్మ తిరిగి ఉప్పుబొమ్మ రూపాన్ని పొందలేదు. "యస్మిన్ గతాన నివర్తంతి భూయః" - దేనిని పొందిన తర్వాత తిరిగి వచ్చే పనిలేదో అంటే ఇదే. ఇదే మోక్షస్థితి.

భగవంతుని అనుగ్రహంతో, గురువు యొక్క అనుగ్రహంతో, అనేక జన్మల సుకృతం కారణంగా, ఈ జన్మలో చేసిన తీవ్రప్రయత్నం కారణంగా ఒక్కసారి ఆ పదవిని - ఆ పరంధామాన్ని అందుకున్నావా! - తిరిగి జాలపోయే ప్రసక్తేలేదు. ఐతే ఆ మోక్షపదవిని పొందాలనుకున్నవాడు భగవంతుని శరణుకోరాలి. సంపూర్ణ శరణాగతుడు కావాలి. కేవల ప్రయత్నం చాలదు. పరమాత్మ అనుగ్రహం తప్పకుండా కావాలి. తన పురుషార్థం అంతా - తన ప్రయత్నం అంతా ఆ పదవిని పొందటానికి పూర్వరంగాన్ని సిద్ధం చేసుకొనుట కొరకే. కావలసిన సామగ్రిని, సంపదను సిద్ధం చేసుకొనేందుకే అన్ని సాధనలు, ప్రయత్నాలు.

ఎన్నికలలో గెలిచి MLA పదవినో, MP పదవినో సాధించాలంటే ముందుగా నీ ప్రయత్నాలు కావాలి. ముఖ్యంగా డబ్బు సమకూర్చుకోవాలి. బ్యానర్లు, జెండాలు సమకూర్చుకోవాలి. కొందరు పెద్దలను కలుసుకొని సహాయం అర్థించాలి. రౌడీలను, గూండాలను మేపుతుండాలి. అభివృద్ధానం అనుగ్రహాన్ని సంపాదించుకోవాలి. కొన్ని ప్రాంతాలలో బాంబులను సమకూర్చుకోవాలి. కార్లు, రిక్షాలు, ఆటోలు మొ||న వాటిని కూర్చుకోవాలి. ఇదంతా పూర్వరంగం. ఇక ఎన్నికల రోజున కావలసింది ఓటర్ల అనుగ్రహం. వారి అనుగ్రహం ఉంటేనే నీవు ఎన్ని ప్రయత్నాలు చేసినా పదవి లభించేది. వారి అనుగ్రహం లేకపోతే అంతా వృధాయే.

అలాగే మోక్షపదవిని పొందాలంటే భగవంతుని అనుగ్రహం కావాలి. అందుకు భగవంతుని శరణు పొందాలనే శుభేచ్ఛ కలగాలి. ఎంతో పుణ్యం

చేసిన వారికి మాత్రమే అటువంటి శుభేచ్ఛ కలుగుతుంది. పూర్వజన్మలలో భగవత్ సంబంధమైన చింతన ఎంతో కొంత చేసి ఉంటేనే; భగవత్ సంబంధమైన పూజాభికాలు, యజ్ఞయాగాదులు కొన్నైనా చేస్తేనే; భగవంతుని స్తుతిస్తూ జపధ్యానాదులు సాగిస్తేనే భగవంతుని శరణు పొందాలనే కోరిక కలుగుతుంది. సాధారణంగా ప్రతివాడూ తన సంసారానికి, తన పాండిత్యానికి, తన గొప్పతనానికి, తన సంపదకు, తన పదవికి, తన కీర్తికి, తన లీవికి, తన ప్రతాపానికి, తన తెలివి తేటలకు శరణా గతుడవుతాడే గాని భగవంతుని శరణు పొందాలనే సద్బుద్ధి నూటికో కోటికో ఏ ఒక్కరికో తప్ప అందరికీ కలగదు.

నిజమైన శరణాగతి ఏది? సర్వమూ భగవంతుడేనని, తనదేమీ లేదని, తాను కేవలం నిమిత్తమాత్రుడనని, సర్వమూ ఆయన ఇచ్చే ప్రకారమే జరుగుతున్నదనే విశ్వాసం ఉండాలి. మనకు ఏ ఇష్టాఇష్టాలు ఉండకూడదు. భగవంతుడు ఏది అనుగ్రహిస్తే దానితో సంతృప్తులం కావాలి. ఇదీ శరణాగతి.

అట్టి శరణాగతిని పొందటం ఎలాగో 5వ శ్లోకంలో తెలియజేస్తున్నారు. ఈ శ్లోకంలో చెప్పిన లక్షణాలను తెలుసుకొని, ఆ లక్షణాలను మన స్వభావంగా చేసుకొనుటకు ప్రయత్నం చేస్తే మనం భగవంతునికి సంపూర్ణ శరణాగతులమై ఆయన అనుగ్రహాన్ని పొందగలుగుతాం. ఆ బ్రహ్మాపదవిని చేరుకుంటాం. అది ఎలాగో- బ్రహ్మాపదవిని పొందటానికి అర్హులైన వారి లక్షణాలేమిటో తెలియజేస్తున్నారీ శ్లోకంలో -

శ్లో|| నిర్మాన మోహో జిత సంగదోషాః

ఆధ్యాత్మ నిత్యా వినివృత్త కామాః |

ద్వంద్వైర్విముక్తా స్సుఖదుఃఖ సంజ్ఞైః

గచ్ఛంత్య మూఢాః పదమవ్యయం తత్ || (5)

తా|| అభిమానం, అవివేకం లేనివారు; ఆసక్తిని వదిలినవారు; నిత్యము ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానంలో ఉన్నవారు; కోరికలను పూర్తిగా వదిలినవారు; సుఖదుఃఖాలనే ద్వంద్వాల నుండి విడుదల పొందినవారు, మూఢత్వంతోలగే ఆ అవ్యయమైన బ్రహ్మపదాన్ని చేరుకుంటారు.

వ్యాఖ్య:- బ్రహ్మప్రాప్తి పరమ జ్ఞానికే. అట్టి జ్ఞాని కావాలంటే అతడు భగవంతుని శరణు పొందాలి. అనన్య భక్తి గలవాడై యుండాలి. అందుకు తగిన 5 సాధనలను ఈ శ్లోకంలో తెలియజేస్తున్నారు.

(i) అభిమానం, అవివేకం లేనివాడు:- మానము జ్ఞానానికి విరోధి. నేను గొప్ప అనే అహంకారమే అభిమానం. మహాభారతంలో దుర్యోధనుడు తన అభిమానం గురించి తానే చెప్పుకున్నాడు. "మానధనాఢ్యుడైన భూపతి సహాయంపనోపునే సపత్నుల వృద్ధియు ఆత్మ హానియున్" అని. అతడు అంతటి మాన ధనాఢ్యుడు గనకనే మయసభలో పరాభవం పాలయ్యాడు. పరుల ధనాన్ని అపహరించాలని కపట జూదం ఆడించి భగవంతునికి విరోధి అయ్యాడు.

నేను ధనవంతుణ్ణి, నేను అందగాడిని, నేను గొప్ప బుద్ధిమంతుణ్ణి, నేను గొప్ప విద్యాభికుడిని, నేను పండితుణ్ణి, నేను అధికారిని, నేను బలవంతుణ్ణి -

ఇలా భావించే వారంతా అభిమానధనులే. దురాభిమానులే. ఈ అభిమానమే అవివేకులను చేస్తుంది. మోహంలో పడవేస్తుంది. భగవంతునికి దూరం చేస్తుంది. కనుక అభిమానాన్ని వదిలి నమ్రత నేర్చుకోవాలి.

రామాయణంలో ఆంజనేయుడు లంకకు వెళ్ళి సీతాదేవిని చూచిన తరువాత రావణునితో మాట్లాడుతూ "సుగ్రీవుని వద్ద నా కన్నా తక్కువ కోతి లేద" న్నాడు. ఇదీ అభిమాన రాహిత్యం అంటే. అందుకే ఆంజనేయుడు పరమభక్తాగ్ర గణ్యుడయ్యాడు.

మోహం అంటే అవివేకం. దేహం నేను అనుకోవటం, ఈ జగత్తు సత్యం అనుకోవటం, ఇక్కడి వస్తువులు - విషయాలతో నేను సుఖిస్తాను అనుకోవటం మోహం. మోహం మోక్షానికి పెద్ద ప్రతిబంధకం. అసలు మోక్షం అంటే మోహాన్ని క్షయం చేసుకోవటం అని అర్థం.

2. జిత సంగదోషాః :- సంగం అంటే అతుక్కుపోవటం. చేసే పనితో, కలిసే వ్యక్తులతో, సుఖాన్నిచ్చే వస్తువులతో, తిరిగే రంగంతో అతుక్కుపోవటమే సంగం. 'ఇవి లేకపోతే నేను బ్రతకలేను' అనే భావమే సంగదోషం. సంగదోషం తొలిగితేనే భగవత్ప్రాప్తి.

సంగం మహాదోషం. భూమ్యాకర్షణ శక్తి కన్న, విద్యుచ్ఛక్తి కన్న, అయస్కాంతశక్తి కన్న ఈ సంగశక్తి చాలా బలమైనది, ప్రమాదకరమైనది. పట్టుకుంటే వదలదు. ఈ సంగదోషం మానవుణ్ణి సర్వనాశనం చేసి వదిలిపెడుతుంది.

భార్యాబిడ్డలు, ఇల్లువాకిళ్ళు, ధనంసంపదలు - ఇవన్నీ నావి నావి అనేది మమత్వసంగం. కర్తలన్నింటికి కర్తను నేను. నేను గాబట్టి ఇంత బాగా చేశాను అనేది కర్తృత్వసంగం. ఈ రెంటినీ జయించిన వారే జిత సంగదోషులు. అట్టివారు ఏ వస్తువుల మధ్య ఉన్నా, ఎవరి మధ్యన ఉన్నా రాగద్వేషాలు లేకుండా ఉండగలుగుతారు. అట్టివారే భగవత్ప్రాప్తికి అర్హులవుతారు.

3. అధ్యాత్మ నిత్యా:- నిత్యము ఆత్మజ్ఞానంలో ఉన్నవారే భగవంతుని చేరుకోగలరు. భగవంతునితో సంగం, భగవంతుని గురించిన జ్ఞానంతో సంగం పెట్టుకున్నవారు మిగిలిన సంగదోషాలన్నింటినీ తొలగించుకోగలుగుతారు. కనుక నిరంతరము ఆత్మజ్ఞానం, ఆత్మవిచారణ, శ్రవణ మనన నిభిధ్యాసనలతో ఉండేవారు భగవంతుని చేరుకొనుటకు అర్హులు. ఆత్మజ్ఞానాన్ని శాస్త్రాల ద్వారా గురుబోధల ద్వారా తెలుసుకుంటూ ఉండాలి. నిత్యమూ పరమాత్మ చింతనలో, ఆత్మజ్ఞానంలో ఉంటే పూర్తి అర్హత ఉంటుంది. కొంత ఆత్మజ్ఞానం మీద కొంత ప్రాపంచిక చింతనలోను ఉంటే ఎప్పటికైనా అర్హత సంపాదించగలుగుతారు. అసలు ఆత్మచింతన లేక లౌకిక జీవితం గడిపేవారికి అసలు భగవంతుని చేరుకొనే అర్హత - అవకాశం ఉండదు.

నిత్యము ఆధ్యాత్మిక చింతనలో ఉండలేకపోతే కాచుకొని కూర్చున్న మాయ అజ్ఞానంలోనికి నెట్టివేస్తుంది. కనుక నిత్యము ఆధ్యాత్మిక చింతనలో, ఆత్మజ్ఞానంలో రమిస్తూ ఉండాలి.

4. వినివృత్త కామాః :- నిత్యము ఆత్మజ్ఞానంలో, భగవత్ చింతనలో ఉంటే కోరికలన్నీ వాటంతట అవే తొలగిపోతాయి. వస్తువులపై కోరిక ఉంటే మనస్సు వాటివైపు పరుగులు తీస్తుంది. అంటే భగవంతునికి దూరమైపోతుంది. కోరికలు నశిస్తే మనస్సు అంతర్ముఖమై భగవంతునికి దగ్గరౌతుంది. కనుక నిత్యం పరమాత్మ స్మరణలో ఉండి కోరికలను త్యజించాలి. రాముడున్న చోట కాముడుండడు అంటారు. కనుక అన్ని కోరికలను నివృత్తి గావించుకోవాలి. మోక్షం కావాలనే ఒకే ఒక్క కోరికను పట్టుకొని మిగతా అన్నింటినీ వదలాలి. చివరకు ఆ మోక్షం కావాలనే కోరిక కూడా ఫలితంలోనే కలిసిపోయి మోక్షసన్యాసం సిద్ధిస్తుంది.

5. సుఖదుఃఖ ద్వంద్వైః విముక్తాః :- సంసారం ఒక సాగరం అన్నారు. ఈ సముద్రంలో ద్వంద్వాలనే అలలు నిరంతరం వస్తూనే ఉంటాయి. అవి సుఖదుఃఖాలను, శీతోష్ణాలను, లాభనష్టాలను, జయాపజయాలను, మానావమానాలను - ఇలా అనేక ద్వంద్వాలను కలిగిస్తూనే ఉంటాయి. వీటి వల్ల మనస్సు ఆందోళనలతో అల్లకల్లోలమవుతుంది.

- ❖ అడవిలో ఉండేవాడికి క్రూరమృగాల పీడ తప్పదు.
- ❖ సంతలో కాపురం ఉన్నవాడికి సంతగోల తప్పదు.
- ❖ గొంగట్లో కూర్చొని తినేవాడికి పురుగుల బాధ తప్పదు.

అలాగే ఈ ప్రపంచంలో జీవించేవాడికి ఈ ద్వంద్వాల బాధ తప్పదు.

సామాన్య మానవుడు వీటి దెబ్బలకు గోడగడియారంలోని పెండ్యూలం లాగా అటూఇటూ కంపించి పోతాడు. వివేకం గలవాడు సముద్ర తరంగాలను

తట్టుకొని స్థిరంగా నిలిచే గండశిలలాగా నిబ్బరంగా, నిశ్చలంగా ఉండగలుగుతాడు. అట్టివాడే పరమాత్మను చేరుకొనుటకు అర్హుడు.

ఈ చెప్పిన 5 లక్షణాలు గలవారు అవ్యయమైన - నాశరహితమైన ఉన్నతోన్నతమైన తత్ పదాన్ని - ఆ పరమాత్మ పదాన్ని - పరంధామాన్ని చేరుకోగలరు. ఎలా? అమూఢులై. మూఢత్వాన్ని పై సాధనల ద్వారా వదిలించుకొని జ్ఞానులై ఆ పరమపదాన్ని చేరుకుంటారు.

ఈ ప్రపంచం పట్ల వైరాగ్యంతో దుఃఖనివృత్తిని, పైన చెప్పిన 5 లక్షణాలతో అవ్యయ పరమాత్మను అందుకొని ఆనందప్రాప్తిని సాధించగలరు. ఈ దుఃఖనివృత్తి, ఆనందప్రాప్తియే మోక్షం. కైవల్యం.

- ఆ అవ్యయ పరమాత్మపదం ఎలాంటిదో తరువాత శ్లోకంలో -

శ్లో|| నత ధ్వాస యతే సూర్యః

న శశాంకో న పావకః |

యధ్గత్వా న నివర్తంతే

తద్ధామ పరమం మమ || (6)

తా|| దానిని సూర్యుడు వెలిగించలేడు. చంద్రుడు వెలిగించలేడు. అగ్ని కూడా వెలిగించలేడు. ఎక్కడికి వెళితే తిరిగి వచ్చే పనిలేదో అదియే నా పరంధామం - పరమపదం.

వ్యాఖ్య:- అదియే నా పరమపదం - పరంధామం అంటున్నాడు భగవానుడు. 'ధామం' అంటే ప్రకాశించేది అని అర్థం. అన్నింటికన్నా గొప్పది అనే

అర్థం కూడా ఉన్నది. ఏకాలంలో అయినా, ఎన్నింటిలోనైనా అదే గొప్పది - అన్నింటిని ప్రకాశింపజేసే శక్తి గలది అని. ఐతే నా పరంధామం అంటే పరంధామం అనేది పరమాత్మకన్న వేరుగా ఉన్న ఒక లోకమా? ఒక భవనమా? ఇలా పరంధామం పరమాత్మ కన్న వేరైనదని ద్వైతులు భావిస్తూ ఉంటారు. వైకుంఠం విష్ణువుదని, కైలాసం శివునిదని, సత్యలోకం బ్రహ్మదని భావిస్తూ ఉంటారు. ఇదంతా ద్వైతబుద్ధి. ఐతే పరంధామం, పరమాత్మ వేరుకాదు. పరమాత్మే పరంధామం. పరంధామమే పరమాత్మ.

అదేమిటండీ! నా ఇల్లు అంటే నేనువేరు, ఇల్లు వేరు అని కదా! మరి నా పరంధామం అంటే నేను వేరు, పరంధామం వేరు కాదా? అని సందేహం. రాహువు తల అంటే రాహువు వేరు, తల వేరుకాదు గదా! ఎందుకంటే రాహువుకు తలతప్ప మొండెం లేదు. అలాగే నిరాకార పరమాత్మయే పరంధామం. పరమాత్మ సూక్ష్మాతి సూక్ష్మము, సర్వవ్యాపకము, స్వయంప్రకాశము. పరంధామం కూడా సూక్ష్మాతి సూక్ష్మము, సర్వవ్యాపకము, స్వయంప్రకాశము. కనుక నా పరంధామం అంటే నేనే పరంధామం - నేను పరంధామమునే - అని అర్థం.

ఇక ఆ పరమాత్మ స్వరూపం ఎంతటి వెలుగు గలదీ అంటే సూర్యుడు గాని, చంద్రుడు గాని, అగ్ని గాని ఏదీ దానిని వెలిగించి చూపలేదు. ప్రపంచంలోని అన్ని వస్తువులను వెలిగించి చూపేవి సూర్య, చంద్ర, అగ్నులే. అన్నింటిలోకి సూర్యుడు గొప్ప వెలుగు. మనం అన్నింటినీ ఆ సూర్య కాంతిలోనే చూస్తున్నాం. అయితే ఇంతటి వెలుగుగల సూర్యుడు కూడా

పరమాత్మను వెలిగించి చూపలేడు. ఒక క్యాండిల్ ట్యూబ్ లైట్ వెలుగును ఎలా చూపలేదో, ఒక దీపం సూర్యుణ్ణి ఎలా వెలిగించి చూపలేదో, అలాగే సూర్యుడు పరమాత్మను వెలిగించి చూపలేడు. ఎందుకంటే ఈ సూర్యుని వెలుగు అంతా ఆ పరమాత్మ నుండి వచ్చినదే.

చంద్రుడు వెన్నెల సాయంతో చీకటిలో మనకు వస్తువులను చూపుతున్నాడు. అయితే అది చంద్రుని స్వయంప్రకాశం కాదు. అది సూర్యుని నుండి గ్రహించిన ప్రకాశమే. కనుకనే తనకు ప్రకాశాన్ని ఇచ్చిన సూర్యుని మాత్రం చంద్రుడు వెలిగించి చూపలేడు. అలాగే పరమాత్మ నుండి శక్తిని - కాంతిని పొందిన సూర్యుడు ఆ పరమాత్మను వెలిగించి చూపలేడు. పరమాత్మది కోటి సూర్య సమప్రభా తేజం. ఆ తేజం ముందు అన్ని వెలుగులు దిగదుడుపే.

ఈ శ్లోక భావాన్ని తెలిపే మంత్రాలు కరోపనిషత్తు (5-15) లోను, ముండకోపనిషత్తు (2-2-11) లోను, శ్వేతాశ్వతరోపనిషత్తు (6-14) లోను ఉన్నాయి. ఇప్పుడు అసలు విషయానికి వద్దాం.

ఈ బ్రహ్మాండంలోని సూర్యుడే పిండాండంలోని కన్ను. బ్రహ్మాండంలోని చంద్రుడే పిండాండంలోని మనస్సు. బ్రహ్మాండంలోని అగ్నియే పిండాండంలోని వాక్కు. కన్ను, మనస్సు, వాక్కు - ఇవి ఇంద్రియాలు. సూర్యుడు, చంద్రుడు, అగ్ని - ఇవి ఇంద్రియ అభివ్యూహ దేవతలు. కన్ను మనస్సు వాక్కు జీవ పురుషుని ఇంద్రియాలైతే, సూర్య చంద్ర అగ్నులు బ్రహ్మాండ పురుషుని ఇంద్రియాలు.

'సూర్యుడు పరమాత్మను ప్రకాశింపజేయలేడు' అంటే కన్ను ఆత్మను చూడలేదు అని. కన్ను జ్ఞానేంద్రియాలకు ప్రతినిధి. కనుక జ్ఞానేంద్రియాల ద్వారా ఆత్మను తెలుసుకొనే వీలు లేదు అని అర్థం.

'చంద్రుడు పరమాత్మను ప్రకాశింపజేయలేడు' అంటే మనస్సుతో ఆత్మను తెలుసుకోలేము అని. మనస్సు అంతఃకరణాలకు ప్రతినిధి. కనుక అంతఃకరణాలైన మనోబుద్ధి చిత్త అహంకారాలు ఆత్మను తెలుసుకోలేవు అని.

'అగ్ని పరమాత్మను ప్రకాశింపజేయలేడు' అంటే వాక్కుకు ఆత్మ అందేది కాదు - అని. వాక్కు కర్మేంద్రియాలకు ప్రతినిధి. కనుక కర్మేంద్రియాలు ఆత్మను తెలుసుకోలేవు అని అర్థం.

ఇక సూర్యుడు, కన్ను ప్రత్యక్ష ప్రమాణానికి సంకేతాలు. కనుక ప్రత్యక్ష ప్రమాణంతో ఆత్మ తెలియబడేది కాదు.

చంద్రుడు, మనస్సు అనుమాన ప్రమాణానికి సంకేతాలు. కనుక అనుమాన ప్రమాణంతో (ఊహించి తెలుసుకోవటం ద్వారా) ఆత్మ తెలియబడేది కాదు.

అగ్ని, వాక్కు శబ్ద ప్రమాణానికి సంకేతాలు. కనుక శబ్ద ప్రమాణంతో (వినటం ద్వారా) ఆత్మ తెలియబడేది కాదు - అని అర్థం.

కేనోపనిషత్తులోని అగ్ని, వాయువు, ఇంద్రుడు ఆ యక్షుని తెలుసుకోలేక - ప్రయత్నించి విఫలమైన కథ ఇదే.

‘పరమాత్మను వాక్కు ద్వారా తెలుసుకొనే వీలులేదు’ అని తెలిసిన తరువాత మనకొక సందేహం కలుగుతుంది. ‘పరమాత్మను తెలుసుకొనుటకు ఈ ఉపన్యాసాలు, ఉపదేశాలు, ప్రవచనాలు దండగే కదా!’ అని.

వాక్కులు రెండు రకాలు. 1. లౌకిక వాక్కులు, 2. అలౌకిక వాక్కులు.

లౌకిక వాక్కులు పరమాత్మను తెలుపుటకు అసలు పనికి రావు. ఇక అలౌకిక వాక్కులైన శాస్త్రాలు, ఉపనిషత్తులు కూడా పరమాత్మను సాక్షాత్తుగా తెలుపలేవు. సాక్షాత్తుగా తెలిపితే పరమాత్మ దృశ్య వస్తువైపోతుంది. దృశ్యం నశించిపోతుంది. నశించేది పరమాత్మ కాదు. కనుక పరమాత్మను సాక్షాత్తుగా తెలుపకుండా పరమాత్మకు వేరైన అనాత్మ పదార్థాలను నిషేధించటం ద్వారా సార్థకమౌతాయి. పరమాత్మ స్వయంప్రకాశం గనుక ఇతర సహాయం లేకుండానే తనకు తానుగా వ్యక్తమౌతాడు.

ఇలా తెలియబడే ఆ పరమాత్మను - పరంధామాన్ని చేరుకున్నవారు తిరిగి జననమరణరూప సంసారంలో ఇరుక్కొనే ప్రశ్నేలేదు, ఏ లోకానికి వెళ్ళి రావాల్సిన అవసరంలేదు. బ్రహ్మలోకం వరకు గల లోకాలన్నీ తిరిగి వచ్చేవే. ఒక్క పరమాత్మ పదమే తిరిగిరానిది; శాశ్వతమైనది. అందుకే అది పరమం - శ్రేష్ఠం అన్నారు. సమస్త జీవులు చేరుకోవలసిన గమ్యస్థానం అదే. ఎందుకంటే జీవుడు స్వతహాగా పరమాత్మే. జీవుడనేది ఒక భ్రమ మాత్రమే. భ్రమ తొలిగితే తాను పరమాత్మననే అనుభూతి కలుగుతుంది. శాశ్వతంగా పరమాత్మగా ఉండిపోతాడు.

జీవుడు యదార్థంగా పరమాత్మయేనా? తరవాత స్లోకంలో -

శ్లో|| మమై వాంశో జీవలోకే

జీవ భూతః సనాతనః |

మనః షష్ఠాణీంద్రియాణి

ప్రకృతిస్థాని కర్షతి || (7)

తా|| సనాతనమైన నా అంశయే జీవలోకంలో జీవుడిగా మారి ప్రకృతి యందున్న మనస్సుతో కూడిన ఆరు ఇంద్రియాలను ఆకర్షిస్తున్నది.

వ్యాఖ్య :- పరమాత్మ అంశయే ఈ లోకంలోని జీవుడుగా ఉన్నది. జీవుడు యదార్థంగా పరమాత్మయే.

రాజుగారికి ఒక కుమారుడు కలిగాడు. జ్యోతిష్కులు అతణ్ణి చూచి తండ్రి గండంతో పుట్టాడన్నారు. రాజువాణ్ణి అడవిలో వదిలి రమ్మని భటుణ్ణి ఆజ్ఞాపించగా భటుడు అలాగే చేశాడు. ఆ దారిన వెళ్తున్న చాకలి ఆ బాలుణ్ణి తీసుకెళ్ళి పెంచుకున్నాడు. వాడు పెద్దవాడై కులవృత్తిని బట్టి గాడిదలను కాచుకుంటున్నాడు. ఒకసారి ఒక మహాత్ముడు వీణ్ణి చూచి వీడు రాజలక్షణాలతో ఉన్నాడని గమనించి, వాడి జన్మస్థానం గురించి తెలుసుకున్నాడు. ఆ తర్వాత అతణ్ణి తండ్రి దగ్గరకు చేర్చాడు. ఇప్పుడా రాజు తన కుమారుణ్ణి పట్టాభిషిక్తుని చేశాడు. ఇంతవరకు వాడు గాడిదలు కాచుకున్నాడు. ఇప్పుడు రాజ్యపాలన చేస్తున్నాడు.

వాడు నిజంగా రాజకుమారుడు. కాని అజ్ఞానం వల్ల (తెలియనితనం వల్ల), చాకలి ఇంటి సాంగత్యం వల్ల చాకలి అయ్యాడు. గాడిదలు

కాచుకున్నాడు. ఐతే గాడిదలు కాచేటప్పుడు కూడా అతడు యదార్థంగా రాకుమారుడే. అయితే అతడికి తెలియదు. అతడిప్పుడు క్రొత్తగా రాకుమారుడు కావాల్సిన పనిలేదు. అజ్ఞానం తొలగించుకుంటే చాలు. నేను రాకుమారుణ్ణి అని తెలుసుకుంటే చాలు. అలాగే జీవుడుగా వ్యవహరించేటప్పుడు కూడా అతడు పరమాత్మే. అయితే జీవుణ్ణనే భ్రమను తొలగించుకుంటే చాలు. పరమాత్మనని తెలుసుకుంటే చాలు.

అందుకే అంటున్నాడు భగవానుడు, "సనాతనమైన నా అంశయే ఈ శరీరంలో జీవుడుగా ఉన్నాడు. అతడు ప్రకృతిలోని 5 జ్ఞానేంద్రియాలను మనస్సును ఆకర్షిస్తున్నాడు అని." మీరు మట్టి నుండి రాలేదు. కోతి నుండి రాలేదు. భగవంతుడనైన నా నుండి వచ్చారు. నాకు మీకు తేడా లేదు. కాకపోతే నేనెవరో నాకు తెలుసు. మీరెవరో మీకు తెలియదు అదే అజ్ఞానం. మీరు 5 ఇంద్రియాలను, మనస్సును తగిలించుకున్నారు. అందుకే వేరుగా భావించుకుంటున్నారు.

జీవుడు పరమాత్మ అంశ అన్నంత మాత్రాన పరమాత్మలోని ఒక ముక్క కాదు. అలా అయితే అనేక ముక్కలు జీవుళ్ళుగా ఏర్పడి పరమాత్మ మిగలడు. నశించిపోతాడు. క్షేత్రం దృష్టితో జీవుణ్ణి వేరుగా చెప్పినా అది పరమాత్మ కన్న వేరుకాదు. అంతా ఒక్కటే అయిన పరమాత్మయే. చెంబు నీటిని చూపించి ఇది గంగాజలం అన్నంతమాత్రాన గంగాజలం ఈ చెంబెడు నీళ్ళే అనికాదు. పోనీ ఈ జలం గంగాజలం కన్న వేరా? కాదు. అలాగే దేహంతో ఉన్న జీవుణ్ణి చూపి

ఇతడు పరమాత్మ అంటే పరమాత్మ దేహమనీ కాదు. ఇతడు పరమాత్మ కన్న వేరు అని కూడా కాదు.

పరమాత్మ అంశయే అయిన జీవుడు తనను తాను మరచి, ఒక్కొక్క శరీరాన్ని ధరిస్తూ, దానిని వదిలివేస్తూ ఆ శరీరం ఉన్నంతకాలం ఇంద్రియాలతో విషయాలను అనుభవిస్తూ, ఆ తర్వాత ఆ దేహాన్ని వదలి మరొక దేహాన్ని తగిలించుకుంటున్నాడు. ఈ జీవుడు నిజంగా పరమాత్మయే. చెంబులోని మలినాలు గంగాజలానికి అంటినట్లు ఉపాధుల మలినాలు ఈ జీవుడికి అంటుతున్నాయి.

- ✓ అజ్ఞానం వల్ల రాజుమారుడు చాకలివాడయ్యాడు. చాకలితో సంగభావం వల్ల గాడిదలు కాచుకున్నాడు.
- ✓ అజ్ఞానం వల్ల పరమాత్మ జీవుడయ్యాడు. ఉపాధులతో సంగభావం వల్ల సుఖదుఃఖాలను అనుభవిస్తున్నాడు; కష్టాల పాలవుతున్నాడు.

తాను రాజకుమారుడనని తెలియక గాడిదల వెంటపడినట్లు, తాను ఆనంద స్వరూప పరమాత్మనని తెలియక ఈ జీవుడు ఇంద్రియాల వెంట పడుతున్నాడు. విషయ భోగాలకై వెంపర్లాడుతున్నాడు.

కనుక ఈ లోకంలో జన్మించిన ప్రతిజీవి పరమాత్మ స్వరూపమే. మన స్వరూపాన్ని మనం మరచిపోయాం. ఈ ఉపాధులలో (దేహేంద్రియ మనోబుద్ధులలో) కూర్చున్నాం. ఎదురుగా ఉన్న విషయ ప్రపంచాన్ని చూస్తున్నాం. ఇంద్రియాలను ఆకర్షించి విషయభోగాలను అనుభవిస్తున్నాం. ఈ ఉపాధుల తాదాత్మ్యాన్ని వదలి మన స్వరూపాన్ని - యదార్థ స్వరూపాన్ని

అనుభవానికి తెచ్చుకుంటే ఆనందమే ఆనందం. అదే ముక్తి. అదే మోక్షం. అదే బ్రహ్మప్రాప్తి. అదే పురుషోత్తమ ప్రాప్తి.

ప్రతిరోజూ మన ఇంద్రియాలు గాఢనిద్రలో వాటి మూలకారణంలో కలిసిపోతాయి. నిద్రలేవగానే మళ్ళీ వాటిని ఆకర్షించి సుఖదుఃఖాలు అనుభవిస్తున్నాడు జీవుడు. అలాగే ప్రళయకాలంలో ఇంద్రియాలు వాటి మూలకారణంలో కలిసిపోతాయి. మళ్ళీ జన్మించినప్పుడు ఆ మూలకారణం నుండి - ప్రకృతి నుండి ఆకర్షించి భోగాలను అనుభవిస్తున్నాడు జీవుడు.

ఇలా పరమాత్మ అంశ సూక్ష్మశరీరమనే ఉపాధిలో కూర్చొని మనస్సు, 5 జ్ఞానేంద్రియాలను ఆకర్షించి జీవుడై సుఖదుఃఖ అనుభవాలను పొందుతున్నాడు. ఇది చూచి పరమాత్మ "అయ్యో! మనిషి మంచివాడే కాని పాపం ఉపాధితో తాదాత్మ్యం చెంది ఈ గతి పట్టించుకున్నాడే" అని జాలి పడుతుంటాడు.

జీవుడు 6 ఇంద్రియాలను ఆకర్షిస్తున్నాడు. అలాగే ప్రాణాలను కూడా ఆకర్షిస్తున్నాడు. సైకిల్ ట్యూబుకు చిన్న రంధ్రం పడితే మొత్తం గాలి తుస్సుమని పోతున్నది. మరి శరీరమనే ఈ ట్యూబుకు ఒకటి - రెండు కాదు, 9 రంధ్రాలున్నాయి. పెద్దపెద్ద రంధ్రాలే ఉన్నాయి. మరి ప్రాణమనే గాలి పారిపోవటం లేదేమిటి? ఈ విచిత్రాన్ని గురించి ఎప్పుడైనా ఆలోచించామా?

నవద్వారాలు గల ఈ శరీరమనే పంజరం నుంచి ప్రాణమనే హంసపక్షి ఎందుకు ఎగిరిపోవటం లేదు? లోపల ఉన్న జీవుడు ఈ ప్రాణమనే హంసపక్షిని ఆకర్షించి పట్టి ఉంచినందువల్లనే.

జీవుని యొక్క నిజస్వరూపం పరమాత్మయే. ఆ చాకలిబాలుని నిజస్వరూపం రాజకుమారుడే. తన నిజస్వరూపం తెలియక గాడిదలు కాచాడు. తెలుసుకొని రాజై సింహాసనం అధిష్టించాడు. అలాగే మన నిజస్వరూపం తెలియక ఇక్కడ సుఖదుఃఖాలు అనుభవిస్తున్నాం. రాగద్వేషాలలో ఇరుక్కుపోతున్నాం. భాద్యతలతో, బాంధవ్యాలలో ఇరుక్కుపోయాం. మన నిజస్వరూపం తెలిస్తే చాలు ఆనంద సామ్రాజ్య సింహాసనాన్ని అధిష్టిస్తాం. అదే పరమాత్మప్రాప్తి. పురుషోత్తమప్రాప్తి. జీవుడు ఇంద్రియాలను ఎలా ఆకర్షిస్తున్నాడు? వాటితో అతడి సంబంధం ఎలా ఉంటున్నది?

శ్లో|| శరీరం యద వాప్నోతి

యచ్ఛా ప్యుత్తా మతీశ్వరః |

గృహీత్వైతాని సంయాతి

వాయుర్గంధా నివాశయాత్ || (8)

తా|| దేహేంద్రియాలకు ప్రభువైన ఈశ్వరుడు ఎప్పుడు శరీరాన్ని పొందుతున్నాడో, ఎప్పుడు విడిచిపెడుతున్నాడో అప్పుడు వాయువు

పూలలోని వాసనలను తీసుకొని పోయినట్లు ఈ ఆరు ఇంద్రియాలను గ్రహించి ప్రయాణిస్తున్నాడు.

వ్యాఖ్య:- భగవంతుని అంశయే జీవుడని, ఈ జీవుడు ఇంద్రియాలు, మనస్సు అనే ఆరింటిని ప్రకృతి నుండి సంపాదించుకొని అనుభవాలు పొందుతాడని ఇంతవరకు చెప్పుకున్నాం. అయితే అనుభవాలు పొందాలంటే ఈ ఆరు ఇంద్రియాలు ఉంటే చాలదు. ఇవి భోగసాధనాలు మాత్రమే. ఇవి నిలవటానికి, బాహ్యప్రపంచాన్ని చూడటానికి ఒక ఇల్లుకావాలి. అదే స్థూలశరీరం - భోగాయతనం.

అయితే స్థూలశరీరం ఎంతోకాలం నిలవదు. అది వికారాలతో - మార్పులతో కూడినది. వృద్ధి చెందుతూ, ఉంటూ, కృశించిపోతూ, చివరకు నశించిపోతుంది. అందువల్ల జీవుడు అనుభవాలు పొందటానికి మరొక క్రొత్త శరీరాన్ని ధరించాలి. దాని అవసరం తీరగానే దాన్ని వదిలేసి మళ్ళీ ఒక క్రొత్త శరీరాన్ని ధరిస్తాడు. ఇలా ఒక శరీరం నుండి మరొక శరీరానికి మారేటప్పుడు ఈ జీవుడు తనతో పాటు ఏమి తీసుకవెళతాడు? ఈ ఆరింటినే. మనం ఇల్లు మారినప్పుడల్లా పాత ఇంటిలోని మన వస్తువులను మూటగట్టుకొని క్రొత్త ఇంటిలోనికి చేర్చి సర్దుకున్నట్లుగా జీవుడు ఈ భోగసాధనాలైన 5 ఇంద్రియాలు, మనస్సు అనే ఆరింటిని తనతో పాటుగ క్రొత్త శరీరంలోకి తెచ్చి సర్దుకుంటాడు.

ఈ శ్లోకంలో వాడిన పదాల ద్వారా కొన్ని ముఖ్య విశేషాలను, సూచనలను భగవానుడు మనకు అందిస్తున్నాడు. ఏమిటవి?

1. ఈశ్వరః :- ఈ శ్లోకంలో జీవుణ్ణి ఈశ్వరుడు (ప్రభువు) అన్నారు. అంటే జీవుడు ఈ ఇంద్రియాలకు ప్రభువే కాని బానిసకాదు - అని. కాని ఈ అజ్ఞాన మానవుడు ఇంద్రియాలకు బానిసగా బ్రతుకు వెళ్ళబీస్తున్నాడు. కనుక ఈ విషయాన్ని గ్రహించి మనం ఇంద్రియాలకు దాసులం కాకుండా బాసులం కావాలి. ప్రభువులాగా ఇంద్రియాలను శాసించ గలగాలి. వాటికి అధీనులం కాకుండా అధీశులం కావాలి.

2. అవాప్నోతి, ఉత్క్రామతి :- ఈ శరీరాన్ని పొందేటప్పుడు, విడిచేటప్పుడు అని చెప్పటం ద్వారా జీవుడు శరీరం కన్న వేరుగా ఉన్నాడని; మనం ఒక వస్త్రాన్ని ధరించి, వదిలిపెట్టినట్లు జీవుడు శరీరాన్ని ధరించి విడిచిపెడుతున్నాడని గ్రహించాలి. అంటే నేను శరీరాన్ని కాదు; నేను ఈశ్వరుడను, ప్రభువును, ఆత్మను, సాక్షిని అనే ఎరుకలో ఉండాలి.

3. ఏతాని గృహీత్వా సంయాతి:- జీవుడు ఈ 6 ఇంద్రియాలను గ్రహించి ప్రయాణిస్తాడు అనటంవల్ల ఎప్పుడైతే ఈ శరీరం తన అనుభవాలకు పనికిరాదని భావిస్తాడో అప్పుడు జీవుడు క్రొత్త శరీరంలోకి ప్రవేశిస్తాడు. అప్పుడు 5 ఇంద్రియాలు, మనస్సు అనే ఆరింటిని వెంటబెట్టుకునే ప్రయాణిస్తాడు. అంటే జీవుని వెంట వచ్చేది ఇంద్రియాలు, మనస్సేదేహంలో ఉన్నప్పుడు గాని బయటకు వెళ్ళేటప్పుడు గాని జీవుడితో కలిసిఉండేది ఈ ఆరే.

అంటే జీవితకాలంలో నీవు ఎంత ధనాన్ని సంపాదించినా; ఎన్ని భోగ్యవస్తువులు సంపాదించినా; ఎన్ని ఇళ్ళు వాకిళ్ళు స్థలాలు, పాలాలు, తోటలు, దొడ్లు, భూములు సంపాదించినా; ఎందరు భార్యబిడ్డలను,

బంధుమిత్రులను సంపాదించినా; ఈ శరీరాన్ని ఎంత బాగా పోషించినా నీతోపాటుగా ఇవన్నీ ఏవీ రావుగాక రావు. నీవు శరీరాన్ని విడిచిపెట్టటంతోనే వీటితో గల సంబంధం తెగిపోతుంది. ఎందరు ఆత్మీయులున్నా కొందరు ఇంటిబయట వరకు, కొందరు కాటివరకు మాత్రమే వస్తారు. ఈ శరీరం కట్టెల మీద వరకు వస్తుంది. ఆ తరువాత నీ ప్రయాణం అంతా ఒంటరి ప్రయాణమే. ఆ ప్రయాణంలో నీతోపాటుగా దారిబత్తెంగా వచ్చేది ఈ ఆరు ఇంద్రియాలే. కనుక నీతోపాటుగా వచ్చే వీటిని శుద్ధంగా ఉంచుకోవాలి. జీవితమంతా అందుకోసం కృషి చెయ్యాలి. కనుక నీ మనస్సును, ఇంద్రియాలను కలుషితం కాకుండా పవిత్రం చేసుకోవాలి. ఎల్లప్పుడూ వాటిని పరమాత్మ భావంతో నింపాలి. అలాకాక కలుషితం చేశావా? క్షుద్రజన్త తప్పదు. కనుక నీతో పాటుగా, నీకు రక్షకులుగా, body guards లాగా వచ్చేవారి గురించే నీవు యోచించాలి. విడిచిపెట్టి వెళ్ళేవారి గురించి ఆలోచించి ప్రయోజనం లేదు. ఆ ప్రయత్నం ఇప్పుడే చెయ్యి.

4. వాయుః ఆశయాత్ గంధాని ఇవ :- వాయువు పుష్పాల నుండి సుగంధాన్ని తీసుకెళ్ళినట్లుగా జీవుడు ఒక శరీరం నుండి మరో శరీరానికి ఈ ఆరు ఇంద్రియాలను తీసుకెళతాడు. ఈ ఉపమానంలోని విశేషం ఏమిటి? వాయువు పూలనుండి సుగంధాన్నీ, కుళ్ళిన పదార్థాల నుండి దుర్గంధాన్నీ ఏ పక్షపాత బుద్ధి లేకుండా తీసుకెళుతుంది. అలాగే జీవుడు శరీరం నుండి ఎలాంటి మనస్సునైనా, ఇంద్రియాలనైనా ఏ పక్షపాత బుద్ధి లేకుండానే తీసుకెళుతాడు. వాయువు గంధాన్ని గ్రహించి పుష్పాన్ని వదిలేస్తుంది. జీవుడు

ఈ 6 ఇంద్రియాలను గ్రహించి స్థూల శరీరాన్ని వదిలేస్తాడు.పుష్పానికేమీ కాకుండా వాయువు గంధాన్ని తీసుకున్నట్టు స్థూల శరీరానికేమీ కాకుండా జీవుడు ఈ ఆరింటిని తీసుకెళతాడు.

దీనిని బట్టి ఎవరికైనా ఉత్తమజన్మ కలిగింది అంటే - అతడు అంతకు ముందు జన్మలో ఇంద్రియాలను, మనస్సును నిష్కల్మషం - శుద్ధం చేసుకున్నవాడు అని అర్థం. పరమాత్మ చింతనలో పవిత్రం చేసుకున్నాడు అని అర్థం. పరమాత్మ చింతనలో పవిత్రం చేసుకున్నాడు అని తెలుస్తుంది. అలాగాక సామాన్య జన్మ - నీచజన్మ లభించింది అంటే అతడు మనస్సును ప్రాపంచిక విషయాలతో, స్వార్థంతో అపవిత్రం చేసుకున్నాడు - అని అర్థం.

కనుక మనం ఇప్పుడు ఎంత సంపాదించాం? ఎన్ని భోగాలనుభవించాం? ఎంత గొప్ప పదవులు చేపట్టాం? ఎంతటి అధికారాన్ని వెలగబెట్టాం? అనేవి ముఖ్యం కాదు. మనస్సును ఎంత పవిత్రం చేసుకున్నాం? అనేదే ప్రధానం. దీనిని బట్టే రాబోయే జన్మ ఉంటుంది.

పరమాత్మ అంశ అయిన జీవుడు 6 ఇంద్రియాలను పాత శరీరం నుండి గ్రహించి క్రొత్త శరీరంలో అమర్చుకుంటాడు, అనుభవాలు పొందుతాడు అని చెప్పుకున్నాం. అయితే ఆ ఇంద్రియాలేమిటి? వాటిని ఎలా అమర్చుకొని అనుభవాలు పొందుతాడు?

శ్లో|| శ్రోతం చక్షుః స్పర్శనం చ

రసనం ఘ్రాణ మేవచ |

అభిష్టాయ మనశ్చాయం

విషయా నుపసేవతే ||

(9)

తా|| చెవి, కన్ను, చర్మం, నాలుక, ముక్కు, మరియు మనస్సు - వీటిని అభిష్టించి

ఈ జీవుడు శబ్దాది విషయాలను భోగిస్తూ ఉంటాడు.

వ్యాఖ్య :- జీవుడు ఒక శరీరం నుండి మరొక శరీరంలోకి వచ్చేటప్పుడు

మనస్సుతో కలిపి ఆరు ఇంద్రియాలను తెచ్చుకుంటాడు అని చెప్పుకున్నాం.

అలా వచ్చిన జీవుడు ఈ క్రొత్త శరీరంలో అంతఃకరణమనే గద్దెపై కూర్చుంటాడు.

తాను ఆనందస్వరూపుడనని మరచిపోయి అల్పుడై పోతాడు. దానితో

ఆనందాన్ని వస్తువుల ద్వారా విషయాల ద్వారా పొందాలనుకుంటాడు, అంతే.

రూపాలను, దృశ్యాలను చూడాలనే కుతూహలంతో కంటిని జత

చేసుకుంటాడు. వాసన చూడాలనే ఉబలాటంతో ముక్కును జత

చేసుకుంటాడు. శబ్దాలను వినాలనే ఆరాటంతో చెవిని

ఉపయోగించుకుంటాడు. అన్నింటిని తాకి స్పర్శ సుఖం అనుభవించాలని

చర్మంతో సంబంధం పెట్టుకుంటాడు. రుచికరమైన పదార్థాలను తినాలని

నాలుకతో సంబంధం పెట్టుకుంటాడు. ఈ అన్నింటి ద్వారా వచ్చే

అనుభవాలను పొందటానికి, ఆనందించటానికి మనస్సుతో జంఝాటం

పెట్టుకుంటాడు.

మనస్సునే ప్రియురాలితో ఆడుకుంటూ, శబ్ద స్పర్శ రూప రస గంధ అనే స్వీట్సు తింటూ విధి విరామం లేకుండా (1) భోగాల కోసం జీవిస్తాడు, జీవించటం కోసం భోగాలనుభవిస్తూ ఉంటాడు. (2) తినటం కోసం బ్రతుకుతూ, బ్రతకటం కోసం తింటూ ఉంటాడు. (3) చావటం కోసం పుడుతూ, పుట్టటం కోసం చస్తున్నాడు. (4) తనను తాను మరచిపోయి ఎందుకు బ్రతుకుతున్నాడో తెలియకుండానే బ్రతుకుతున్నాడు.

ఇక్కడ తెలుసుకోవాల్సిన విషయం ఒకటి ఉన్నది.

జీవుడు మనస్సును, ఇంద్రియాలను ఆశ్రయించి విషయాలనుభవిస్తున్నాడు - అంటే జీవుడు మనస్సు కన్న ఇంద్రియాల కన్న వేరైనవాడు అని స్పష్టమవుతున్నది. అయితే ఈ వేరైన జీవుడు ఎవరు? అతడి యదార్థ స్వరూపం ఏమిటి? అతడి స్వభావం ఏమిటి? అని విచారణ చేయాలి. శాస్త్రాల ద్వారా తెలుసుకోవాలి. అతడు పరమాత్మయే. పరమాత్మ అంశయే జీవుడు. అన్యం కాదు. ఐతే ఇంద్రియాలు, మనస్సు ఉపాధులు. ఆ ఉపాధులను ఆశ్రయించి అవి తాను ఒక్కటే; అవే తాను అన్నట్లు తాదాత్వం చెంది సుఖదుఃఖాలనుభవిస్తున్నాడు.

వెనుకటి శ్లోకంలో జీవుణ్ణి 'ఈశ్వరః' అని ప్రభోదించారు. ఈ శ్లోకంలో 'అయం' శబ్దంతో ప్రభోధిస్తున్నారు. రెండూ ఆత్మనుద్దేశించినవే. రెండూ కలిపితే అయం ఈశ్వరః అనే వాక్యం 'అయమాత్మా బ్రహ్మ' అనే మహావాక్య అర్థాన్ని సూచిస్తున్నది.

దీనిని బట్టి మన అసలు స్వరూపం - యదార్థ స్వరూపం పరమాత్మ స్వరూపమేనని, వాసనల క్షేత్రంలో ప్రతిబింబించటంతో ఆ వాసనల మలినం వల్ల - అజ్ఞానం వల్ల జీవుడిగా భావించుకొని ఆనందం కోసం, అనుభవాల కోసం ఆరు ఇంద్రియాలను వెంటబెట్టుకొని ఒకదాని తరువాత ఒకటిగా స్థూలదేహాలలో ప్రవేశిస్తున్నామని అర్థమవుతున్నది. అయితే ఈ విషయాన్ని మనం తెలుసుకోలేకపోతున్నాం.

ఎవరు మన అసలు స్వరూపం పరమాత్మ స్వరూపమని తెలుసుకోలేకపోతున్నారు? ఎవరు తెలుసుకోగలుగుతున్నారు?

శ్లో|| ఉత్తామంతం స్థితం వాపి

భుంజానం వా గుణాన్వితం |

విమూఢా నాను పశ్యంతి

పశ్యంతి జ్ఞాన చక్షుషః ||

(10)

తా|| దేహం నుంచి వెళ్ళేటప్పుడు గాని, దేహంలో ఉన్నప్పుడు గాని, భోగాలనుభవించేటప్పుడు గాని, గుణాలతో కూడి ఉన్నప్పుడు గాని విమూఢులైనవారు పరమాత్మను తెలుసుకోలేరు. జ్ఞాననేత్రం గలవారు చూడగలరు.

వ్యాఖ్య:- పరమాత్మ సూక్ష్మాతి సూక్ష్మం, సర్వ వ్యాపకం, ఇంద్రియ అగోచరం. కనుక కంటితో చూడలేం, వాక్కుతో వర్ణించలేం, మనస్సుతో చింతించలేం, బుద్ధితో గ్రహించలేం. అంటే పరమాత్మను ప్రత్యక్షంగా తెలుసుకొనే వీలులేదు.

కాని జ్ఞాననేత్రంతో తెలుసుకోవచ్చు. జ్ఞాననేత్రం అంటే మన రెండు నేత్రాలు (చర్మ చక్ష్మవులు) కాక మరొక నేత్రం అని కాదు. ఆత్మజ్ఞానంతో కూడిన శుద్ధ బుద్ధియే జ్ఞాననేత్రం. సామాన్యులకు అర్థం కావటానికే దానిని 3వ నేత్రం అన్నారు. పరమశివునికి 3వ నేత్రం ఉన్నది. రెండు నేత్రాలు ఈ ప్రపంచాన్ని చూస్తాయి. ఆయన ఎప్పుడూ ఈ రెండు నేత్రాలను మూసుకొని ధ్యాన ముద్రలో ఉంటాడు. అంటే ప్రపంచంతో ఆయనకు సంబంధం లేదు. ప్రపంచం మీద ఆసక్తి లేదు. ఇక 3వ నేత్రాన్ని ఒక్కసారి తెరిచాడు. మన్మథుడు తపోభంగం కలిగిస్తే అతడిపై కోపంతో 3వ నేత్రం తెరవగానే మన్మథుడు భస్మమైపోయాడు. ఇది పైకి కనిపించే కథ. ఇందులోని వేదాంత రహస్యం ఏమంటే 3వ కన్ను (జ్ఞాననేత్రం) తెరుచుకుంటే ప్రపంచ భావన భస్మమైపోతుంది - అదృశ్యమైపోతుంది - అని అర్థం. ప్రపంచభావన పోతే ఇక పరమాత్మ సాక్షాత్కారమే. దీనిని బట్టి ప్రాపంచిక వ్యవహారాలన్నీ చర్మచక్ష్మవులతో చూడబడతాయి. పరమాత్మ దర్శనం మాత్రం జ్ఞాన చక్ష్మవు వల్లనే - అని. జ్ఞానచక్ష్మవును సంపాదించలేని సామాన్యులను 'విమూఢాః' గొప్ప మూఢులు అంటున్నారు. వారు ఎన్నటికీ పరమాత్మను దర్శించలేరు అని ఈ శ్లోకంలో తెలియజేస్తున్నారు.

కనుక భగవంతుని దర్శించాలంటే ఒక సద్గురువు ద్వారా శాస్త్ర శ్రవణం చేసి, మనన నిధి ధ్యాసనలు చేసి, జ్ఞాన సాధనలు - విచారణ చేసి తానెవరో తెలుసుకొని, తానుతానుగా ఉండాలి. అదే జ్ఞాననేత్రాన్ని సంపాదించటం అంటే. అలాగాక ప్రాపంచిక విషయాలలో, వ్యామోహాలలో మునిగిపోయి,

తినటం - త్రాగటం - నిద్రించటం - సుఖదుఃఖాలు అనుభవించటం - వీటిలోనే మునిగినవాడు జ్ఞానాన్ని పొందలేడు, సాధనలు చేయలేడు, పరమాత్మను తెలుసుకోలేడు. వారే విమూఢులు. గొప్ప మూఢులు.

చిన్నపిల్లలు మేఘాలు కదులుతుంటే చంద్రుడు కదులుతున్నాడని అనుకుంటారు. కాని చదువుకున్న వారికి, పెద్దలకు తెలుసు కదులుతున్నది మేఘాలే గాని చంద్రుడు కాదు - అని. అలాగే బహిర్ముఖులైన మానవులు పరమాత్మను తెలుసుకోలేరు. అంతర్ముఖులైన ఆత్మజ్ఞాన సంపన్నులే తెలుసుకోగలరు.

అలాగే ఈ దేహమునందతలా నఖి శిఖి పర్యంతం వ్యాపించియున్న పరమాత్మ చైతన్యం వల్ల ఈ దేహాంధ్రియ మనోబుద్ధులు పనిచేస్తున్నాయి. అయితే 'ఇలా పనిచేస్తున్నది జీవుడు' అనుకోవటం భ్రమ. ఈ జీవుడి యొక్క అసలు స్వరూపం పరమాత్మ అని గ్రహించినవాడు జ్ఞాని. గ్రహించలేని వాడు అజ్ఞాని, మూఢుడు.

కనుక ఆత్మ జీవుడిగా ఈ దేహాంలోనే ఉన్నా, భోగాలను అనుభవిస్తున్నా, త్రిగుణాలతో కూడియున్నా, ఒకప్పుడు ఈ దేహాన్ని వదిలిపోయినా దానిని బాహ్యదృష్టితో గాక జ్ఞానదృష్టితో చూడగలగాలి. అతడే జ్ఞాని.

ఒక తండ్రి కుమారుడు - ఇద్దరూ ప్రయాణమై పోతున్నారు. రాత్రి కావటంతో మార్గ మధ్యంలో ఒక చెట్టు నీడన విశ్రమించారు. తెల్లవారుతుండగా ముందుగా తండ్రి నిద్రలేచి "అబ్బాయీ! సూర్యుడు పొడుస్తున్నాడు, ఇక నిద్ర లే" అన్నాడు. ఆ చెట్టు మీద ఒక గుడ్లగూబ

తన పిల్లలతో ఉంటున్నది. ఆ పిల్ల అంటున్నది, "అమ్మా! సూర్యుడంట పాడుస్తున్నాడంట, ఎవరమ్మా ఆ సూర్యుడు? అన్నది. దానికి తల్లి "పో! పో! సూర్యుడూ లేడు, పాడవటమూ లేదు. మనకు తెలియని సూర్యుడు ఎక్కడ ఉన్నాడు? వారికేదో పిచ్చిపట్టి అలా మాట్లాడుతున్నారు" అన్నది ఎప్పుడూ సూర్యుని చూడని ఆ గుడ్లగూబ. పగలంతా కళ్ళు మూసుకొని ఉండే గుడ్లగూబలకు సూర్యుడు ఎలా తెలుస్తాడు?

పరమాత్మ సాక్షాత్కారం కోసం జ్ఞాన సంపాదనకు ప్రయత్నించే వారికి ఇలాంటి అనుభవాలే తటస్థపడతాయి. జన్మరాహిత్యం కోసం - మోక్షం కోసం ప్రయత్నించే సాధకులు శ్రవణం చేస్తున్నా - సాధనలు చేస్తున్నా "ఆ! జన్మలు లేవు గిన్నలు లేవు. మోక్షం లేదు గీక్షం లేదు. పరమాత్మంట వీళ్ళకు కనబడతాడంట అనే గుడ్లగూబల పలుకులు వినిపిస్తూనే ఉంటాయి. అయినా పట్టించుకోకుండా సాధనలు సాగించి జ్ఞాన చక్లవును పొందాలి.

అయితే ప్రయత్నం చేసిన అందరూ జ్ఞానచక్లవును పొందగలరా? -

శ్లో|| యతంతో యోగిన శైనం

పశ్యంత్యా త్తన్యవస్థితం |

యతంతోఽప్య కృతాత్మానః

నైనం పశ్యంత్య చేతసః || (11)

తా|| సాధన చేసే యోగులు తమలో ఉన్న భగవంతుని చూడగలరు. చిత్తశుద్ధి లేని అవివేకులు సాధన చేసినప్పటికీ భగవంతుని చూడలేరు.

వ్యాఖ్య:- యోగులంటే ఎవరు? ఎవరైతే ఇంద్రియాలను విషయాల నుండి మరలించి, మనస్సులో లీనం చేసి, ఆ మనస్సును ఆత్మలో ఐక్యం చేయటానికి ప్రయత్నిస్తారో వారే యోగులు. అంటే వీరు మనస్సును నిర్మలం చేసి, స్వాధీనంలో ఉంచుకోగలవారు. మనస్సును శుద్ధం చేసుకున్నవారు. అట్టి యోగులు సాధన చేసి - అంటే శ్రవణ మనన నిధి ధ్యాసనలతో ఆత్మ విచారణ చేసి తమ యందే గల పరమాత్మను దర్శించగలరు. అయితే ఇలా ప్రయత్నించే వారిలో - సాధన చేసే వారిలో కొందరు మాత్రం పరమాత్మను దర్శించలేరు. ఎందుకంటే చిత్తశుద్ధి లేకపోవటం వల్ల. అంటే మనస్సును విషయ వాసనలతో - కోరికలతో నింపి - అంటే ధన సంపదల గురించి, భోగాల గురించి, వస్తువులు విషయాల గురించి, భార్యాబిడ్డలు బంధుమిత్రాదుల గురించి రాగద్వేషాలతో ఉండి, మనస్సును కలుషితం చేసుకున్నందువల్ల ఎంతగా శాస్త్రాన్ని శ్రవణం చేసినా, ఎన్ని సాధనలు చేసినా ప్రయోజనం శూన్యం. అంటే పరమాత్మను తెలుసుకోవాలంటే చిత్తశుద్ధి, తీవ్ర ప్రయత్నం - రెండూ ఉండాలి.

- భూమిని బాగా దున్ని విత్తనాలు నాటి వ్యవసాయం చేస్తే మంచి పంట.
- భూమిని దున్నకుండా విత్తనాలు నాటి వ్యవసాయం చేసినా అంతా వ్యర్థమే.

అలాగే మనస్సు అనే భూమిని బాగా శుద్ధి చేసి సాధన అనే వ్యవసాయం చేస్తేనే భగవత్సాక్షాత్కారం అనే పంట పండుతుంది. చిత్తశుద్ధి

లేని సాధన బూడిదలో పోసిన పన్నీరే. అందుకే "చిత్తశుద్ధి లేని శివపూజలేలయా విశ్వదాభిరామ వినురవేమ!" అని వేమన అన్నారు.

'యతంతః' అన్నారు గనుక పరమార్థ సాధనలో ప్రయత్నం చాలా ముఖ్యమైనదే. అయినప్పటికీ చిత్తశుద్ధి కూడా అవసరమే. ఈ చిత్తశుద్ధి లేనివారినే అచేతనః - అవివేకి అన్నారు. అయితే ఇక్కడ అవివేకులు అంటే నాస్తికులు కాదు. భగవంతుని కొరకు ప్రయత్నం చేయని లౌకికాసక్తి గలవారు కాదు. దైవాన్ని పాండాలని ప్రయత్నించే వారే. కాకపోతే చిత్తశుద్ధి లేదు.

గురువు లేకుండా నేర్చుకున్న విద్య ఫలితాన్నివ్వనప్పుడు అట్టివారు గురువును ఆశ్రయించాలి. పెద్దల, మహాత్ముల సాంగత్యం చేయాలి. పెద్దల పట్ల పూజ్యభావంతో ఉండాలి. చిత్తశుద్ధితో, విశ్వాసంతో, మనస్ఫూర్తిగా గురువును సేవించి సాధన సాగించాలి. అప్పుడే భగవత్ప్రాప్తి.

ఈ ప్రకారంగా మనం భగవంతుని అంశయేనని, ఆ భగవంతుని అంశయే ఈ వాసనా క్షేత్రంలో ప్రతిఫలించి, భోగాలననుభవించాలనే కోరికతో ప్రకృతిలోని మనస్సుతో కలిపి ఆరు ఇంద్రియాలను ఆకర్షించి ఒక శరీరం నుండి మరొక శరీరానికి ప్రయాణం చేస్తున్నదని, ఇలా ప్రయాణిస్తూ ఆయా దేహాలలో ఉండి మనస్సుతో భోగాలననుభవిస్తూ, ఇంద్రియాలను వాడుకుంటూ మన స్వరూపాన్ని మరచి పోయామని, తిరిగి జ్ఞాననేత్రంతోనే మనను మనం తెలుసుకోగలమని, అయితే దానికి తీవ్ర ప్రయత్నము (సాధన), చిత్తశుద్ధి కావాలని, తద్వారా ఆత్మసాక్షాత్కారాన్ని పొందగలమని ఈ 5 శ్లోకాల ద్వారా భగవానుడు తెలియజేశాడు.

ఇక పరమాత్మ దర్శనానికి ఆయన మహిమను, ఆయన ఎక్కడ ఎలా వ్యక్తమవుతున్నదీ రాబోయే 4 శ్లోకాల్లో; తెలియజేయబోతున్నారు. దీనివల్ల సర్వత్రా భగవంతుని దర్శించి ఆయనతో అనుసంధానం కావటం తెలుస్తుంది.

శ్లో|| యదాదిత్య గతం తేజః

జగద్భాసయతేఽఖిలం |

యచ్ఛంద్ర మసి యచ్ఛాగ్నో

తత్తేజో విద్ధి మామకం||

(12)

తా|| ఈ జగత్తు నంతటినీ వెలిగించే సూర్యుని తేజస్సు ఏది గలదో, చంద్రునిలోను, అగ్నిలోను ఏ తేజస్సు గలదో ఆ తేజస్సు నాది అని తెలుసుకో.

వ్యాఖ్య:- ప్రపంచాన్ని, ప్రపంచంలోని వస్తువులను, వ్యక్తులను వెలిగించి చూపే శక్తి సూర్య, చంద్ర, అగ్నులది. అయితే వాటికి ఆ శక్తి ఎలా వచ్చింది? ఎక్కడి నుండి వచ్చింది? అదంతా పరమాత్మ నుండి వచ్చిన తేజస్సే అంటున్నారు.

ఈ విషయం ఇప్పటి సైన్స్ విద్యార్థులకు తికమకగా ఉంటుంది. ఈ భూమి ఎక్కడి నుండి వచ్చింది? అని అడిగితే సూర్యునిలో ఒక ముక్క విడిపోయి, క్రమంగా చల్లబడి, పరస్పర ఆకర్షణ శక్తితో నిలిచి ఉంది - అంటారు. మరి సూర్యుడు ఎక్కడి నుండి వచ్చాడు? అని అడిగితే, ఆ వేడి ఎలా వచ్చింది? అని అడిగితే టీచరుకు కోపం వస్తుంది. ఎందుకంటే సమాధానం తెలియదు గనుక.

దానికి వేదాంతం సమాధానం ఇస్తున్నది. ప్రపంచాన్నంతటినీ వెలిగిస్తున్న సూర్యుని తేజస్సు అంతా పరమాత్మ నుండి వచ్చినదే - అని. కోటి సూర్య సమప్రభా తేజుడైన సర్వవ్యాపక - స్వయంప్రకాశ పరమాత్మ వల్లనే సూర్యుడు అలా వెలిగి పోతున్నాడు. పరమాత్మ తేజస్సు ఒక్కటే అయినా ఉపాధి భేదాల కారణంగా సూర్యునిలో ఎండలాగా, చంద్రునిలో చల్లదనంగా, అగ్నిలో వేడిగా వ్యక్తమవుతున్నది. జగత్తును సృష్టించటానికి పరమాత్మ ఇలా విభిన్న రూపాలలో చైతన్యాన్ని వ్యక్తం చేస్తున్నాడు.

ఇది తెలుసుకున్న తర్వాత ఇప్పుడు సూర్యుణ్ణి చూచినా, చంద్రుణ్ణి చూచినా, అగ్నిని చూచినా అంతా పరమాత్మయే అనే భావన కలుగుతుంది. అలా కలగాలి. భగవంతునికి ఇవి ప్రతీకలుగా కనిపిస్తాయి. వేదకాలంలో ఈ ప్రకృతి శక్తులనే దేవతలుగా పూజించేవారు. సూర్యుడు, చంద్రుడు, అగ్ని, వాయువు, జలం, భూమి - వీటినే దేవతలుగా పరిగణించి పూజించేవారు. ఈ విధమైన అభ్యాసం కుదిరితే - అన్నింటిలోని శక్తి పరమాత్మదే అని చూడటం చేతనైతే క్రమంగా మనకు ఉపాధి దృష్టి తొలగి వస్తుదృష్టి సిద్ధిస్తుంది. దేవాలయాల్లోని విగ్రహాన్ని అందమైన చలువరాతి బొమ్మగా చూస్తూ చూస్తూ చివరకు ఆ విగ్రహస్థానంలో సర్వాంతర్యామియైన పరమాత్మయే కనిపించాలి. అలాగే ఈ సూర్యచంద్ర అగ్నులు కూడా భగవంతుని వ్యక్త స్వరూపాలుగా భావన కలగాలి. అందుకే వైదిక ధర్మాన్ని అనుసరించి ఈ ముగ్గురు దేవతలను ప్రత్యక్ష సాక్ష్యంగా పెట్టుకొని యజ్ఞయాగాది క్రతువులు చేస్తూ ఉంటారు.

6వ శ్లోకంలో సూర్యచంద్ర అగ్నులు తనను ప్రకాశింపజేయలేవని చెప్పిన భగవానుడు ఇప్పుడు వాటిలోని తేజస్సు తనదేనని తెలియజేస్తున్నాడు. అంటే వారితో తనకేం పనిలేదు. తనతోనే వారికి పని - అని.

సూర్యుడు,చంద్రుడు,అగ్ని పెద్ద బల్బులు. పరమాత్మయే కరెంటు. కరెంటు ఉంటేనే అవి వెలుగుతాయి, వస్తువులను వెలిగించి చూపిస్తాయి. బ్రహ్మాండంలో సూర్యచంద్రఅగ్నులు ఎలాగో పిండాండంలో కన్ను, మనస్సు, వాక్కు అలాగే. కంటిలోని చూచేశక్తి, మనస్సులోని సంకల్పశక్తి, వాక్కులోని మాట్లాడేశక్తి నిజంగా వాటిది కాదు. వాటిలోని ఆత్మశక్తియే. అలాగే సూర్యచంద్ర అగ్నులలోని ఎండ, చల్లదనం, వేడి అంతా ఆ పరమాత్మ శక్తియే - పరమాత్మ ఎక్కడెక్కడ ఏమేమి చేస్తున్నాడు?

శ్లో|| గామా విశ్వ చ భూతాని

ధారయామ్యహ మోజసా |

పుష్టామి చౌషధీ స్సర్వాః

సోమో భూత్వా రసాత్తకః || (13)

తా|| భూమిలోకి ప్రవేశించి ప్రాణులందరినీ నేను నా శక్తితో భరిస్తాను. ఇంకా రసాత్మకుడైన చంద్రుణ్ణి అయి సస్యాలన్నింటినీ వృద్ధి పొందిస్తుంటాను.

వ్యాఖ్య:- ప్రాణులు నిలవటానికి భూమి ఆధారంగా ఉన్నది. మరి ఈ భూమి ఇలా ప్రాణులందరిని ధరించి నిలిచి ఉన్నదీ అంటే ఏ ఆధారంగా ఉన్నది? అదే

ఆకర్షణ శక్తి. ఈ ఆకర్షణశక్తి ఎక్కడి నుండి వచ్చింది? పరమాత్మ నుండే. ఈ ఆకర్షణశక్తి వల్లనే భూమి సమస్త ప్రాణులకు - అంటే అండజ, పిండజ, స్వేదజ, ఉద్బిజాలనే నాలుగు రకాల ప్రాణులకు ఆధారంగా ఉన్నది. అండజాలంటే గ్రుడ్డు నుండి వచ్చేవి. ఉదా: పక్షులు. పిండజాలంటే పిండం నుండి వృద్ధి చెంది తల్లి గర్భం నుండి వచ్చేవి. ఉదా: జంతువులు, మానవులు. స్వేదజాలంటే స్వేదం నుండి పుట్టేవి. క్రిమికీటకాలు, సూక్ష్మజీవులు. ఉద్బిజాలంటే విత్తనం ద్వారా వృద్ధి చెందే చెట్లు చేమలు. ఇవన్నీ భూమి పుట్టినప్పటి నుండి భూమి మీద నిలిచి ఉన్నాయి, బ్రతుకుతున్నాయి, పుడుతున్నాయి, చస్తున్నాయి. ఈ ప్రాణులన్నింటికి భూమి ఆధారంగా ఉండటమే కాదు, ఈ ప్రాణికోట్లకు కావలసిన శక్తి సామర్థ్యాలన్నీ కూడా భూమి నుండే వస్తున్నాయి. ఈ జీవరాసులన్నింటికి ఆహారం కూడా ఈ భూమి నుండే వస్తున్నది. ఎన్నో కోట్ల సంవత్సరాల నుండి ఈ సమస్త ప్రాణులు భూమి మీద ఆధారపడి జీవిస్తున్నాయి. ఏనాడు "నేనిక మీకు ఆహారం ఇవ్వలేను" అని భూమి చేతులెత్తేయటం లేదు. ఎలా వచ్చింది ఈ శక్తి భూమికి? ఇదంతా భగవంతుని శక్తియే.

ప్రాణులన్నింటికి ఆకలి అనే జబ్బు ఉన్నది. ఈ జబ్బుకు మందు ఏమిటి? ఆహారమే. ఈ ఆహారం ఎక్కడి నుండి వస్తున్నది? భూమి నుండే వస్తున్నది. సస్యాల రూపంలో, ఓషధుల రూపంలో. ఓషధులంటే ఏమిటి? ఒక పంటతో నశించే వాటిని ఓషధులంటారు. అయితే ఈ సస్యాలు, ఓషధులు, పండ్లు, కాయలు, ఆకులు - ఇవన్నీ ఎలా వృద్ధి చెందుతున్నాయి? సూర్యకిరణాల

నుండి తేజస్సు, విటమినులు లభిస్తున్నాయి. చంద్రుని కాంతి నుండి పోషకశక్తి లభిస్తున్నది. నిజంగా ఈ సూర్యచంద్రులలోని శక్తి పరమాత్మ నుండి వస్తున్నదేనని ఇంతకు ముందు శ్లోకంలోనే తెలియజేయటం జరిగింది. అందుకే అంటున్నాడు, "రసాత్మకుడైన చంద్రుణ్ణి అయి ఓషధులకు పుష్టినిస్తున్నాను" అని. అంటే బ్రతకటానికి సూర్యకిరణాలు, పోషణకు చంద్రకిరణాలు ఉపయోగపడుతున్నాయి.

సైన్సు వృద్ధి చెందని రోజుల్లో ఈ చంద్రుని శక్తి స్పష్టంగా తెలిసేదికాదు. సస్యాల వృద్ధికి చంద్రుని వెన్నెల ఎంత అవసరమో ఇప్పుడు శాస్త్రీయంగా ఋజువైంది.

(i) పౌర్ణమి రోజున నాటిన టొమాటో మొక్క నుండి వచ్చిన టొమాటోలను పౌర్ణమినాడు కొస్తే అవి అధిక సారవంతమైనవని తెలుస్తున్నది.

(ii) విత్తటానికి సేకరించిన వడ్లను (ధాన్యాన్ని) వెన్నెలలో ఆరబెట్టినట్లైతే ఎక్కువసారవంతమవుతాయని ఋజువైంది.

(iii) ఆయుర్వేద ఔషధాలు కొంతకాలం చంద్రుని వెన్నెలలో ఉంచితే రోగనివారణ శక్తి అధికంగా ఉంటుందని ఋజువైంది.

(iv) ఔషధ మొక్కలను, ఆకులను పౌర్ణమి నాడు సేకరిస్తే వాటిలో రోగనివారణ శక్తి అధికంగా ఉంటుందని ఆయుర్వేదం చెబుతున్నది.

కనుక సస్యాల వృద్ధిలో చంద్రుని పాత్ర ఎంతో ఉన్నది. ఆ చంద్రునికి గల శక్తి ఆయనది కాదు. అది పరమాత్మ శక్తియే. అందువల్ల మనం జీవించటానికి

కావలసిన ఏర్పాట్లు - వేడి, వెలుతురు, ఆధారంగా భూమి, ఆహారంగా సస్యాలను ఇచ్చి కాపాడేవాడు పరమాత్మయే.

అంటే మనం భుజించే ఆహారాన్ని ఇచ్చింది నిజంగా ఆ పరమాత్మయే. కనుక ఆయన పట్ల మనం కృతజ్ఞులమై ఉండాలి. ఎలా? భగవంతుడిచ్చిన దానిని ఆయనకే సమర్పించాలి - నివేదించాలి. దానినే భగవదర్పితం చేయటం అంటారు. కనుక మనం తినబోయే ఆహారాన్ని ముందుగా భగవదర్పితంచేయాలి. అప్పుడే అది ప్రసాదం అవుతుంది. ఇది భగవంతుడు మనకు ప్రసాదించినదేనని జ్ఞాపకం పెట్టుకొని ఆయనకు కృతజ్ఞులమై ఉండాలి.

ఇలా ప్రాణులు జీవించటానికి బయట ఎన్నో ఏర్పాట్లు చేశాడు భగవంతుడు. ఇంక లోపల కూడా ఎన్నో ఏర్పాట్లు చేశాడు. ఏమిటవి? - జీవుళ్ళందరికీ బయట కావలసిన ఏర్పాట్లను - వెలుగును, ఆహారాన్ని, ఆధారాన్ని - అన్నింటినీ కల్పించిన పరమాత్మ జీవుళ్ళ లోపల ఎలా సహాయపడుతున్నాడు?

శ్లో|| అహం వైశ్వానరో భూత్వా

ప్రాణినాం దేహమాశ్రితః |

ప్రాణాపాన సమాయుక్తః

పచామ్యన్నం చతుర్విధం || (14)

తా|| నేను వైశ్వానరుణ్ణి (జఠరాగ్ని) అయి ప్రాణుల శరీరాలను ఆశ్రయించి ఉంటాను. ప్రాణ అపానాలతో కూడి నాలుగు రకాల అన్నాన్ని ఆరగిస్తాను.

వ్యాఖ్య:- ఈ శ్లోకం ప్రసిద్ధమైన శ్లోకం. భారతదేశంలో చాలామంది, అనేక ఆశ్రమవాసులు అన్నదోష నివారణకై భోజనకాలాలలో ఈ శ్లోకాన్ని పఠించి భుజించటం ఆచారంగా వస్తున్నది.

పరమాత్మ సర్వవ్యాపి. అంతటా ఉన్నాడు. వెలుపల అంతటా ఎలా వ్యాపించియున్నాడో అలాగే ప్రాణుల లోపల కూడా అలాగే వ్యాపించియున్నాడు. ఎలాంటి రూపంలో ఉన్నాడు?

1. **వైశ్వానరో భూత్వా:-** వైశ్వానర రూపంలో - జఠరాగ్నిరూపంలో ఉన్నాడు. ప్రాణం ఉన్నంత కాలం శరీరం వెచ్చగా ఉండాలి. ఆ వెచ్చదనాన్ని ఇచ్చేది భగవంతుడే. అందుకే మండు వేసవిలోను, చల్లని శీతాకాలంలోను ఒకేవిధంగా 98.4 F వేడి ఉంటుంది. ఆ అగ్నియే జఠరాగ్ని - వైశ్వానరాగ్ని. అదే పరమాత్మ. ఏం చేస్తున్నాడు పరమాత్మ వైశ్వానరాగ్ని రూపంలో?

2. **పచామ్యన్నం చతుర్విధం:-** మనం తినే 4 రకాల అన్నాన్ని పచనం చేస్తున్నాడు పరమాత్మ జఠరాగ్ని రూపంలో ఉండి. మనం హాయిగా తిని పడుకుంటే ఆయన మాత్రం నిద్రపోకుండా తిన్నదాన్ని పక్వం చేస్తున్నాడు. మనం నిద్రించినా ఆయన నిద్రపోడు. మనం నిద్రలేచి మళ్ళీ తినాలనుకుంటే తింటాం. అలా తినాలంటే అంతకుముందు తిన్నది జీర్ణం కావాలి. ఆ పనిని ఆయన చేసి మనకు సహాయపడుతున్నాడు.

మనం తినే అన్నం చతుర్విధం. అంటే నాలుగు రకాలుగా ఉంటుంది. అవి. 1. భక్ష్యం:- గట్టి పదార్థాలు. పళ్ళతో కొరికి, నమిలి తినేవి. గారెలు, వడలు, లాంటివి. 2. భోజ్యం:- మెత్తని పదార్థాలు. ముద్దులుగా చేసుకొని తినేవి. అన్నం, కూరలు, పచ్చళ్ళు, పప్పు మొదలైనవి. 3. చోష్యం:- జుర్రుకోనేవి, త్రాగేవి అయిన ద్రవపదార్థాలు. సాంబారు, రసం, మజ్జిగ, కూల్ డ్రింక్స్, పాయసం మొ||వి. 4. లేహ్యం:- నాలుకకు రాసుకొనేవి, నంజుకోనేవి, చప్పరించేవి. ఊరగాయలు, కొన్నిరకాల పచ్చళ్ళు, తేనె మొ||వి.

ఈ నాలుగు రకాల ఆహారాలను పరమాత్మే జరరాగ్ని రూపంలో పక్వం చేస్తాడు. ఎలా?

3. ప్రాణ అపాన సమాయుక్త:- ప్రాణ, అపాన శక్తులతో కూడి పక్వం చేస్తాడు. మనం నోట్లో వేసుకున్న ఆహారాన్ని లోపలకు లాగివేసి, దానిని జరరాగ్నితో బాగా పచనం చేసి, జీర్ణింపజేసి, అన్ని అవయవాలకు రక్తం ద్వారా సరఫరా చేసి, మిగిలిపోయిన సారంలేని, అవసరంలేని ఆహారపు పిప్పిని బయటకు పంపటానికి సిద్ధం చేసేది ప్రాణం. ఈ పనికిరాని పిప్పిని బయటకు త్రోసివేసేది అపానం. ఈ రెండు చర్యల ద్వారా మనకు కావలసిన శక్తి వస్తుంది. దానితో పనులు చేసుకోగలుగుతాం. మళ్ళీ శక్తి కోసం తినగలుగుతాం. ఈ నిరంతర ప్రక్రియతో ప్రాణ అపానములనే శక్తులను పరమాత్మ వినియోగిస్తున్నాడు. ఈ సహాయాన్ని పరమాత్మ చేయకపోతే మళ్ళీ మళ్ళీ తినలేం. శక్తిని పొందలేం.

నిజంగా ఇక్కడ ప్రాణ అపానాలను రెండింటినే చెప్పినా ఇంకా 3రూపాలలో -
వ్యాన, ఉదాన, సమాన అనే రూపాలలో పరమాత్మ మనకు నిరంతరం
సాయం చేస్తూనే ఉన్నాడు.

వ్యాన అంటే జీర్ణమైన ఆహారంలోని సారాన్ని శరీరంలోని అన్ని
భాగాలకు చేర్చేది. ఈ సారాన్ని రక్తంలో కలిపి రక్తం ద్వారా సరఫరా చేస్తుంది.

సమాన అంటే ఏ అవయవాలకు ఎంతెంత అవసరమో అంత
అన్నసారాన్ని ఆయా అవయవాలకు సరఫరా చేసేది.

ఉదాన అంటే అన్ని శరీరభాగాలకు వార్తలు పంపటమేగాక శరీరాన్ని
విడిచిన తర్వాత జీవుణ్ణి చేర్చవలసిన స్థానానికి చేర్చేది.

"జఠరాగ్ని అనేది బొడ్డు దగ్గర ఉండే కుంపటి. ఆ కుంపటిని
ప్రజ్వలింపజేసే కొలిమితిత్తులే ప్రాణ అపానాలు".

ఈ పనులన్నింటినీ పరమాత్మ ఎక్కడ ఉండి నిర్వహిస్తున్నాడు? నిజంగా
పరమాత్మ అడ్రస్ లేనివాడు. అన్ని అడ్రస్ లు ఆయనవే. ఎక్కడో ఒకచోట
ఉండేవాడికే అడ్రసులు. అంతటా ఉండేవానికి అడ్రస్ ఎందుకు?
"ఇందుగలడందు లేడను సందేహము వలదు చక్రి సర్వోపగతుండు"అన్న
ప్రహ్లాదుని పలుకు ఇదే.

4. ప్రాణినాందేహం ఆశ్రితః:- ఈ పనులన్నీ చేయటానికి అన్ని ప్రాణుల యొక్క
దేహాలను ఆశ్రయించుకొని పరమాత్మ లోపలే ఉన్నాడు. కనుక పరమాత్మను
ఎక్కడా వెతకనక్కరలేదు. బస్సులలో, రైళ్ళలో, విమానాలలో
ప్రయాణించాల్సిన పనిలేదు. ఈ 5 అడుగుల దేహాలోనే వెతికి

తెలుసుకోవచ్చు. అయితే బయటకు చూడకుండా లోపలకే చూడాలి - అంతర్ముఖులు కావాలి.

ఈ ప్రకారంగా పరమాత్మే సూర్యచంద్రుల రూపంలో ఆహారాన్ని ఇస్తున్నాడు. ఆయనే జఠరాగ్ని రూపంలో తిన్న అన్నాన్ని అరిగిస్తున్నాడు. ఆయనే దేహంలోని అన్ని భాగాలకు పంపిస్తున్నాడు. ఇంతటి ఉపకారం చేసే పరమాత్మకు మనం చూపే కృతజ్ఞత ఏమిటి? అదే నివేదన. ఆయన ఇచ్చిన దాన్ని ఆయనకే సమర్పించి భుజించాలి. అలా నివేదించకుండా, సమర్పించకుండా, అనుమతి తీసుకోకుండా తింటే దొంగలమవుతాం. కనుక జాగ్రత్త తీసుకోవాలి.

ఆహారాన్ని ఇస్తున్నదీ ఆయనే, తయారుకావటానికి అగ్నిరూపంలో సాయం చేస్తున్నదీ ఆయనే, తిన్న అన్నాన్ని అరిగించి అన్ని అవయవాలకు సరఫరా చేస్తున్నదీ ఆయనే. కనుక అన్నం ముద్ద నోట్లోకి పోయేముందు పరమాత్మ జ్ఞాపకానికి రావాలి. కృతజ్ఞత తెలుపాలి. అంతేకాదు. పట్టెడన్నం అతిథికి పెట్టినప్పుడు ఆ అతిథిని భగవంతునిగా భావించాలి. ఒక కుక్కకు పిడికెడు అన్నం పెడితే అక్కడ జఠరాగ్ని రూపంలో ఆరగించి అరిగించేవాడు పరమాత్మేననే భావనచేయాలి. దీనివల్ల ఏమిటి ఫలితం?

అన్నం ఆరగించే వానిలోను, పచనం చేసే జఠరాగ్నిలోను, వెలుపల ఉండే సూర్యచంద్రులలోను, క్రింద ఆధారంగా ఉండే భూమిలోను, సస్యాలలోను, ప్రాణికోట్లలోను - సర్వేసర్వత్రా - అంతటా, అన్నింటా, అన్ని వేళలా బ్రహ్మాబుద్ధి - పరమాత్మ భావన చేయగా - చేయగా మన పరిమిత

వ్యక్తిత్వం (జీవభావం) కలిగిపోయి నీవు - నేనూ - అతడు - ఆమె -అదీ - అన్నీ - సర్వమూ బ్రహ్మమే - పరమాత్మే అనే స్థిరభావన సిద్ధిస్తుంది. 'అప్పుడే ఊర్ధ్వమూలం' అనే తత్వార్థం అనుభవానికి వస్తుంది. ఇంకా లోపల ఉండి పరమాత్మ ఏం చేస్తున్నాడు? స్థూలశరీరాలకు కావలసిన ఆహారాన్నిచ్చి అరిగించటమే గాక, సూక్ష్మ శరీరాల కొరకు ఏంచేస్తున్నాడు?

శ్లో|| సర్వస్య చాహం హృది సన్నివిష్టః

మత్తః స్మృతిర్ జ్ఞాన మపోహనంచ |

వేదైశ్చ సర్వై రహమేవ వేద్యః

వేదాంత కృద్వేద విదేవ చాహం|| (15)

తా|| నేను అందరి హృదయాలలో ఉన్నాను. నా నుండే జ్ఞాపకం, జ్ఞానం, మరపు కలుగుతున్నాయి. అన్ని వేదాల ద్వారా తెలియబడేది నేనే. వేదాంతాన్ని చేసింది నేనే. వేదాలను తెలిసినవాణ్ణి కూడా నేనే.

1. అహం సర్వస్య హృది సన్నివిష్టః:- నేను అందరి హృదయాలలోనూ ఉన్నాను. ఇంతకు ముందు ప్రాణుల శరీరాలలో ఉన్నాను అని చెప్పి ఇప్పుడా శరీరాలలో ఎక్కడ ఉన్నదీ తెలియజేస్తున్నాడు. ఆయన సర్వవ్యాపి గదా! మరి హృదయంలో ఉండటమేమిటి? ఆయన అంతటా ఉన్నవాడే అయినా ధ్యాన మగ్నుడైన సాధకునికి పరమాత్మ త్వరగాను, స్పష్టంగాను వ్యక్తమయ్యే స్థానమే హృదయం. హృదయం అంటే రక్త ప్రసరణం చేసే గుండె కాదు. కొంచెం

కుడిప్రక్కగా ఉండే స్థానం. 'నేను' అని జీవభావం ఉదయించే స్థానం ఇదే. ఇదే ఆధ్యాత్మిక హృదయం.

ఇలా పరమాత్మ హృదయంలో ఉన్నందువల్ల ప్రయోజనమేమిటి?

2. మత్తః స్మృతి, జ్ఞానం, అపాహానం:- స్మృతి అంటే జ్ఞాపకశక్తి. మనిషికి జ్ఞాపకశక్తి ఎంతో అవసరం. తానెవరో, తనవారెవరో, తన ఊరు, పేరు, ఇల్లు, వాకిలి ఏదో, తన హోదా ఏమిటో - అన్న జ్ఞాపకం ఉండాలి. వీటిని మరచిపోతే జీవించలేడు మానవుడు. ప్రతిరోజూ రాత్రి అన్నింటిని మరచిపోయి నిద్రిస్తాడు. తెల్లవారి నిద్రలేచే సరికి ఈ సమాచారాన్నంతటినీ అందిస్తాడు పరమాత్మ.

సామాన్యులకు నిన్న మొన్నటి విషయాలు, ఈ జన్మలోని విషయాలు జ్ఞాపకం చేస్తాడు. యోగులకు గత జన్మలోని విషయాలు చెబుతాడు, కనుక అంతా మా గొప్పతనం అని అహంకరించరాదు.

'జ్ఞానం' అంటే క్రొత్త విషయాలను అర్థం చేసుకొనే తెలివితేటలు. సామాన్యులది లౌకిక జ్ఞానం. అంటే ప్రత్యక్షంగా కనిపించే వస్తువుల గురించి, విషయాల గురించి తెలుసుకొనే జ్ఞానం. ఇక యోగుల జ్ఞానం అలౌకిక జ్ఞానం - పరోక్షజ్ఞానం. దేశాంతర, కాలాంతర, జన్మాంతర విషయాలను తెలుసుకోగల జ్ఞానం. ఈ లౌకిక, అలౌకిక జ్ఞానాలన్నీ పరమాత్మ వల్లనే లభిస్తాయి.

'అపాహానం' అంటే మరపు. ఇదివరలో కలిగిన చిక్కులు, బాధలు, భయంకర అనుభవాలు, జరిగిన అన్యాయాలు, అవమానాలు అన్నీ మరచిపోవాలి. లేకపోతే బ్రతుకు దుర్భరమవుతుంది. కాలక్రమంలో అన్ని

బాధలను, కష్టాలను, నష్టాలను మరిపింపజేసి, బ్రతుకు మీద ఆశతో - తీపితో ముందుకు నడిచేటట్లు చేసేది కూడా పరమాత్మయే.

ఏమిటి ఇంకా పరమాత్మ ఆధిక్యత -

3. వేదైశ్వర్య సర్వైః అహం ఏవ వేద్యః:- అన్ని వేదాల ద్వారా తెలియబడవలసింది నేనే. వేదాలన్నీ అంతిమంగా చెప్పేది పరమాత్మను అందుకొనే మార్గాల గురించే. పరమాత్మ యొక్క స్వరూపజ్ఞానాన్ని బోధించుటకే కర్మకాండ, ఉపాసనాకాండ, జ్ఞానకాండ అని 3 కాండల గురించి వేదం చెబుతున్నది . కనుక వేద ప్రతిపాద్య విషయం పరమాత్మ. తెలియబడవలసింది పరమాత్మ.

4. వేదాంత కృత్:- వేదాంత కర్త ఆయనే. వేదాలను ఎవరో రచించలేదు. అవి అపౌరుషేయాలు. మహర్షులు, మహాత్ములు ప్రగాఢ ధ్యానస్థితిలో ఉన్నప్పుడు వారికి వినిపించినవే ఈ వేదమంత్రాలు. అందుకే వీటిని 'శ్రుతులు' అన్నారు. అయితే వారికి వినిపించింది ఎవరు? వారిలోని పరమాత్మయే. కనుక వేదాలను అందించినది పరమాత్మయే. కనుక ఇవి భగవన్నిర్మితాలు. అందుకే వేదాలపై విశ్వాసం తప్పక ఉండాలి. వేదం అంటే భగవంతుని తెలిపే వాజ్ఞేయం. వేదాలలో కనిపించే విరోధాలన్నింటిని సమన్వయపరచే శాస్త్రమే వేదాంత శాస్త్రం. వాటి మూలపురుషుడు పరమాత్మే. వేద విజ్ఞానాన్ని మానవలోకంలో ప్రచారం చేసి శాంతిని ప్రసాదిస్తున్న వ్యాస, వాల్మీకి, వశిష్టాది మహర్షులంతా నా స్వరూపులే అని భగవానుడు చెబుతున్నాడు.

5. వేదవిత్ అహం ఏవ:- వేదములను ఎరిగిన వాణ్ణి నేనే. వేదాలను తెలుసుకోవాలంటే మానవులకు సాధ్యంకాదు. సర్వవేదాలను ఎరిగినవాడు పరమాత్మే. వేదాలను తెలుసుకొనే బుద్ధికి ఆధారం పరమాత్మ చైతన్యమే.

ఈ శ్లోకానికి మరొక అర్థం శంకరభాష్యంలో ఉన్నది.

ప్రాణులందరి బుద్ధిగుహలో జీవరూపంలో ఆ పరమాత్మే ఉన్నాడు. ఎవరైతే ఈ జీవుడు పరమాత్మే అనే అభేద దృష్టితో ఉపాసన చేస్తారో వారు భగవంతుని అనుగ్రహంతోను; శాస్త్రాల యొక్క గురువుల యొక్క అనుగ్రహంతోను అంతఃకరణ శుద్ధి కలిగి చివరకు 'నేనే పరమాత్మను' 'అహం బ్రహ్మస్మి' అనే 'జ్ఞాపకం' (స్మృతి) కలుగుతుంది. అలాగే నాతో సహా అంతా (ఇదం సర్వం) పరమాత్మయే అనే 'జ్ఞానం' కలుగుతుంది. అలా అభేద దృష్టిలేని బహిర్ముఖులు - మలిన చిత్తులు అయిన సామాన్యులకు ఈ స్మృతి - జ్ఞానం రెండూ కలిగే అవకాశం లేదు. వారికి అంతా మరపే. అంటే ఆత్మను - పరమాత్మను అనే విషయంలో మరపు మాత్రమే ఉంటుంది. తమ స్వరూపాన్ని ఎప్పుడూ మరచిపోతూనే ఉంటారు.

ఇంతవరకు సామాన్య సాధకులకు, మంద - మధ్యమాధికారులకు తన స్వరూపాన్ని గురించి, తన మహిమను గురించి చెప్పిన భగవానుడు ఇప్పుడు ఉత్తమాధికారులకు తన యదార్థ స్వరూపాన్ని తెలియజేయబోతున్నాడు.

శ్లో|| ద్వావిమౌ పురుషౌ లోకే

క్షర శ్చాక్షర ఏవచ |

క్షర స్వర్వాణి భూతాని

కూటస్థాని-క్షర ఉచ్యతే || (16)

తా|| లోకంలో క్షర, అక్షర అని ఈ ఇద్దరు పురుషులున్నారు. అన్ని ప్రాణులు, ఉపాధులు క్షరమైనవి. కూటస్థుణి అక్షర పురుషుడు అంటారు.

వ్యాఖ్య:- క్షర పురుషుడు, అక్షర పురుషుడు, పురుషోత్తముడు - అని ముగ్గురు పురుషులున్నారు. వీరిలో క్షర - అక్షర అనే ఇద్దరు పురుషుల గురించి ఈ శ్లోకంలో తెలియజేస్తున్నారు.

క్షర అంటే నాశనమయ్యేది. అక్షర అంటే నాశనం కానిది అని అర్థం.

1. క్షర :- అన్ని ప్రాణుల యొక్క దేహాలు ఉత్పత్తి, నాశనాలు గలవి. కాలంలో పుట్టి కాలంలో నశించేవి దేహాలన్నీ. కనుక అన్ని దేహాలు - భూతాలు క్షరం. అన్ని ప్రాణుల యొక్క స్థూల దేహాలు మరణానంతరం కనిపించవు. కనుక అన్ని దేహాలు, ఉపాధులు నాశనమయ్యేవి గనుక క్షరం అన్నారు.

2. అక్షర:- అంటే నాశనం లేనిది అని. కూటస్థుడైన జీవుడు అక్షరుడు - నాశనం లేనివాడు. జీవుడు కాలంలో పుట్టి కాలంలో నశించేవాడు కాదు. శరీరాలు నశించినా ఆ శరీరాలను ఆడించిన సూక్ష్మశరీరం నశించదు. ఆ సూక్ష్మశరీరంలో ఉన్న జీవుడు ఒక స్థూల శరీరం నుండి మరొక స్థూలశరీరంలోకి ప్రవేశించి, అక్కడ అనుభవాలు పొందుతూ, ఆ శరీరం తన అనుభవాలకు ఇక పనికిరాదని అనుకున్నప్పుడు దానిని వదలి అప్పటి తన వాసనలు, కర్మఫలాలకు (ప్రారబ్ధానికి) తగిన శరీరం కొరకు వెతుక్కుంటూ వెళ్ళిపోతాడు. కనుక అతడు కాలంలో నశించేవాడు కాదు. అతణ్ణి

కూటస్థుడు అంటారు. కూటంపై ఎన్ని వస్తువులనైనా తయారుచేయవచ్చు, మార్పులు చేయవచ్చు. కాని కూటం మాత్రం ఏ మార్పులు లేకుండా అలాగే ఉంటుంది. అలాగే పరమాత్మ ప్రతిబింబం క్షేత్రంలో ప్రతిఫలించినప్పుడు దానిని జీవుడు అంటారు. ఆ జీవుడు ఎన్ని శరీరాలు నశించినా ఒక దాని నుండి మరొక దానికి ప్రయాణిస్తూ మనస్సుతో పాటు ఆరు ఇంద్రియాలను తనతో పాటుగా ఆకల్పించి తీసుకొని వెళుతుంటాడు. ఇలా అనంతకాలం కొనసాగేవాడు గనుక కూటస్థుణ్ణి అక్షరుడు అంటున్నారు. అయితే అసలు నశింపులేదా? అంటే జీవుడికి నిజంగా నశింపులేదు. జీవుడు జీవభావాన్ని వదలి ఆత్మగా ఉండిపోతాడు. అంటే ఆత్మజ్ఞానం కలిగేంత వరకు - ముక్తిని పొందేంత వరకు జీవుడిగా ఉంటాడు. ఆ తరువాత ఆత్మగా తన యదార్థ స్వరూపంతో ఉండిపోతాడు. ఈ శరీరాలు ధరించటానికి, అందులో కూర్చొని అనుభవాలు పొందటానికి కారణమైన వాసనలు, కర్మఫలాలు పూర్తిగా అంతమయ్యేంత వరకు ఉపాధులతో కూడి జీవుడుగా ఉంటాడు. తరువాత ఉపాధులు లేని ఆత్మగా ఉంటాడు.

- కాలప్రవాహంలో - నిర్ణీత కాలంలో నశించేది క్షరం.
- కాలంతో సంబంధం లేకుండా ఆత్మజ్ఞానం కలగటంతో అంతమయ్యేది అక్షరం.

మరి పురుషోత్తముడెవరు? అసలు నశించనివాడు. అజం - అవ్యయం క్షర అక్షర పురుషులకు వేరైన పురుషోత్తముని గురించి

క్షర - అక్షర పురుషుల గురించి తెలియజేశారు. ఇక పురుషోత్తముని గురించి 17వ శ్లోకంలో తెలియజేయబోతున్నారు.

శ్లో|| ఉత్తమః పురుష స్త్వన్యః

పరమాత్మే త్యుదా హృతః |

యో లోకత్రయ మావిశ్య

బిభర్త్యవ్యయ ఈశ్వరః || (17)

తా|| ఇక ఉత్తమ పురుషుడో - వేరే ఉన్నాడు. అతణ్ణి పరమాత్మ అని పిలుస్తారు. ఎవరు ముల్లోకాల్లోను ప్రవేశించి భరిస్తున్నాడో అతడు నాశనం లేనివాడు, సర్వానికి ప్రభువు.

వ్యాఖ్య:- 1. ఉత్తమః పురుషః తు అన్యః:- పైన చెప్పిన క్షర అక్షర పురుషులకన్న వేరైనవాడు ఉత్తమపురుషుడు, అతడే పురుషోత్తముడు. అతడే పరమాత్మ. ఉపాధులు లేనివాడు. సర్వవ్యాపి. కల్పిత సర్పంలో తాడు వ్యాపించియున్నట్లు ఈ కల్పిత 3 లోకాల్లోనూ, 3 అవస్థలలోను తన మాయాశక్తితో వ్యాపించియున్నాడు.

క్షణికమైన దేహం కన్నా, బద్ధుడైన జీవుడి కన్నా శాశ్వతుడైన పురుషోత్తముడు - పరమాత్మ శ్రేష్ఠుడు.

జీవుడు గుణాలతో ఉంటాడు. గుణాల కారణంగా సుఖదుఃఖాలతో ఉంటాడు. బందీయై ఉంటాడు. తనను తాను తెలుసుకోలేని అజ్ఞాని జీవుడు. పురుషోత్తముడు గుణరహితుడు. సుఖదుఃఖాలు లేనివాడు. సర్వస్వతంత్రుడు.

తానెవరో తెలిసినవాడు. ఎరుకలో ఉండేవాడు. ఆనందస్వరూపుడు. కనుక ఉత్తముడు - పురుషోత్తముడు.

2. లోకత్రయం ఆవిశ్య బిభర్తః :- క్షర అక్షరు లిద్దరిని జాగ్రత్ ప్రపంచంలో చూస్తాం. అయితే జీవుడికి జాగ్రత్ ప్రపంచమే గాక మరో రెండు ప్రపంచాలు ఉన్నాయి. అవే స్వప్న ప్రపంచం, సుషుప్తి శూన్యం. ఈ రెండూ కూడా అతడి జీవితంలోని భాగాలే. పరమాత్మ ఈ జాగ్రత్ ప్రపంచాన్ని నిలబెడుతున్నాడు. ఎలా? జీవుడిలో చేరి అన్ని ఇంద్రియాలకు - మనస్సుకు చైతన్యాన్ని ప్రసాదించి ఈ జాగ్రత్ ప్రపంచంలో వ్యవహరించేట్లు చేస్తున్నాడు. నిజంగా జాగ్రత్ ప్రపంచం జీవుడి సృష్టియే. ఇక మిగిలిన రెండు ప్రపంచాలను కూడా పరమాత్మే నిలబెడుతున్నాడు. ఎలా? ఆ రెండు ప్రపంచాలలోకి ప్రవేశించి నిలబెడుతున్నాడు. అంటే జీవుడు నిద్రించిన తర్వాత మనస్సులో ప్రవేశించి ఆ మనస్సు కలల ప్రపంచాన్ని సృష్టించుకొని అందులో కొంతకాలం వ్యవహరించేట్లు చేస్తున్నాడు. అలాగే సుషుప్తిలో కేవలం తాను మాత్రమే ఉండి అన్నింటిని మరపించి విశ్రాంతిని, హాయిని అనుభవించేటట్లు చేస్తున్నాడు. ఇలా 3 అవస్థలలోను - 3 లోకాలలోను తాను మారకుండా కేవలంగా ఉంటూ, 3 అవస్థలను కేవలసాక్షిగా తెలుసుకుంటూ, తటస్థంగా ఉంటాడు. 3 అవస్థల యొక్క రాక పోకలను చూస్తూ సాక్షిగా ఉన్న ఉత్తమ పురుషునికి ఆ అవస్థల కళంకం ఏమాత్రం అంటదు.

ఈ మూడున్నర మూరల శరీరంలో ఉన్నానని, ఈ శరీరాన్ని పోషించుకోవటమే తన కర్తవ్యమనీ పరమాత్మ భావించడు, అజ్ఞానంలో ఉన్న జీవుడు భావిస్తాడు. కనుక పరమాత్మకు ఏ అంటు సొంటు లేదు.

జీవుడు 3 లోకాల్లో 3 విధాలుగా ప్రవర్తిస్తూ ఉంటాడు. జాగ్రత్ లో అనుభవాలు ఒక విధం. స్వప్నంలోని అనుభవాలు వేరే విధం. ఇక గాఢనిద్రలో ఏ అనుభవమూ లేకుండటం, ఏమీ తెలియకుండటం మరింత ప్రత్యేకం. ఒక అవస్థలోని అనుభవాలు మరొక అవస్థలో తెలియకుండా ఉండేవాడు జీవుడు. అయితే 3 అవస్థలలోని అనుభవాలను కేవలంగా చూచే సాక్షియైన పరమాత్మకు అన్ని అవస్థల అనుభవాలు తెలుసు. కనుక 3 అవస్థలలో ప్రవేశించి వాటిని నిలబెట్టేవాడు పరమాత్మయే.

3. అవ్యయః ఈశ్వరః :- పరమాత్మ అవ్యయుడు. అంటే నాశరహితుడు. దేహం నశిస్తుంది. అది నిర్ణీతమైన కొంతకాలం మాత్రమే ఉంటుంది. జీవుడు ముక్తి కలిగితే (ఆత్మ జ్ఞానంతో) నశిస్తాడు. అంతవరకు జీవుడు అవ్యయుడే - అక్షరుడే. ఇక పరమాత్మకు ఎప్పటికీ నాశనం లేదు. అందుకే ఆయనను అవ్యయుడు అన్నారు. కాలంతో నిమిత్తం లేకుండా శాశ్వతంగా ఉండేవాడు. రెండవది ఈశ్వరః - అంటే ప్రభువు, శాసకుడు, నియామకుడు అని. ఆయన మరొకరి అధీనంలో ఉండేవాడు కాదు. సర్వస్వతంత్రుడు, 'ఈశ్వరానాం ఈశ్వరః' అన్ని ఇంద్రియాలను శాసించేవాడు. ఆయన ఏమీ చేయకుండానే అన్ని ఇంద్రియాలకు శక్తినిచ్చి వాటి పనులు అవి చేసుకొనేటట్లు నియమించేవాడు. కనుక ప్రభువు.

- దేహ తాదాత్మ్యంతో ఉన్నవాడు సామాన్యుడు.
- జీవ తాదాత్మ్యంతో ఉన్నవాడు మధ్యముడు.
- ఆత్మ తాదాత్మ్యంతో ఉన్నవాడు ఉత్తముడు, పురుషోత్తముడు.

ఆయనను పురుషోత్తముడు అనటానికి కారణం ఏమిటి?

శ్లో|| యస్మాత్ క్షర మతీ తోఽహం

అక్షరాదపి చోత్తమః |

అతోఽస్మి లోకే వేదేచ

ప్రభితః పురుషోత్తమః ||

(18)

తా|| నేను క్షరానికి అతీతుణ్ణి గనుకను, అక్షరుని కన్నా కూడా ఉత్తముడను గనుకను లోకంలోను, వేదంలోను పురుషోత్తముడనని కీర్తిని పొందాను.

వ్యాఖ్య :- క్షర పురుషుడంటే కాలంలో పుట్టి కాలంలో గతించిపోయే శరీరమే.

ఏ ప్రయత్నం లేకుండానే కాలగర్భంలో కలిసిపోతాయి. కనుక అల్పమైనవి.

బల్బు పగిలిపోతే అందులో నుండి వెలుగురాదు. అలాగే స్థూల శరీరం

రాలిపోతే అందులో ఇంతకాలం తిరుగులాడిన జీవుడు ఇక కనిపించడు.

కనుక అల్పమైనది. ఇక అక్షర పురుషుడు కాలంలో కలిసిపోయేవాడు కాదు.

శాశ్వతుడు. అంటే చాలాకాలం ఉండేవాడు. ఎన్ని శరీరాలు రాలిపోయినా

అతడు మాత్రం రాలిపోడు. బాహ్య, అంతర కూటం మీద కూర్చుని - అంటే

స్థూలశరీరంలో - సూక్ష్మశరీరంలో కూర్చొని కర్మలు చేస్తూ, సుఖదుఃఖాలు

అనుభవిస్తూ, మార్పులు చెందుతూ బాధలు పడుతూ, కర్తగా - భోక్తగా

ఉండేవాడు. తన జీవభావాన్ని - శరీరమనోబుద్ధులతో గల తాదాత్మ్యాన్ని వదిలించుకోవటానికి ప్రయత్నం చేస్తూ - సాధనలు చేస్తూ ఎన్నో జన్మల అనంతరం జీవభావాన్ని వదిలించుకుంటాడు. అప్పటిదాకా సుఖదుఃఖాలు అనుభవించాల్సిందే. ఇతణ్ణి అల్పుడు అనటానికి వీలేదు. పురుషార్థం చేసేవాడు కనుక సామాన్యుడు - అనవచ్చు. ఈ క్షర అక్షర పురుషుల కన్న వేరైనవాడు పురుషోత్తముడు. అతడు అన్నింటిని నిలబెడుతూ, భరిస్తూ, దేనిచేత అంటబడనివాడు.

- పురుషోత్తముడు ఎప్పటికీ నశించేవాడు కాదు. నిత్యుడు, శాశ్వతుడు.
- అక్షర పురుషుడైన జీవుడు ఆత్మజ్ఞాన పర్యంతం ఉండేవాడు. ఉన్నంతకాలం సుఖదుఃఖాలతో ఉండేవాడు. బద్ధుడైనవాడు.

పురుషోత్తముడో - ఎల్లప్పుడూ ఉండేవాడు. సృష్టిలోను, ప్రళయంలోను ఆయన ఉన్నాడు. వ్యక్తస్వరూపంగాను, అవ్యక్త స్వరూపంగాను, సోపాధికంగాను, నిరుపాధికంగాను ఉంటాడు. ఎలా ఉన్నా సుఖదుఃఖాలు అంటకుండా శాశ్వతానంద స్థితిలో ఉంటాడు. కనుక క్షర పురుషుని కన్న వేరైనవాడు, అక్షర పురుషుని కన్న అధికుడుడైన వాడు - ఉత్తముడు. కనుకనే పురుషోత్తముడు అన్నారు. లోకంలోనే కాదు, వేదాలలో కూడా కీర్తించబడుతున్నాడు.

వేదాలు మనకు పరమప్రమాణం. కనుక అవీ అలాగే చెబుతున్నాయి. పురుషోత్తముని పరమాత్మ అని కీర్తిస్తున్నాయి. ఆయనను చేరుకోవటమే

మానవ జీవితలక్ష్యం. ఆయనను చేరుకొనే మార్గాలను - ఉపాయాలను తెలియజేసేవే వేదాలు.

ఆత్మ శరీరంలో కూర్చొని జీవుడిగా వ్యవహరిస్తున్నదని; మనస్సు ప్రపంచం వైపు తిరిగితే జీవులమవుతున్నామని, మనస్సును ఆత్మ వైపు త్రిప్పి ఆత్మయందు లయం చేస్తే మనస్సు అంతమై ఆనంద స్వరూప ఆత్మగా మిగిలిపోతామని తెలుసుకొని ఆత్మగా - పరమాత్మగా మిగలటమే ఆత్మస్థితి - ముక్తస్థితి - జీవన్ముక్త స్థితి. అదే పురుషోత్తమప్రాప్తి. శరీరం ఉన్నా అతడికి లేనట్టే. ఈ జగత్తు ఉన్నా - కనిపిస్తున్నా అతడి దృష్టిలో లేనట్టే. అట్టి స్థితికి చేరుకోవటమే ఈ మానజీవిత పరమలక్ష్యం. అసలు అనేక జన్మల సుకృతంతో ఈ మానవజన్మను తెచ్చుకున్నది కూడా అందుకోసమే. పురుషోత్తమప్రాప్తి కొరకే. పురుషోత్తమప్రాప్తికి ఉపాయం ఏమిటి?

శ్లో|| యో మామేవ మసం మూఢః

జానాతి పురుషోత్తమం |

స సర్వ విద్భజతి మాం

సర్వ భావేన భారత! ||

(19)

తా|| భారతా! ఎవరైతే నన్నే ఈ ప్రకారంగా అసం మూఢుడై పురుషోత్తముడనని తెలుసుకుంటాడో అతడు సర్వము తెలిసినవాడై అన్ని విధాలుగా నన్ను భజిస్తాడు.

వ్యాఖ్య :- 1. భారత! : అర్జునుణ్ణి అల్లారు ముద్దుగా భారత! అంటున్నాడు భగవానుడు. భారత! అంటే భరతవంశంలో జన్మించిన వాడా! అనే కన్న ఆత్మజ్ఞానంలో రమించేవాడా! అనే అర్థమే మిన్నగా కనిపిస్తుంది, సందర్భానికి చక్కగా సరిపోతుంది.

2. యః :- 'యః' ఎవరైతే అనే శబ్దాన్ని మళ్ళీ మళ్ళీ వాడి మనకు హుషారు కలిగిస్తున్నాడు పరమాత్మ. ఎందుకంటే బ్రాహ్మణులు తప్ప ఎవరూ వేదాలు చదువరాదని, స్త్రీలు గాయత్రీ మంత్రాన్ని ఉచ్చరించరాదని, శూద్రులు మోక్షాన్ని అందుకోకూడదని అనేక రకాల అపభ్రంశపు మాటలు వాడుకలో ఉన్నాయి. అలాంటి అభిప్రాయాలు మనస్సులో పెట్టుకోరాదని 'యః' - ఎవరైనా సరే - జాతి, మత, కుల, వర్గ, వర్ణ, లింగ భేదాలతో నిమిత్తం లేకుండా భగవంతుని తెలుసుకోవచ్చు, చేరుకోవచ్చు, భజించవచ్చు అని చెప్పటానికే ఈ పదప్రయోగం. కాకపోతే భగవత్త్వాన్ని తెలుసుకోవాలంటే యోగ్యత కావాలి. ఏమిటది?

3. అసంమూఢః :- మోహం - భ్రమలేనివాడు ఐ ఉండాలి. మోహమంటే ఏమిటి? ఈ జగత్తు నిత్యమనుకోవటం, ఇక్కడి వస్తువులు - విషయాలు - భోగాలు సుఖాన్నిస్తాయనుకోవటం, అన్నింటియందు ఆసక్తిని పెంచుకోవటం, మమకారం పెంచుకోవటం - ఇదే మోహం. ఇది లేనివాడే అసంమూఢుడు. అట్టివాడు ఎవరైనా సరే పురుషోత్తముని చక్కగా తెలుసుకోగలడు ఏమని, ఎలా?

4. ఏవం పురుషోత్తమం జానాతి :- ఈ ప్రకారంగా పురుషోత్తముడనని తెలుసుకోవాలి. ఏ ప్రకారంగా? క్షర అక్షర పురుషులకు వేరైనవాడినని, ఉత్తముడైనవాడినని, ముల్లోకాలలోను ప్రవేశించి వాటిని ధరించి నిలబెట్టేవాడినని, అవ్యయయుడనని, ఆనందస్వరూపుడనని తెలుసుకోవాలి. తెలుసుకోవటమంటే ఊరకే తెలుసుకోవటం కాదు. నిశ్చయజ్ఞానం ఉండాలి. అతడే -

5. సర్వవిత్ :- సర్వము తెలిసినవాడు. ఈ లోకంలో ఎవ్వరికైనా కొన్ని విషయాలు తెలుస్తాయి. కొన్ని తెలియవు. కనుక ఎవ్వరూ సర్వవిత్ కాలేరు. అయితే పరమాత్మను అనుభవపూర్వకంగా తెలుసుకొంటే సర్వమూ తెలిసినట్లే. ఎందుకంటే పరమాత్మ పరిపూర్ణుడు, సంపూర్ణ జ్ఞానస్వరూపుడు. దేనిని తెలుసుకుంటే ఇక తెలుసుకోవాల్సింది లేదో అదే పరమాత్మ. అదే బ్రహ్మవిద్య. అన్ని విద్యలు, అన్ని శాస్త్రాలు, అన్ని కళలు, అన్ని సంపదలు, అన్ని తెలివితేటలు - సర్వమూ పరమాత్మలోనే ఉన్నాయి. కనుక ఆయనను తెలుసుకుంటే అన్నీ తెలిసినట్లే. ఇలా సర్వవిత్ అయినవాడు ఆ పరమాత్మనే అన్ని విధాల భజిస్తాడు - ఎలా?

6. సర్వభావేన :- పరిపూర్ణ మనస్సుతో, అన్ని విధాలుగా, అన్ని వేళలలో పరమాత్మను భజిస్తాడు. సృష్టిలోని యావత్తు రహస్యాన్ని తెలుసుకున్న అతడు ఎక్కడ ఏమి చేస్తున్నా అది భగవంతుని భజిస్తున్నట్లే. భగవంతుని యదార్థ స్థితిని, మహిమను తెలియనివారు గాని, తెలిసినా విశ్వాసం లేనివారు గాని భగవంతుని మనస్ఫూర్తిగా భజించలేరు. ఈ దృశ్యమంతా మాయామయమని;

వీటికి ఆధారమైన పరమాత్మ సత్యమని; ఆయన కన్న వేరైనదేదీ నిజంగా లేనే లేదని తెలిసినవాడే అన్ని విధాల సేవిస్తాడు. అతడికి సర్వము భగవంతుడే. కాని మనకో? మన ఇల్లే సర్వస్వం, భార్యాబిడ్డలే సర్వస్వం, ధనసంపదలే సర్వస్వం, కీర్తిప్రతిష్ఠలే సర్వస్వం. కనుకనే పరమాత్మ మనకు దూరం. అతడికి సర్వమూ పరమాత్మే.

ఇలా ఎవరైతే పరమాత్మ గురించి మోహాన్ని వదలి తెలుసుకోగలరో అతడే పురుషోత్తమప్రాప్తికి అర్హుడు. ఇక ఫలశ్రుతి:

ఈ 15వ అధ్యాయం ఫలశ్రుతిని తెలియజేస్తున్నాడు భగవానుడు -

శ్లో|| ఇతి గుహ్య తమం శాస్త్రం

ఇద ముక్తం మయానఘ! |

ఏతత్ బుద్ధ్వా బుద్ధిమాన్ స్యాత్

కృత కృత్యై భారత! ||

(20)

తా|| భారతా! అనఘా! ఈ ప్రకారంగా అత్యంత రహస్యమైన ఈ శాస్త్రం నా చేత చెప్పబడింది. దీనిని అర్థం చేసుకుంటే బుద్ధిమంతుడవుతాడు, కృతకృత్యుడవుతాడు.

వ్యాఖ్య :- (1) 'ఇతి' అనే పదంతో ఈ అధ్యాయం ముగుస్తున్నది. శాస్త్రాన్ని ఉపక్రమించేటప్పుడు 'అథ' అనే మంగళవాచకంతోను, ముగించేటప్పుడు 'ఇతి' అనే పదంతోను పుర్తిచేయటం శాస్త్ర సంప్రదాయం. చెప్పదలచుకున్న విషయం పూర్తయిందనే భావం 'ఇతి' అనే పదంలో ఉంది. దీనిని బట్టి ఈ

అధ్యాయంతో భగవద్గీత పూర్తయినదని, దీని తరువాత ఉన్న 3 అధ్యాయాలు పరిశిష్ట అధ్యాయాలని పెద్దలు చెబుతుంటారు. ఈ ప్రకారంగా అత్యంత రహస్యమైన గీతాశాస్త్రాన్ని నీకు భోదించాను అని భగవానుడు తెలియజేస్తున్నాడు.

(2) శాస్త్రం :-భగవద్గీత ఒక శాస్త్రం. వేదాంతంలో కొన్ని శాస్త్రాలున్నాయి, కొన్ని ప్రకరణ గ్రంథాలున్నాయి. తత్త్వబోధ, వివేకచూడామణి, వేదాంత పంచదశి, విచారసాగరం, నైష్యర్ష్య సిద్ధి - - - మొదలైనవి ప్రకరణగ్రంథాలు. ఇవి శాస్త్రంలో చెప్పబడిన విషయాన్ని విపులంగా వివరిస్తాయి. శాస్త్రాన్ని అర్థం చేసుకొనుటకు ఇవి బాగా ఉపయోగపడతాయి.

'శాస్త్రం' మనం అందుకోవలసిన లక్ష్యాన్ని అందుకోవటానికి మనను శాసిస్తుంది. ఇలా చెయ్యి. అలా చెయ్యకు అని శాసిస్తుంది. అంతేగాక గుప్తంగా ఉన్న వస్తువును అభివ్యక్తం చేసేది శాస్త్రం. అందుకే 'శాసనాత్ శంసనాత్ ఇతి శాస్త్రం' అన్నారు. అంటే శాసనము, శంసనము శాస్త్రం యొక్క ధర్మాలు.

'సత్యం వద - ధర్మం చర' అని వేదంలో శాసనాలున్నాయి. ఇది వేదశాస్త్రం. సత్యాన్ని పలుకు - ధర్మాన్ని ఆచరించు - అని వేదశాస్త్రం నిర్దేశిస్తున్నది. అలాగే భగవద్గీతలో కూడా అనేక శాసనాలున్నాయి.

- కైబ్యం మాస్త్వ గమః పార్థ!' - అర్జునా నపుంసకత్వాన్ని వదులు;
- 'తాం స్థితీక్షస్వ భారత!' - అర్జునా తితిక్షను అలవరచుకో;
- 'తస్మాత్ యోగీభవ అర్జున!' - అర్జునా! అందువల్ల నీవు యోగివికా!;

➤ 'నిమిత్త మాత్రం భవ సవ్యసాచిన్ - సవ్యసాచీ! నిమిత్త మాత్రుడవు కా!

➤ 'మాం ఏకం శరణం వ్రజ - నన్నొక్కనినే శరణు పొందు —

ఇలా భగవద్గీతలో శాసించి చెప్పిన మాటలు ఎన్నో ఉన్నాయి. అందుకే ఇది శాస్త్రం.

ఇక 'శంసనం' అంటే గుప్తంగా ఉన్నదానిని వ్యక్తం చెయ్యటం. అజ్ఞానం కారణంగా ఆత్మ మరుగున పడిపోయింది. దానిని వ్యక్తం చెయ్యటం జరిగింది భగవద్గీతలో. జీవభావమనే పారచేత ఆత్మ కప్పబడి ఉన్నది. అందువల్ల ఆత్మ మరుగునపడ్డది. సాధన చేసి, ప్రయత్నం చేసి ఆ జీవభావమనే పారను తొలగించుకొనే ఉపాయాన్ని చెప్పి ఆత్మ వ్యక్తమయ్యే విధానం ఇందులో చెప్పబడింది. అంటే శంసనమనే లక్షణం కూడా ఉన్నది. శాసనం - శంసనం ఈ లక్షణాలు ఉన్నది గనుక భగవద్గీత శాస్త్రం. ఈ శాస్త్రం ఎలాంటి శాస్త్రం?

(3) గుహ్యతమం :గుహ్యం అంటే రహస్యం. గుహ్యతరం అంటే అతిరహస్యం. గుహ్యతమం అంటే అత్యంత రహస్యం. positive - comparative — superlative degrees.

రాముడు మంచి బాలుడు. (positive degree)

రాముడు గోపాలుని కన్న మంచి బాలుడు. (comparative Degree)

రాముడు అందరికన్న మంచిబాలుడు. (Superlative Degree)

అలాగే భగవద్గీత గుహ్య (రహస్య) శాస్త్రం కాదు; గుహ్యతర (అతిరహస్య) శాస్త్రం కాదు. మరి? గుహ్యతమ (అత్యంత రహస్య) శాస్త్రం.

- ధర్మాన్ని తెలియజేప్పేది గుహ్యశాస్త్రం.
- ధర్మ స్వరూపుణ్ణి పరోక్షంగా తెలిపేది గుహ్యతర శాస్త్రం.
- ధర్మ స్వరూపుణ్ణి అపరోక్షంగా తెలియజేప్పేది గుహ్యతమ శాస్త్రం.

భగవద్గీత పరమాత్మ యొక్క అపరోక్ష జ్ఞానాన్ని తెలియజెప్పిన శాస్త్రం గనుక గుహ్యతమ శాస్త్రం - అత్యంత రహస్యశాస్త్రం.

భగవద్గీతను అత్యంత రహస్య శాస్త్రం అని ఎందుకంటున్నారు? ఈ శాస్త్రాన్ని ఎవరికి పడితే వారికి చెప్పకూడదు. అర్హత గలవారికే చెప్పాలి. ఆకలి అయిన వాడికే అన్నం పెట్టాలి. ఆకలి లేనివాడికి పెడితే వంకలు పెట్టి వెళ్ళిపోతాడు. అలాగే అర్హత లేనివాడికి వేదాంతం చెబితే వాడు వినడు, విన్నా అర్థం కాదు. అంతర్ముఖులైన వారే అర్థం చేసుకుంటారు, బహిర్ముఖులైన వారు ఎంతవిన్నా - ఎన్ని సార్లు విన్నా ఇది రహస్యమే. ఏమిటా అర్హతలు? భగవానుడే చెప్పాడు తపస్సు చేయనివానికి, భక్తుడు కానివానికి, గురుసేవ చేయనివాడికి చెప్పకూడదు – అని.

ఈ గీతాశాస్త్రం చాటింపు వేసి చెప్పినా అర్హతలేని వాడికి అర్థం కాదు. అందుకే రహస్యం అన్నారు. గురువు ద్వారా తెలుసుకోవలసినది గనుక రహస్యం అన్నారు. ఇంతటి రహస్యశాస్త్రాన్ని అర్జునునికే ఎందుకు చెప్పాడు?

(4) భారత! అనఘ! :- 'భారత!' అంటే జ్ఞానప్రకాశంలో రమించేవాడా! అని.

నిరంతరం జ్ఞానాన్ని ఆజ్ఞించాలని తపించటం ఒక అర్హత. అర్జునుడు అలా జ్ఞానార్జన కొరకు తపిస్తూ, జ్ఞానంలో రమిస్తున్నవాడు. 'అనఘ' అంటే పాపరహితుడా! అని. అర్జునుడు నిజంగా పాపరహితుడే. మెత్తని మనస్సు

గలవాడు. ఆపన్నులైన వారిని, శరణన్న వారిని దయతో రక్షించేవాడు, ఎన్ని కష్టాలు ఎదురైనా కాపాడేవాడు. ఆవేశపడడు, ఆలోచిస్తాడు. అన్నగారిపై అమితమైన భక్తిగలవాడు. తనంత తావలచి వచ్చిన ఊర్వశిని నిరాకరించిన ఇందియ నిగ్రహపరుడు. అర్జునుని జీవితంలో ఎక్కడా బ్లాక్ మార్క్ లేదు. అందుకే అనఘా! అన్నాడు, భగవద్గీతను బోధించాడు భగవానుడు. నిర్మలచిత్తుడు, సౌమ్యుడు, దయార్థ హృదయుడు. యుద్ధ ప్రారంభంలో తాతలు, తండ్రులు, గురువులను చూచి విషాదగ్రస్తుడైన వాడు. అందుకే ఈ రహస్య విద్యను అర్జునునికే బోధించాడు భగవానుడు .

ఇట్టి గీతాశాస్త్రాన్ని, అత్యంత రహస్యశాస్త్రాన్ని వింటే ప్రయోజనం ఏమిటి?

(5) ఏతత్ బుద్ధ్వా బుద్ధిమాన్ స్యాత్ :- సాక్షాత్తు శ్రీకృష్ణ పరమాత్మ - జగద్గురువు అర్జునుని నిమిత్తంగా చేసుకొని శోకమోహాలలో మునిగిన సమస్త మానవ జాతిని తరింపజేసేందుకు ఉపదేశించిన ఈ అత్యంత రహస్య జ్ఞానాన్ని మొదట శ్రద్ధగా వినాలి. అది శ్రవణం. విన్నదానిని విచారణ చేసుకోవాలి. అది మననం. ఇలా స్థిరపరుచుకున్న జ్ఞానాన్ని సాధన ద్వారా - ధ్యానం ద్వారా అనుభూతి పొందాలి. ఇది నిధిధ్యాసనం.

ఎవరైతే నిర్మల చిత్తంతో, సూక్ష్మబుద్ధితో వింటారో వారు విషయాన్ని బుద్ధితో గ్రహిస్తారు. అయితే అది చాలదు. విన్న విషయాన్ని మననం చేసుకొని, సందేహాలను గురువుల ద్వారా తీర్చుకుంటేనే బుద్ధిమంతులౌతారు. - బుద్ధిమంతుడు కృతకృత్యుడెప్పుడవుతాడు?

(6) కృతకృత్యుః- నిర్వహించవలసిన పనిని చక్కగా నిర్వహించిన వాడు కృతకృత్యుడు. సంవత్సరం అంతా బాగా చదివి, పరీక్షలు చక్కగా వ్రాసి, పాసైన వాణ్ణి కృతార్థుడు అంటారు. అలాగాక సరిగ్గా చదవక, పరీక్షలు సరిగ్గా వ్రాయక బజార్ల వెంట బలాదూరుగా తిరిగిన వాణ్ణి ఫెయిలయ్యాడు - అంటారు. అతడు మళ్ళీ మళ్ళీ ఆ తరగతినే చదవాలి.

అలాగే జీవితంలో మనం చేయవలసిన పనిని - అంటే ఈ మానవజన్మను సార్థకం చేసుకొనుటకు, ముక్తిని - మోక్షాన్ని పొందటానికి మనం ఏ ఏ శాస్త్రాలను శ్రవణం చేయాలో, ఎలా గురువులను సేవించాలో, ఏ ఏ సాధనలను ఎలా చేయాలో తెలుసుకొని, వాటిని నిర్వర్తించి లక్ష్యాన్ని సాధిస్తే మనం కృతార్థులము, కృతకృత్యులము అయినట్లు. మనం ఈ మానవజన్మను ఎందుకు తెచ్చుకున్నామో తెలుసుకొని అందుకు పాటుపడితే కృతార్థులం అయినట్లు. అలాగాక మనం వచ్చిన పని మరచిపోయి ఇక్కడి ప్రాపంచిక వ్యామోహాలలో మునిగిపోయి, విషయవస్తువుల వెంటబడి తిరుగుతూ, తాత్కాలికమైన సుఖ భోగాల కొరకు అర్చులు చాస్తూ ఈ జన్మను వ్యర్థం చేసుకుంటే ఫెయిలయినట్లు. పరీక్ష తప్పినవాడు అదే తరగతిని మళ్ళీ మళ్ళీ చదివినట్లు ఇందులో మునిగిపోయిన వాడు మళ్ళీ మళ్ళీ జన్మలెత్తుతూ ఈ దుఃఖాలను పొందుతూ ఉండవలసిందే. ఈ సంసార జననమరణ చక్రంలో ఇరుక్కోవలసిందే. అందుకే -

"అర్జునా! అత్యంత రహస్యమైన ఈ గీతాశాస్త్రాన్ని నీకు బోధించాను, ఎవరు దీనిని చక్కగా తెలుసుకుంటారో వారే బుద్ధిమంతులు, ఎవరు తమ

పరమలక్ష్యాన్ని చేరుకుంటారో వారే కృతార్థులు - కృతకృత్యులు. సాధన చేసి
పాండవలసిన దాన్ని పొందిన వారౌతారు - అని భగవానుడు తెలియజేశాడు.

కనుక మనం అందరం ఈ శాస్త్రాన్ని తెలుసుకొని బుద్ధిమంతులమై
కృతకృత్యులమై జన్మను సార్థకం చేసుకుందాం.

గద్యం:- ఓం తత్ సత్. ఇతి శ్రీ మద్భగవద్గీతాసు, ఉపనిషత్సు, బ్రహ్మ
విద్యాయాం, యోగశాస్త్రే శ్రీ కృష్ణార్జున సంవాదే పురుషోత్తమప్రాప్తి
యోగోనామ పంచదశోఽధ్యాయః

ఇలా భగవద్గీత అనే ఉపనిషత్తులో బ్రహ్మవిద్య. యోగశాస్త్రంలో
శ్రీకృష్ణునికి అర్జునునికి మధ్య సంవాద రూపంలో ఉన్న పురుషోత్తమప్రాప్తి
యోగం అనే 15వ అధ్యాయం సమాప్తం.

పక్కమైన దశ పంచమదశ. సర్వానికి ఆధారమైన పరమాత్మను
పురుషోత్తమునిగా తెలుసుకొని ఆయనను చేరుకుందాం -

(స్వస్తి)

Website : WWW.SRICALAPATHIRAO.COM

Email : care@srichalapathirao.com

Contact : +91 80085 39770 / +91 98862 65225